

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

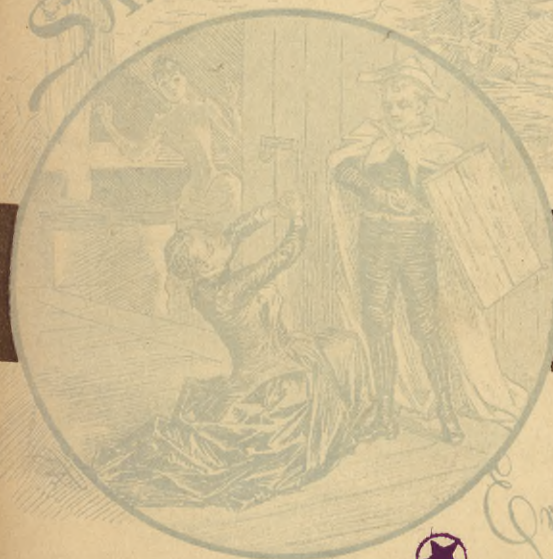
Olof Östergren
7/730.

SKUGGOR

LUSGLIMTAR

BERÄTTELSE

OGH
SKIZZER

Ernst Lundquist.

STOCKHOLM. HUGO GEBERS FÖRLAG.

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEA

Östergren

10480

A. 0-75.

SKUGGOR OCH LJUSGLIMTAR

BERÄTTELSE OCH SKIZZER

AF

ERNST LUNDQUIST

STOCKHOLM
HUGO GEBERS FÖRLAG.

STOCKHOLM, TRYCKT I CENTRAL-TRYCKERIET 1889.

INNEHÅLL.

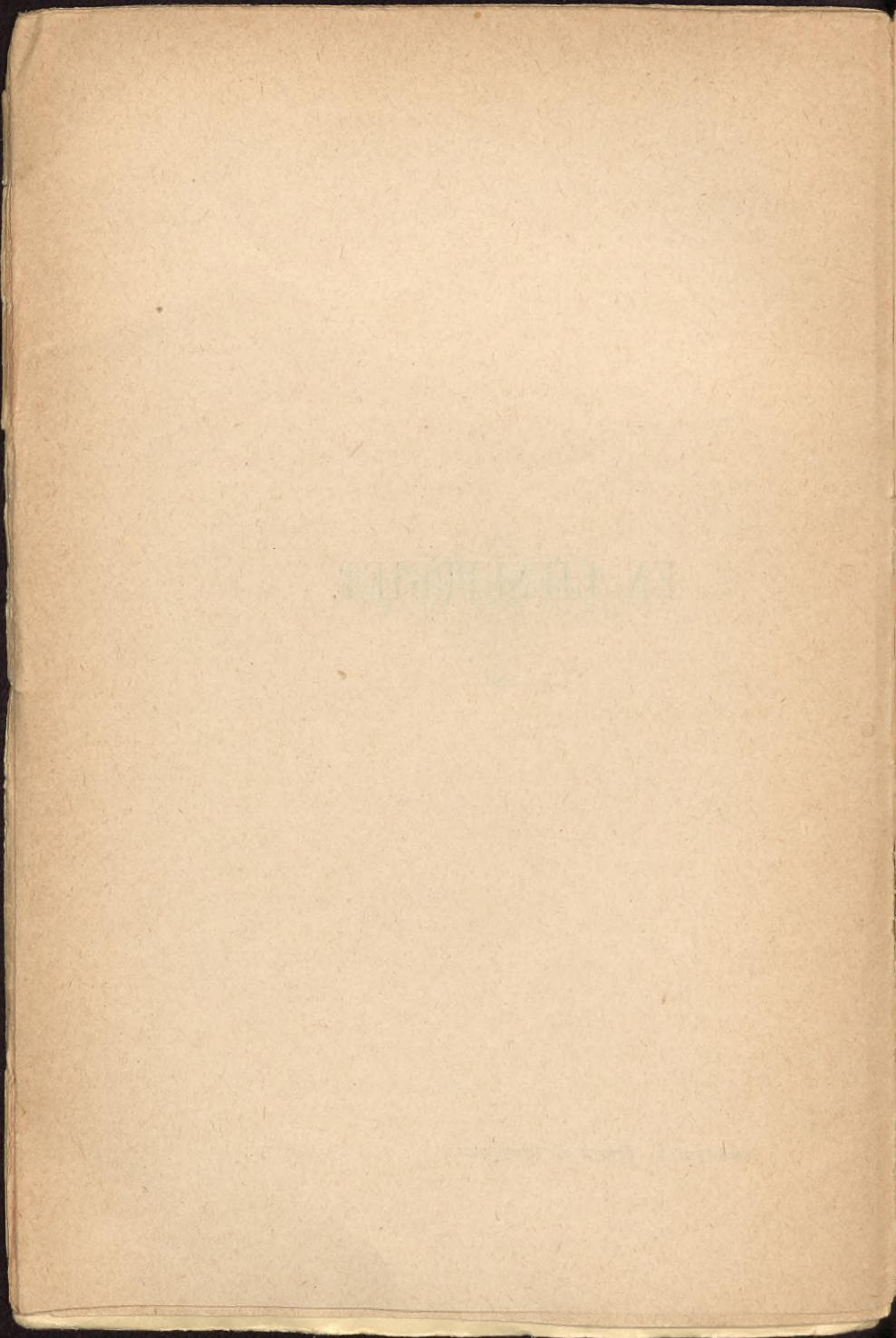
	Sid.
En lufsuggift	1.
Plebejska anlag	139.
En pessimist	169.
Ali.....	181.
Nyberg gifter om sig	211.
Falcks porträtt.....	225.

EN LIFSUPPGIFT.

I.

Det var en besynnerlig och retsam lätja, som kommit öfver pendylens visare i dag, tyckte fröken Berner. Hon hade, i afvaktan på att klockan skulle bli sex, suttit snart en halftimme på sin post vid fönstret, der reflexionspegeln var anbragt, och haft sin uppmärksamhet delad mellan denna, stickstrumpan, det uppslagna nya testamentet, som låg framför henne på bordet, och pendylen der borta öfver soffan. Och ändå visste hon så säkert, att hennes brorson Erik icke skulle komma en minut vare sig förr eller senare, än han hade bestämt i brevet, ty han var punktligheten själf. Det tjänade till ingenting, hvarken att titta utåt gatan eller att se på klockan, det visste hon, men hon kunde icke låta bli. Ibland läste hon ett par verser i Romarebrevet, men hennes tankar ville icke följa med, och hon hade icke sin vanliga makt öfver sig själf i dag: eljes, då hon af en eller annan anledning var förströdd un-

der läsningen af Guds ord, brukade hon vredgad gripa om sin slappa tanke med två järnhårda, senstarka armar och rista honom, tills hans motspänstighet var krossad, så att han kufvad och lydig följde hennes vilja som en hund. Men i dag —! Hon hade icke ens kraft att känna blygsel och samvetsqval öfver sin svaghet. När hon läste orden: »Godt är dig, att du äter intet kött eller dricker intet vin, ej heller något der din broder stöter sig på», öfverraskade hon sig själf med att hela tiden, medan hon läste slut på kapitlet helt mekaniskt, sitta der och tänka på, om Erik fortfarande vore vegetarian, som då de sist träffades för ett par månader sedan, och om han ännu vore lika ifrig för goodtemplarsaken.

Men nu knäpte klockan till sex, och en fin, skär rodnad bredde sig öfver den gamla frökens vissnade kinder, hon kastade en blick i reflexionspegeln, och nu såg hon honom komma ett stycke nere på Götgatan, bara några alnar från hennes port. Han gick raskt som vanligt med uppknäpt våröfverrock och cigarr i munnen, och ögonen spelade omkring åt alla håll, som de alltid brukat. Nu vek han af in i porten. Fröken Berner reste sig, slätade med två fingrar till sitt gråsprängda hår, drog ett djupt andetag för att få bugt med sin hjärtklappning, som kändes ända upp i halsen, och gick ut i tamburen för att öppna. Men hon lät honom ringa först, hon ville icke visa, att hon suttit och spejat efter honom.

Deras helsning var hjärtlig, men utan några varmare utbrott. Han gaf henne ett dugtigt handslag, klappade henne på armen, frågade litet slentrianmessigt, hur det stod till, och steg sedan utan krus in och slog sig oombedd ner i gungstolen. Och då hon svarade på hans frågor, kom det något nästan blygt och mjukt i hennes eljes så sträfva och kalla röst. I början satt hon mest tyst och lät honom prata om sina affärer, om den nya rostugnen han bygt uppe i Gestrikland, och huru han nu af sitt bolag fått det smickrande uppdraget att resa ner till ett af de stora bruken i Småland, der ingenjörerna ej kunde komma till rätta med den nya konstruktionen, utan gjorde den ena dumheten efter den andra, och de ledsamma följderna deraf skulle han nu fara ner och afhjälpa. Och medan han pratade hela hennes lilla förmak fullt med siffror och tekniska termer — bördjörn, spettgluggar, rusor och Gud vet allt hvad det var för besynnerliga ord —, satt hon och såg på, att han hade blifvit solbränd redan, fast man bara var i början af maj, att hans ljusa helskägg visst hade växt en hel tum, och att han klipt sitt vackra gråblonda hår så nära intill hufvudet, att det såg ut, som om han varit klädd i en tätt åtsittande kalott af finluddig ljusgul silkesplysch. Och hvad han var axelbred, och sådana händer! Alldeles samma breda och korta, trubbfingrade händer som fadern haft, hennes käre, för länge sedan aflidne tvillingbror Sten.

»Ja, men nu skall jag inte prata om det der längre», sade Erik och klappade fastern på handen; »det kan inte intressera dig, naturligtvis. Men jag kan inte tänka på annat. Jag är så uppe i mitt arbete med lif och själ, att jag riktigt måste skratta åt mig själf ibland. Det sjuder och bubblar i hufvudknoppen på mig från det jag vaknar och tills jag somnar. Ja, vet du, om nätterna är det visst bara halfva hjärnan, som sofver, den andra halfvan ligger och lurar på att få ta vid, der den slutade på qvällen. Men nu skall jag slå ifrån mig allt det der den lilla stund jag får sitta här hos min kära faster — och det kan inte bli länge, ty klockan sju skall jag möta en tysk ingenjör nere vid Karl Johans staty.»

Fröken Berner kastade en snabb blick på pendylen och sade:

»Då skall jag skynda mig och föra fram hvad jag har på hjärtat, så jag inte uppehåller dig för länge. Du skref i ditt bref, som jag fick i går, att du skulle resa nedåt Vestervikstrakten. Och då kom jag att tänka på, att du kanske kunde göra mig en stor tjänst.»

»Nå, det vore roligt, om jag någon enda gång kunde få göra något för faster Henrika, som har gjort så mycket för mig! Men det är väl bara någon småsak, kan jag tro?»

»Beror på, hur man tar det. Du skulle bli resällskap och beskyddare för en ung flicka.»

Erik gjorde en ofrivillig grimas och sade:

»Ja, bara inte det der uppdraget öfverstiger mina krafter. Du vet, faster, att jag alltid står mig slätt i fruntimmerssällskap.»

»Ja, men det här är bara ett barn det är fråga om — Ingrid, du vet, din syssling, min kusin Kurts dotter, som har varit inackorderad i en prestgård nere i Småland ända sedan modern — ja, du mins nog den der sorgliga historien.»

»Ja visst, ja — och det är väl du, som har betalt för flickungen der nere?»

»Hvem skulle annars göra det? Hon står ju alldeles utan huld och skydd i verlden. Nu har jag emellertid beslutat ta hem henne till Stockholm.»

»Hem — hit — till dig?»

»Ja. Jag har tyckt mig märka på Ingrids bref, att hon längtar efter att komma ut och se något annat i verlden än den der prestgården och människorna der, som visst aldrig ha kommit i något riktigt hjärteförhållande till henne. Det tycks vara hyggliga människor, ehuru litet för mycket riktade på denna verldens omsorger. Och får Ingrid gå längre der nere, är jag rädd, att hon för hela lifvet skall fastna i den flacka, liflösa van-kristendom, som tycks vara rådande der i huset. Jag har skrivit och erbjudit henne ett hem hos mig och hon har antagit tillbudet med tacksamhet, som det tycks. Jag börjar ju också bli gammal och behöfver ha någon omkring mig, som hjälper mig med ett och annat.»

»Med att smussla in klädbylten och matknyten i-fattigkyffena här uppe i södra bergen?»

»Det och mycket annat. Du vet nog, hur ensam jag är, Erik — eller rättare sagdt, du vet det inte», sade hon med en liten darrning på rösten.

»För då skulle du komma oftare och helsa på mig, menar du inte så? Kära faster, du vet, hur upptagen jag är af mitt arbete, och att jag nästan ständigt är på resande fot. När jag far igenom Stockholm, hinner jag ju knappast — —»

»Ja, ja, kära Erik, det var inte min mening att beklaga mig. — Jag har funderat så mycket på, hur jag skall kunna få flickan välbehållen hit. Ingrid är helt ung och oerfaren, är inte alls van vid att resa och skulle väl knappast kunna reda sig ensam den långa vägen hit från Vestervik. På ångbåt törs jag på inga vilkor låta henne fara, fast det nog vore minst krångligt — det är ännu alldeles för kallt att göra en sådan lång sjöresa, och om hon har ärft Kurts klena bröst — det var efter en lång ångbåtsresa just vid den här tiden på året som hans lungsot bröt ut. Alltså måste det bli järnväg. Men tågturerna äro ju så inrättade, att hon måste ligga öfver i Åtvidaberg, och sedan har hon två tågomyten, ett i Norsholm och ett i Katrineholm. Inte kan den der lilla stackarn reda sig med det, hon, som aldrig har farit på järnväg. Prostinnan, som hämtade henne här i Stockholm för tolf år sedan, har nu inte tid och tillfälle att följa henne hit, och själf har jag mycket svårt

att vara ifrån för min syskola, om jag också kunde öfvervinna min inrotade motvilja för att ge mig ut i världsvimlet. Jag har nu en lång tid gått och grufvat mig för den här saken och det var därför alldeles som en fingervisning från Gud, då jag läste ditt bref i går och såg, att du skulle passera Vestervik. Reser du sedan norr ut igen?»

»Ja, förmodligen direkt tillbaka till Gestrikland.»

»Du måste således fara igenom Stockholm än en gång inom den närmaste tiden?»

»Så snart jag slutat trumfa in vett i ingenjörskallarna der nere i Småland. Och då skulle jag ta flickan med mig hit till Stockholm, menar faster?»

»Ja, om du vill göra mig den stora tjänsten?»

»Naturligtvis, det faller alldeles af sig själf. Men dagen för min uppresa kan omöjligen bestämmas nu.»

»Nej, det förstår jag nog. Se här, jag har tecknat upp Ingrids adress på ett papper. Då din resa blir bestämd, skrifver du nog och säger henne, hvilken dag och stund hon skall möta dig vid Vesterviks station. I denna qväll skall jag skrifva och säga till henne, att hon håller sig beredd hvilken dag som helst. Och så telegraferar du väl till mig, med hvilket tåg ni komma hit, så jag får möta er vid stationen och befria dig från ditt besvärliga lefvande bagage?»

»Ja visst — åh, det der skall nog gå bra, faster behöfver inte vara rädd. Jag skall nog hjälpa flickungen med biljetter och pollettering och skaffa henne rum i Åtvidaberg; hon kan få hyra sig in hos en bagarefru, som jag brukar ta in hos, då jag far derigenom; hon har en liten kammare till öfverlopps; jag kan ju bo på hotellet.»

»Ja, tack, det blir bra. När reser du härifrån?»

»Med kurirtåget i qväll.»

Det drog en skugga öfver fröken Berners ansigte.

»Då får jag inte träffa dig vidare under den här Stockholmssejouren?»

»Nej, och inte den nästa heller, ty då far jag som en blixtnärigenom. Men det blir väl andra tider en gång — när jag har bygt så många af de nya patenterade rostugnarna, att jag kan slå mig i ro och gifta mig och lefva på pengar — då ska' vi vara *xuzaback*, faster!»

Han skrattade godmodigt och visade två blänkande hvita tandrader, klappade henne på kinden med tillgjord klumpighet och med alla fem fingrarna rakt utspärrade, alldeles som han gjort, då han var liten pys, och såg så vänligt på henne med sina skälmaktiga ögon, men det djupa vecket mellan hennes ögonbryn ville icke slätas ut. Hon skakade på hufvudet och mumlade:

»Då har jag i många år legat på Nya kyrkogården. Och det står i Guds hand, om vi träffas *sedan*.»

»Sedan?»

Han förstod icke först, men så gick det upp ett ljus för honom, och han blef litet generad, ty han hade alltid med flit undvikit att tala med sin faster i andliga ämnen. Han såg på klockan, steg hastigt upp och tog sin hatt.

»Nej, nu är väl min tysk snart på mötesplatsen. Ja, som sagdt, jag skall nog ta lilla Ingrid under mina breda vingar. Det skall inte gå någon nöd på henne. Men hör nu, faster kan gerna skrifva, att hon tar reslektyr med sig på vägen, så jag slipper sitta och prata persilja med henne — jag har glömt bort de der konsterna, medan jag bara umgåtts med smeder och murare.»

»Det skall jag göra.»

»Ja, adjö då och tack för den här gången — jag telegraferar i god tid.»

Ett handslag och så var han borta.

Hon stod der och lyssnade efter hans steg i trappan och kunde icke fatta, att han redan lemnat henne. Hon såg sig omkring i rummet; der på bordet hade hans hatt och handskar legat, och der låg ännu hans qvarglömnda, slocknade cigarrstump. Fröken Berner tog den försigtigt mellan fingerspetsarna, såg på den, suckade och lade den derefter försigtigt tillbaka på bordet. Sedan satte hon sig och såg på gungstolen, der han suttit, och hvars antimakassar han dragit alldeles på sned. I det skicket fick den vara hela qvällen. Och då hon reste sig för att gå och skrifva till Ingrid,

kom hon att tänka på, att hon inte ens hade kommit sig för att, som hon ibland brukade, då han var gosse, föra handen öfver hans hår — hon undrade just hur den der plyschkalotten kunde kännas att ta på.

II.

Fröken Henrika Berner rådde om det hus vid Götgatan, der hon bodde. Der hade hon lefvat i enslig tillbakadragenhet, allt sedan hennes föräldrar afledo för aderton år sedan. Deras umgängesvänner och sina egna ungdomsbekanta hade hon redan då stött ifrån sig genom sitt sträfva, osympatiska sätt, och sedan äfven hennes tvillingbror Sten, vid hvilken hon varit fäst med en fanatisk, fordrande kärlek, dött några år efter föräldrarna, fans ingen qvar, som kunde hindra henne från att dra sig tillbaka i vresig ensamhet, oåtkomlig bakom den mur af inåtvänd, själfgod religiositet, som hon med hvarje dag bygde upp allt högre och högre omkring sig.

Hon hade alltid haft ett kärft, nästan dystert lynne och dertill under en skenbart lidelsefri och kall yta en böjelse för öfverdrifter, en hänsynslös energi i att drifva sina idéer ut i deras yttersta spets, som alltid förefallit hennes anhöriga och hennes närmare bekanta litet oroande. Alla, som kände

henne i ungdomen, hade klart för sig, att hon skulle komma att sluta illa på ett eller annat sätt. Det var något så måttlöst, något så opropotionerligt, så abnormt i alla yttringar af sjäslif man iakttog hos henne, och om hon haft någon större begåfning på hufvudets vägnar, intellektuel eller artistisk, skulle hon säkerligen ha blifvit en storhet på något af andens områden, ty hon hade i rikt mått snillets fanatism. Men som hon nu endast hade ganska medelmåttiga förståndsgåfvor, antog man, att hon längre fram i tiden skulle komma att utveckla sig till ett original af lägre rang, slå sig på någon vurm eller någon simplare lidelse, t. ex. ordningsraseri eller girighet. Så vida hon icke blefve gift, ty då kunde hon naturligtvis omstöpas till en helt annan menniska.

Men hennes förlofning — ty hon blef verkligen, då hon var öfver trettio år, förlofvad med sin kusin Kurt — verkade ingen synbar förändring hos henne. Hon var stel och hård i sitt sätt som förut, så väl mot fästmannen som alla andra; det såg ut, som om det varit en rent fysisk omöjlighet för henne att bryta igenom det skrofliga skal af konstlad ovänlighet, hvarunder hon satte en ära i att dölja den värme, som säkerligen fans på djupet hos henne. Man hade aldrig sett en så odräglig fästmö, och man beundrade Kurt Berner, som kunde stå ut med henne så länge som han gjorde. Förlofningen varade emellertid endast ett år. Strax före första lysningsdagen fick Henrika sin ring till-

baka, och en vecka derefter var Kurt trolofvad med en annan, en ung fransyska, som han lärt känna hos en af sina gifta affärsvänner, der hon var guvernant.

Ungefär samtidigt med denna händelse, endast några månader förut, hade Henrikas föräldrar ryckts bort af en smittosam sjukdom, modern först och fadern sedan. Det var med anledning deraf som hennes bröllop skulle ha stått tidigare än som eljes varit ämnadt.

Och nu var hon ensam i världen, ty brodern Sten hade redan i flere år varit utomlands, anställd på ett handelskontor i London.

Hon måste väl ändå ha varit kär i sin fästman, fast hon aldrig velat eller kunnat visa det, ty den uppslagna förlofningen grep henne vida mera, än bägge föräldrarnas död hade gjort. Egentligen visste man dock föga, huru hon tog slaget, ty hon visade sig aldrig, hennes dörr var obevekligt stängd för alla hennes bekanta, och hon gick sällan ut, förr än det blifvit mörkt. Det sades, att hon blifvit människoskygg, att hon afskedat sina tjänare och passade upp på sig själf.

Det var en kris hon genomkämpade, det förstod man nog, och Sten visste väl besked derom, ty till honom bar hon bref på posten ett par gånger i veckan. Då några månader förgått, upphäfdde hon plötsligt sitt isoleringssystem, och nu kunde man konstatera följderna af den utveckling hon genomgått inom stängda dörrar: hon hade blifvit läderska.

Dock icke egentligen läserska. Hon hade icke den minsta dragning åt det pietistiska hållet, hon kunde icke hitta på nog starka uttryck för att brännmärka nyevangelismens osunda känslöjunkt. Hon hörde icke till någon annan sekt heller, visade sig aldrig på bönemöten af något slag, besökte ingen af de salar, som nu efter konventikelförbudets upphäfvande började inrättas här och der i Stockholm, och gick ej heller oftare i kyrkan, än då hon tog nattvarden. Man visste icke egentligen, hvori hennes religiositet bestod, men den fylde hela hennes lif. Hon lefde i en ständig umgängelse med Gud, antingen genom bön eller bibelläsning. Komma till henne när man ville, fann man henne med nya testamentet eller någon andaktsbok uppslagen framför sig. Hon läste med förkärlek Kierkegaard, och då hon, som ofta hände, hos honom eller i bibeln påträffade punkter, som hon icke förstod, brottades hon med sin tanketröghet i dagar och nätter, tills hon slutligen fick ett slags ljus öfver den oklara punkten, hvilket fick gälla för det rätta. Sådana dagar var det icke värdt att tala till henne, man fick endast enstafviga och förströdda svar, ögonen hade ett spändt inåtvändt uttryck, hon hade all sin uppmärksamhet hårdnackadt koncentrerad på en enda dunkel fläck i sin tankeverld, hon kände hvarken hunger eller trötthet, hon satt der i sin länstol med boken framför sig, och det låg en fruktansvärd energi redan i hennes sätt att hålla handen knuten så hårdt, att naglarna rände in i köttet.

Hon hade mycket att lära sig begripa, ty hon hade från början ej varit någon religiös natur och hade i ungdomen helt och hållet lemnat dessa ämnen å sido. Det var, som hennes forna vänner påstodo, en slump, som gjort, att hon råkat kasta sig på religionen; den hade blifvit hennes fixa idé, och man var å hennes vägnar glad åt, att det ej i stället råkat bli snålhet eller dryckenskap hon slagit sig på, efter det nu nödvändigt skulle något vara.

Egendomligt nog tycktes hennes gudsfruktan ej ha gjort henne mera människovänlig än förr. Hon var visserligen hvad man kallar »god mot fattiga», till och med i ovanligt hög grad, och använde större delen af sina räntepengar till en ganska praktisk och förständig välgörenhet, men hon tycktes endast handla så, därför att det stod föreskrifvet i bibeln, icke af något inre behof. Det var icke medlidande och människokärlek, som dref henne till de fattiga kojorna, det var hennes fixa idé. Och hon hade just ingenting att säga till de nödställda, som hon besökte; då hon gick, lemnade hon qvar sina matkorgar eller sina penningar, men icke ett enda hjärtligt ord, icke en värmande, upptinande blick, och de Guds ord, hvarmed hon någon gång lät gåfvorna beledsagas, kändes som svidande kindpustar.

Hon hade i många år i sin sal haft en samskola, der fattiga barn gratis undervisades i enklare handaslöjder, men barnen tyckte icke om henne, det kom ett stelt och spändt drag i deras små an-

sigten, då hon steg in, och många af dem skulle säkerligen icke ha hållit ut med att komma tillbaka på sina vissa klockslag, om de ej genom sin egen och sina familjers erfarenhet vetat, att det lönade sig att stå väl hos fröken Berner.

Att hon icke under dessa syskoletimmar trakterade barnen med religiösa föreläsningar eller i allmänhet utvecklade något omvändelsenit gent emot dem, som kommo i hennes väg, berodde väl hufvudsakligast på hennes klara medvetande af det ringa inflytande, hennes personlighet utöfvade på omgifningen. Hon visste, att hon aldrig skulle kunna lägga sina ord så, att de gingo till hjärtat. Att hon icke var sympatisk, var ingen hemlighet för henne, men som hon aldrig varit van vid annat, väckte det egentligen ingen saknad eller bitterhet hos henne.

Den enda ömhetskänsla, som fans hos henne, egnades brodern — och han var fortfarande bosatt i England, gift, far till många barn och hade ej ens tid eller intresse nog, att skriva till henne. Hennes kärlek till honom reste sig ibland inom henne som en omätlig sorg, en sugande, allt upprifvande böljgång — men hon vräkte skofveltals med bibelord öfver de trotsiga vågorna, och de lade sig till slapp, död ro.

Kurt såg hon aldrig. Han var gift med sin Aimée och bodde i Stockholm. Att Henrika nästan aldrig gick ut, berodde till en stor del på, att hon icke ville se dem.

Så kom den stora skandalen. Tjenstvilliga f. d. vänner skyndade sig att rapportera den till henne. Hon hade rymt med en älskare, den der qvinnan, från mannen och en liten dotter, och han hade rest efter i förtviflan, halft vanvettig, men ej kunnat finna ett spår af henne. Smuts! Synd! Nemesis! — Hvad rörde det henne?

Men så fick hon ett halft år derefter se honom på afstånd, då hon gått ut ett ärende. Han var en skugga af sig själf, afmagrad, ovårdad till sitt yttre, och han hade respirator för munnen.

Den qvällen gick hon en hel timme på trottoaren utanför huset, der han bodde — men skalet kunde ännu icke brista. Hon gick upp en gång, då hon visste, att han var borta, och fick af hushållerskan veta, att grosshandlaren var mycket sjuk och ty-nade bort dag för dag. Den lilla flickan var bortskickad till en prestgård i Småland; läkarne sade att det upprörde honom för mycket att ha henne i sin närhet.

På våren kom ett bud från honom. Han skulle dö. Och han ville innan dess göra upp sitt gamla konto med henne. Han lättade sitt hjärta med att säga henne allt, och hon fick sitta der och höra honom oafbrutet tala om henne, henne, den enda, den oförlikneliga, som varit hans lifs lycka och som han för länge sedan förlåtit allt. Han hade skickat efter sin forna trolofvade för att be henne om tillgift, och nu glömde han det för att njuta af lyckan att få tala om den andra, och döden

öfverraskade honom, innan han hunnit sluta tala om Aimée.

Det fans ingenting efter honom, endast skulder. Hon hade ruinerat honom, den eländiga varelsen, och det sista, han egde, hade han skickat till henne der ute, der hon lefde i synd och skam.

Henrika skref till prestgården, att hon hädan-efter åtog sig att betala för lilla Ingrid. Men hon ville icke se henne.

Snart kom åter ett dödsbud, från England. Hennes bror, hennes tvilling, Sten — han var icke mer. Det slaget var nära att kröka den styfva nacken, men hon bet ihop tänderna, kramade ihop sitt krampaktigt skälfvande hjerta med järnhård näfve och kysste den stränge himmelske faderns hand.

Så skref hon efter äldste gossen. Enkan behöfde nog bli af med en af de många hungriga munnarna. Och han kom, en ljushårig, dugtig gynnare om fjorton år med faderns ärliga ögon och glada lynne, käck och hjärtevarm, en liffull, frimodig krabat, som tycktes följas af en solstrimma, hvar han gick fram. Från första ögonblicket tog hon honom in i sitt hjerta, och han fylde alla tomrummen der inne.

Men han var skygg för henne. Hon var så allvarsam och mulen och hade aldrig förstått konsten att smeka. Hon såg, att han icke trifdes i hennes mörka, glädjelösa rum, att han lade band på sig för att icke visa det och att han längtade

ut till skolan, till kamraternas lekar, att han vissnade i den torra luften uppe hos henne.

Då böjde hon sitt hufvud i stum smärta, och så gjorde hon det stora offret. Hon lemnade honom ifrån sig, satte honom i inackordering i ett annat främmande hem, mindre solfattigt än hennes, der han mottogs af glada kamrater och mjuka, smekande qvinnohänder, och han blomstrade upp igen, blef hennes stolthet, hennes hemliga lycka, och hon nöjde sig med ett kort besök af honom då och då någon söndagseftermiddag, och då ansträngde hon sig att vara munter för att icke jaga bort honom; då han blef äldre, köpte hon till och med hem punsch och bjöd honom, för att derigenom muta honom att stanna en stund längre, hon ansträngde sig att icke med en min förråda, huru det sved i brännsåret, då han i tanklös pojkaktighet kryddade sitt tal med en och annan svordom; hon låg i sina tankar på knä för honom som för en afgud; hon såg honom uppfostras till man med andras tankar och idéer, som voro främmande för henne, och hon gjorde, då han var hos henne, tafatta försök att konversera om teater och sport och världsliga nöjen, för att han icke skulle ha tråkigt.

Han blef hennes fixa idé nummer två.

III.

Erik kom tämligen sent till järnvägsstationen i Vestervik och skyndade genast ut på perrongen för att se efter, om der fans någon liten flicka med hvit näsduk i handen, det igenkänningstecken han föreskrifvit i sitt bref till Ingrid. Nej, ingen syntes till — ty de der bägge damerna — — jo, mycket riktigt, den yngsta af dem hade verkligen — —! Han stannade litet förvånad framför henne och sade:

»Ursäkta, det kan väl aldrig vara Ingrid Berner?»

Jo, så var det. Den äldre damen presenterades som prostinnan Holmberg, men han hade icke tid att höra på hennes svada, ty tåget skulle gå om fem minuter, och han hade ännu icke köpt biljetter.

»Andra klass, inte sant?» sade han. »Der ha de öppna vagnar på den här banan, och det är så härligt väder!»

Några ögonblick derefter voro de uppe i vagnen, som ej hade andra passagerare än dem, och medan han ordnade sakerna, försiggick det högljudda och ordrika afskedet vid fotsteget — tacksägelser, snyftningar, omfamningar och helsningar i massa till farbror och barnen och Lotta och Kristin och Lady och Fidèle och Svarten — — och så ljud hvisselpipan och tåget sackade ut, han tog

ännu en gång af sig hatten för prostinnan, och så voro både hon och den fladdrande näsduken försvunna, och hans reskamrat vände sig om och torkade sig i ögonen.

Han var alldeles förvånad öfver att finna henne vara en fullväxt ung dam i stället för en liten flickunge, som han hela tiden tänkt. Hon var lång och spenslig, men på samma gång fyllig, och den mörkblåa, åtsittande regnkappan satt som gjuten på hennes välformade byst och höfter. Hon hade ett långlagdt, hvithylt ansigte med friska läppar och djupa, uttrycksfulla ögon; på det tjocka, glittrande bruna håret bar hon en liten gammalmodig svart halmhatt med skotska band. Hon stod der och bara torkade sig i ögonen oupphörligt, och han kände, att han måste säga något för att skingra hennes sorgliga afskedstankar. Men hur skulle han titulera henne? Kors, det var sant, de voro ju sysslingar!

»Du kanske inte tycker om så'na här öppna vagnar utan väggar?» sade han. »I så fall kan vi byta om vid nästa station. Men man ser landskapet så bra, och vi ska' fara genom Tjust — och det drar inte hälften så mycket i de här vagnarna som folk tror.»

»Frisk luft är det bästa jag vet», svarade hon med en välljudande altröst och stoppade ner näsduken i resväskan. Derefter gick hon bort till tvärsoffan, under hvilken han stufvat in hennes saker, och tog fram en bok ur en plädrem. Han

stod ett litet stycke ifrån och såg på, huru lediga och behagfulla alla hennes rörelser voro, icke ett spår af någon landtlig klumpighet eller af slynårens brist på grace.

»Jag har följt tant Henrikas råd och har tagit dugtigt med reslektyr med mig», sade hon, i det hon reste sig upp, och han tyckte sig i hennes munvinklar se glimten af ett litet leende, som hon tydligen försökte återhålla. Han blef förlägen.

»Jaså, tant har sqvallrat på mig», sade han. »Jag kunde ju inte veta annat än att du var — ja, vet jag? — tretton år på sin höjd, och hvad skall man säga till sådana? Jag hade just gjort i ordning några frågor att börja med — efter dockorna och —»

»Nej, dockorna har man allt länge sedan slagit upp bekantskapen med, då man är sexton år», sade Ingrid, och nu passade hon på tillfället att få skratta högt, och Erik hade aldrig hört ett så vackert skratt.

»Är du bara sexton år?» frågade han förvånad, men så blef han förlägen igen, han hade icke förr än nu hört, huru närgånget det lät, att han kallade henne du.

»Ja, nio år yngre än du», svarade hon småleende. »Du hör, att jag har bättre reda på mina släktingar, än du tycks ha. Men så har också tant oupphörligt skrivit och talat om dig, jag känner dig nästan på förhand. Du visste väl knappast af, att jag fans till?»

Äfven hon kallade honom du! Och hvad det föll sig naturligt! Icke en skymt till tvekan eller rodnad, första gången det lilla ordet halkade öfver hennes läppar! En sådan präktig tös! Det var minsann annat än de der sippa och pryda inspektorsmamsellerna på bruket der uppe i Gestrikland. Erik kände sig i det allra bästa lynne, han visste icke hvarför, och slog sig ner på midtbänken, så att han fick sin vackra skyddsling tätt framför sig och kunde se henne rakt i ansigtet.

»Hvarför ser Erik på mig så förvånad?» sade hon efter en stund, då han ingenting sade.

»Jo, det är alldeles märkvärdigt — du är så annorlunda än andra flickor. Jag trodde du skulle vara blyg och sjäpig för mig! Att resa ensam med en obekant herre —»

»Åh, jag är så van att se främmande människor, herrar också; det var som en ström af folk ut och in der nere på Hallerums prestgård, isynnerhet om somrarna; farbror och tant va' så gästfria, och der fick man minsann vänja sig af med att vara blyg. För resten — *vi ä' ju slägt*. Nej, nu ska' vi inte prata så mycket — vi ska' se oss omkring. Jag har aldrig farit den här vägen.»

Hon flyttade sig till yttersta ändan af bänken, sköt undan de fladdrande gardinerna, stödde armbågen mot träbalustraden och såg ut. Äfven han började se sig omkring.

Hvad allting hade utvecklats sig under de dagar hans resa räckt! Våren hade kommit på allvar.

Luften var på samma gång frisk och ljum, den kändes så härligt uppiggande och upplifvande i alla porer. Skogarna stodo fullöfvade och solade sig, björkstammarna lyste så hvita, att det gjorde ondt i ögonen. Litet emellan foro de öfver sjöar, som lågo der glittrande i solbranden, grönbåa siden- dukar genomväfda med millioner guldgnistor, och sedan åter in i den doftande björkskogens grön- aktiga skymning, der marken här och der tycktes vara beklädd med qvarglömda snödrifvor, men när man såg efter, var det icke snö, det var hvitsippor!

Erik, som alls icke var någon poetisk natur, började nästan förstå det öfversvinneliga patos, hvar- med isynnerhet fruntimmer bruka tala om naturens skönheter och som han hittills vanligen ansett vara tillgjordhet; hans breda bröst vidgade sig och insög begärligt den mustiga luften, och han såg sig om- kring med en nyfiken undran, som om han aldrig sett en insjö eller en björkskog förr.

Äfven Ingrid tycktes njuta af hvad hon såg; hennes kind hade fått högre färg, och ögonen strå- lade nästan exalteradt.

»Tänk, att jag nu sitter här!» sade hon slut- ligen. »Och att den dagen nu är inne, som jag till sist trodde jag aldrig skulle få upplefva — den dagen, då jag skulle få komma ut — bort — ut i vida verlden!»

»Jaså, du längtade från prestgården?»

»Ja, litet längtade jag allt — inte för att de inte voro snälla mot mig», tillade hon hastigt, »det

vore otacksamt af mig att säga det. Alla der nere ville mig så väl, men litet torrt och enformigt blef det allt ändå der nere i Hallerum. Alla rundt omkring mig voro så rysligt förståndiga och tänkte bara på det, som är nyttigt. Att sy llinnesöm, väfva, duka, laga mat, läsa lexor med barnen och spela bräde med farbror, allt det der kan nog vara bra och roligt också, men inte alltjämt, Erik, inte från morgon till qväll, inte hela veckan. Fast det var en prostgård, tycker jag ändå, så underligt det låter, att lifvet der nere bara hade hvardagar, aldrig någon söndag. Det är kanske rysligt styggt och otacksamt af mig, men ibland tyckte jag nästan, att jag var af en annan, finare ras än de andra, och att jag hade rättighet att lefva på ett annat sätt — jag menar inte ha finare kläder och mindre arbete — nej, bara att någon gång få skaka dammet af mig och känna, riktigt tydligt känna, att jag dugde till annat än att vara ett slags bättre lastdjur. Men det är nog orätt af mig att tänka så der. Då tant och flickorna voro nöjda, hvarför skulle inte också jag vara nöjd? Men jag *är* inte skapad som de. Då dagen var slut, hade de ingenting angelägnare än att få sofva, och de drömde aldrig. Men jag drömde, jag — och jag låg vaken och längtade — längtade efter någonting, som jag inte vet hvad det var, men som var så högt och stort och härligt — och då kändes det alldeles, som om jag hade gjort något illa, då jag var liten, och nu satt i fängelse för det.»

»Hör du, Ingrid, du skulle väl inte händelse vis vara litet romanesk?» frågade Erik leende.

»Romanesk? Det ordet förstår jag inte riktigt. Tant brukade använda det ibland, men då var det alltid om personer, som hon inte tyckte om, och jag fick det intrycket, att det är något förfärligt dåligt att vara romanesk. Det var det värsta tant visste.»

»Och nu gläder du dig åt att få komma ut?»

»Ja då! Tänk — bara att få flyga fram så här och *se*, att världen inte är slut vid prestgårds-egornas gårdsgård — att sitta på en järnvägsvagn tillsammans med en människa, som jag aldrig har sett, och som jag ändå känner och inte alls är rädd för — att inte veta, hvad jag skall äta till qvällen eller om jag ens får någon qvällsvard — att inte veta någonting, absolut ingenting, om nästa dag och dagen derpå och dagen derpå och hela framtiden, bara att den *aldrig* kan bli lik det gamla utnötta, som jag har bakom mig, och att den kanske kan vara alldeles full af märkvärdiga öden, bestämda enkom för mig och inte på samma gång för farbror och tant Holmberg och alla barnen i Hallerums prestgård! Är det inte vidunderligt?»

Hon slog ihop händerna och skrattade som ett barn, och nu förvånade det Erik, att hon *redan* var sexton år.

Den ena stationen efter den andra lemnade de efter sig, men de voro så inbegripna i lifligt samtal, att de knappast märkte det. De tyckte

bägge, att det var, som om de känt hvarandra i många år. Hon talade om sin barndom, om lifvet der nere på landet och om brefven, som med långa mellanrum kommo från tant Henrika och som alltid föreföllo henne som en helsning från en annan, större och vaxlingsrikare värld, fast de just aldrig innehöllo annat än förmaningar och religiösa betraktelser — men bara det, att de buro Stockholms poststämpel! Åh, så många gånger hon hade betraktat den stämpeln nästan med respekt!

Och han talade om sig och sitt arbete, om sina rostugnar och sina planer till uppfinningar, som skulle göras i en framtid, om lifvet vid de stora arbetsmedelpunkterna, nykterhetsrörelsen och huru han med lif och själ egnat sig åt den på lediga stunder, hållit föredrag och skrivit tidningsartiklar och ett par småbroschyrer; han talade om tant Henrika och huru mycket han hade henne att tacka för — alla hans studier hade hon bekostat! — och huru hon alltid varit som en mor för honom, och det skulle hon bli för Ingrid också; gummman var i grund och botten vek och känslig, fast hon hade en kantig och hård yta, och hon behöfde så väl någon att sluta sig till. —

Så voro de framme vid Åtvidaberg, just då solen sänkte sig.

De åto qväll på hotellet, och sedan följde han Ingrid till bagarefrun, hos hvilken hon skulle logera. Han bar hennes resväska, och han hade bjudit henne armen, som hon tog, icke alls för att hon var trött,

men hon hade aldrig gått arm i arm med en främmande herre på en främmande landsväg, och det var så gudomligt roligt!

Då de skildes i bagarefruns lilla farstu och sade hvarandra godnatt, kände han sig så obegripligt ensam. Annars, då han kom till Åtvidaberg, hade han ett sådant nöje af att gå omkring och se på hyttorna och prata med smederna, hvaraf han kände flere stycken, men i qväll hade han ingen häg med det. Han kände sig så underlig till sinnes, på samma gång så glittrande glad, och ändå med en liten anstrykning af vemod, som han aldrig förr erfarit. Han ströfvade omkring på landsvägen och insöp begärligt doften från de blommande fruktträden i trädgårdstjapporna; så kom han in på kyrkogården, kastade en flyktig blick på det nya, högresta templet, gick derefter ett slag omkring den gamla, låga, öfvergifna kyrkan, som ännu låg kvar bredvid sin moderna granne, rufvande på sina minnen, tittade ner i grafkorets fönster, slog sig sedan ner på en soffä under knoppande syrener och såg stjärnorna tändas en och en. Han tänkte ingenting, önskade ingenting, han kände endast ett oändligt välbefinnande. Aldrig hade han upplefvat en så härlig vårdag. Och han tyckte, att alla de, som sofvo i kistorna der nere i grafhvalfvet och under korsen rundt omkring, borde afundas honom, der han satt — ty det var ändå bra skönt att lefva!

Först då månen kom framrullande som en boll öfver den mörkblåa duken der ofvanför och klockan

slog elfva i tornet, reste han sig och gick hem till hotellet, fast han tyckte, att han kunde ha suttit der hela natten, utan att bli sömnig.

IV.

Vid niotiden följande morgon hemtade Erik sin unga reskamrat i hennes bostad, de frukosterade i största hast på hotellet och styrde derefter kurs ner till sjöstranden, der en båt låg och väntade på dem. De hade nämligen qvällen förut kommit öfver ens om att tillbringa de timmar, som tidtabellen skänkte dem, med att fara och bese Adelsnäs med dess vackra park och växthus; tåget skulle icke gå förr än half tolf. Erik hade genast vid ankomsten till Åtvidaberg beställt roddbåt.

Det var den härligaste försommardag med len, doftmättad luft och hög himmel utan den minsta lilla sky. Bysjön låg framför dem slät som glas, och Ingrid tyckte nästan det var synd, då den lilla hvitmålade båten sköts ut och gjorde en djup skåra deri. Men det var blott ett ögonblicks stämning hos henne; i nästa sekund sprang hon i ekan, slog sig ner vid årorna, yr som ett barn, och förklarade, att det var hon, som skulle ro; hon hade aldrig i sitt lif tagit i en åra — de hade ju ingen sjö i

Hallerum —, men nu skulle hon visa, att hon kunde ro ändå. Erik satte sig på akterbrädet och hade hjärtans roligt åt hennes ansträngningar, då hon dök ner med årorna så djupt hon kunde, lade sig baklänges och drog dem till sig med uppjudande af all sin kraft, för att sedan låta dem beskrifva en väldig cirkelbåge i luften och slå ner i vattnet igen med ett plums. Hur hon bar sig åt, lyckades de emellertid komma ett långt stycke ut på sjön, och det hade icke, trots Eriks olycksprofetior, händt någon malheur vare sig med sjöbottnen eller himlahvalfvat, hvilket enligt hans påstående var fruktansvärdt hotadt af årbladen.

Då han såg, att hon var upphettad och trött, och att små svett droppar trängt sig fram tätt, tätt på hennes näsvingar och vid tinningarna, erbjöd han sig att aflösa henne, men det ville han icke.

»Vi ha ju ingen brådska», sade hon, »och för resten — vet du hvad? Vi bry oss inte om att fara till Adelsnäs. Det är mycket roligare att vara på sjön. Landbacken har jag haft nog af i sexton år.»

»Men vi kommo ju öfverens om att —»

»Ja, just därför! Nu ha vi bägge två varit alldeles säkra på, att vi skulle till Adelsnäs i dag, och om vi nu inte komma dit, så är det något ofömodadt, ett nytt uppslag, nästan som en liten händelse. Hvarför skall allting nödvändigt behöfva gå som man har räknat ut det förut? Att lefva efter lineal är så förskräckligt tråkigt.»

»Du är allt en liten underlig kurre, du! Men får gå. Jag har då för min del sett Adelsnäs många gånger — och sjön är det vackraste jag vet.»

»Ja, inte sant?» Hon släppte årorna, lade händerna i knät och såg sig omkring med en undrande blick. »Det skulle bara inte finnas några stränder — de stänga, tycker jag. Man skulle bara se det här underliga, blanka, blåa rundt omkring, så kunde man inbilla sig, att det hvarken hade början eller slut. Hvad man då skulle känna sig fri och kunna andas lätt! Inga stängsel eller hinder, hvart man såg — upptill den ändlöst höga himlen och under en också en ändlöst djup himmel och man sjelf som en liten sväfvande punkt midt emellan två oändligheter!»

Hon blundade, liksom för att bättre sätta sig in i denna tänkta situation, men han småskrattade och sade:

»Nej, hör du, Ingrid, nu skarfvar du allt dugtigt — här är knappast fyra alnar till botten.»

Hon slog upp ögonen, lutade sig ut öfver båt-kanten och sade:

»Ja, men man ser den inte! Hvarför kan man inte då få inbilla sig, att det inte *finns* någon botten, om man tycker det är roligt?»

»Jo, gerna för mig, bara jag slipper. Jag tycker bäst om att se allting som det är. Det kommer man längst med, och vet du, den här hederliga gamla världen, som vi lefva i, är så förbaskadt treflig och bra i och för sig, så man behöfver inte försöka

göra den bättre genom att se den genom några slags fantastiskt färgade glas. Lär du väl en gång känna lifvet, så kommer du nog liksom jag att älska det precis som det är med alla dess tusen millioner brytningar och facetter, jämnslipade ytor och skarpa kanter —»

»De skarpa kanterna också?»

»Ja, vet du, dem tycker jag nästan bäst om! Ett riktigt stort bekymmer, som hetsar en dag och natt, en svårighet, som tycks skyhögt i början, men som man småningom tvingar att krypa ihop och kröka rygg, så att man till sist med ett djärft språng kommer öfver på andra sidan — du kan icke tro, hvad man *lefver* i sådana stunder! Den dag jag inte har några svårigheter och ledsamheter att ta bugt på vill jag inte vara med längre, tror jag. Aldrig är jag så medveten om att jag har den äran att vara en menniska, som då jag måste spänna hvarenda muskel, hvarenda hjärntråd, hvarenda andlig eller fysisk kraft, som fins inom mig, och rikta dem intensivt på ett hinder. Midt under det ansträngningen är som värst käns det som om hjärtat sloge volt i en af glädje, och man skulle vilja skrika, sjunga, gapskratta och ropa ut till de blaserade odågor, som det fins så godt om öfverallt: ser ni, ynkriggar, *det* är lifsglädje!»

Han slog med sin knutna hand ut i luften och gjorde en kastning med hufvudet. Han hade talat sig varm och röd, och ögonen lyste. Ingrid satt och såg på honom nästan med litet respekt, och då han tystnade, sade hon med en suck:

»Ja, så der måste en *karl* tänka, det förstår jag nog. Men ser du, vi fruntimmer, med oss är det helt annorlunda. För oss jämnas och banas allting vanligtvis på förhand af andra händer, och de svårigheter vi ha att brottas med ä' för det mesta bara skräp, futtiga bagateller, som det hvarken är någon glädje eller ära att bli herre öfver.»

»Åh, jag tycker, att qvinnorna inte ha skäl att klaga nu för tiden. Det fins ju knappast något område, som är stängdt för er.»

»För de stora begåfningarna, ja; men den otaliga skocken af medelmåttor? Till och med en klent begåfvad karl kan ju, om han har sinne för att kämpa med svårigheter, välja ut åt sig snart sagdt hvilket slags uppgift som helst att pröfva sina krafter på; men vi — för oss fins det ingen annan utväg än att låta oss glida med, dit omständigheterna föra oss; ni ha rättighet att vilja och att välja — vi ha bara att foga oss, att vänta och hålla till godo med hvad slumpen kan göra af oss. Det har jag sett så många exempel på bland mina väninnor; af alla de många inackorderingarna, som ha aflöst hvarandra i Hallerums prestgård, är det ingen enda, som har *valt* sig en uppgift i lifvet, och jag tror, att de flesta nu hvarken *ha* någon uppgift eller längta efter att få någon.»

»Och en sådan måste man nödvändigt ha, en alldeles särskild, olik alla andras?»

»Inte precis det», svarade Ingrid och såg upp litet förvånad, »men en som man är skapad till,

som är ens egen, enkom passande för en själf och som inte kan fyllas af hvilken som helst annan ur högen.»

»Jaså, du är ärelysten, Ingrid?»

»Nej, det vet jag just inte. Jag har ju inte sagt, att den der särskilda uppgiften, som jag håller på, nödvändigt skall vara någonting storartadt, uppseendeväckande, som inbringar ära och anseende. Nej, jag menar bara att det är så förödmjukande att tänka sig — hur skall jag säga nu? — att man bara är en i högen, att man skall kastas ut som ett osjälfständigt, viljelöst ting och kanske mot sitt bättre vetande hamna på en plats, der man inte kan vara till nytta hvarken för sig eller andra — vegetera fram sitt lif som millioner andra nollor ha gjort förut — äta, sofva, arbeta, utan att man vet hvarför, och slutligen dö — också utan att veta hvarför. Som nu t. ex. tant der nere i Hallerums prestgård. Det fins säkert millioner qvinnor i verlden, som skulle kunnat sköta hennes lifsuppgift precis lika bra som hon; om hon och en af de der millionerna en vacker dag hade kunnat byta kroppar, så skulle ingen på prestgården ha märkt, att det kommit en annan prostinna i stället för den gamla, hvarken farbror eller barnen eller tjänarne. Nej, hvad jag vill ha, det är en uppgift, som passar *bara* för mig, som ingen annan än jag kan fylla, om den är aldrig så obetydlig.»

»Ja, men helst skall den vara litet ovanlig?»

»Det nekar jag inte för. Jag afskyr allt vanligt. Ja, om jag hade anlag för någon konst, som jag

nu inte har, så tror jag knappast, att jag ändå skulle vilja bli konstnär — till och med det är ju vanligt. Nej, jag skulle vilja — — ja, jag vet inte hvad, allting är så töcknigt för mig, då jag tänker på det der. Jag skulle vilja någon gång i mitt lif komma i en riktigt svår belägenhet — du förstår, det skulle gälla något *stort* — och då skulle jag handla så, som min natur drefve mig att handla, och som ingen annan än jag skulle kunna handla, just därför att ingen annan har alldeles samma natur som jag — och *det* vore nog för mig, på *det* ögonblicket skulle jag sedan lefva nöjd i hela mitt lif. Eller också skulle jag vilja, att hela min varelse toges fången af en stor, stark känsla för någon eller något — en känsla, som ingen annan än jag hyste och som kunde höja mig öfver den stora hopen af de *vanliga*, som känna så ljumt — ja, jag vet inte själf, hur jag vill ha det, men fast jag pratar så dumt och oklart och virrigt, så har du nog ändå lite hum om hvad jag menar.»

»Ja, det är, som du säger, en *egen lifsuppgift* du vill ha, det är ju det rätta ordet?»

»Åhja, fast det säger då just inte mycket. Men fast jag inte begär något så öfvermenschligt stort, eller hur? — så är det kanske ändå för mycket. Hvarför skulle jag få hvad ingen af mina bekanta har fått? Det förstås, de ha nästan allesamman gräft ner sig på landet, — men jag skall ju ut i verlden, jag skall komma till hufvudstaden, och der fins det nog många möjligheter. Kanske

jag kan bli någonting för tant Henrika, någonting, som ingen annan kunde bli? Det ligger ju så nära till hands, och kanske är den lösningen den allra enklaste och naturligaste. Men — hon har ju dig, och då behöfver hon visst ingen annan, det har jag tyckt mig märka af hennes bref.»

»Åh, jag kan så litet vara för henne. Vi träffas så sällan och känna hvarandra bra litet.»

»Säg mig, hurudan är egentligen tant Henrika, och hurudant tror du mitt lif hos henne kommer att bli?»

Medan Erik så godt han kunde och, som det tycktes, utan något varmare intresse, redogjorde för sin uppfattning af tant Henrika, satt Ingrid och uppfångade vatten i sin hand, som hon for made till en skål, och lät det derefter rinna ut droppe efter droppe. Då hon ledsnade på detta nöje, tog hon ett och annat tag med en åra och lät dess blad snudda vid spegeln, så att det såg ut, som om en handfull glasperlor slungats fram öfver den blåa ytan. Men hon hörde uppmärksamt på allt hvad Erik hade att förtälja.

»Allt det der ger mig ändå ingen tydlig bild af tant», sade hon. »Du säger, att hon är läderska, men ändå ibland kan tala med intresse om världsliga nöjen, att hon anses vara kall och skarp, men är god mot fattiga och moderligt öm mot dig — hur stämmer det ihop? Och tänk, hvad hon har varit god mot mig, som hon ju inte kan ha något särskildt intresse för? — Nå, jag får väl döma själf.»

Hon började ro, men tycktes helt och hållet försjunken i tankar på framtiden. Erik tog icke sina ögon ifrån henne, och slutligen öfverraskade han sig med att ha suttit tyst en lång stund, huru länge visste han icke, och endast sysselsatt med att se på, huru solreflexerna glittrade till eller dogo bort i hennes ostyriga hår, allt efter som hattens skugga flyttade sig, då hon under rodden rörde öfverkroppen fram och tillbaka. Plötsligen vaknade han upp och såg på klockan.

»Nej, nu måste vi ro tillbaka och det med raska tag», sade han. »Annars hinna vi inte till tåget.»

Han steg upp och bytte plats med henne. Han rodde med kraftiga årtag och hon såg på helt intresserad, ty äfven detta var något nytt för henne. Under återfärden bytte de ej många ord.

»Tänk, om vi nu komma för sent till tåget?» sade han skälmaktigt, då de lagt i land. »Det vore också något oförmodadt och ett nytt uppslag — ett litet öde, så att säga? Vet du hvad, Ingrid? Skola vi hjälpa ödet litet genom att inte göra oss någon brådska? Tänk, en lång, härlig roddtur i eftermiddag också? — i solnedgången?»

»Nej, tant väntar oss ju vid bangården i qväll!»

Hon gick så fort, att han måste ta ut stegen för att hinna med. Men han såg icke alls glad ut, då han fann, att de, trots hans brist på god vilja, hunnit fram till stationen i rättan tid.

V.

Det var mycket få passagerare på tåget, och den öppna vagnen var tom äfven i dag, hvilket försatte Erik i det bästa lynne. Fast han kände sig så förnöjd och glad, der han satt på träbänken bredvid Ingrid, hade han dock ej mycket att säga. Men det var i dag ett nöje utan like bara att andas, tyckte han; att sitta med en angenäm känsla af slapphet i alla leder och se sig omkring, känna blodet bölja varmt i ådrorna och hjärtat klappa och hjärnan tänka på ingenting; han hade bara en önskan: att få ta Ingrids hand i sin och trycka den sakta och hålla den fast hela dagen — men det gick ju icke för sig. Han kände icke igen sig själf. Så der vek och öm till sinnes brukade han just aldrig vara; men det var väl en qvardröjande stämning efter den behagliga roddturen.

Ingrid satt länge tyst med sin *Adam Homo* i knät, som hon icke läst ett ord i, hvarken i går eller i dag. Hennes blick hvilade stel och drömbunden på de vexlande naturscenerierna, men hon tänkte bestämdt på något annat. Och mycket riktigt — om en stund frågade hon Erik:

»Kände du någonsin min mor?»

Han spratt upp, litet obehagligt berörd, men det såg hon lyckligtvis icke.

»Nej», svarade han, »jag kom inte till Stockholm förr än året efter hennes — —» han tystnade och sökte efter ordet.

»Hennes död», ifylde Ingrid. »Ja, säg ut, du, det der ordet svider inte så häftigt nu som förr. Det förstås, då hon dog, då var jag ju så liten, att jag inte begrep att sörja, och jag var ju redan då i en främmande omgivning, så att jag inte märkte tomrummet. Men när jag blef äldre och började tänka, då vaknade på en gång min kärlek till mamma så våldsamt inom mig — jag kan inte beskrifva, hur det var. Det kändes, som om jag i en hast upptäckt, att jag i flere år omedvetet lefvat fram mitt lif med ett halft hjärta — och nu var det som om mamma hade dött ifrån mig för andra gången. Ja, det der förstår du nog, Erik, din mor är ju också död. Men det är någonting, som jag inte riktigt kan fatta, och det är, hur de kunde ha hjärta att skicka bort mig, medan mamma var utomlands för att sköta sin helsa. Jag vet nog, att hon dog der ute vid badorten, men det kunde ju inte hennes närmaste veta på förhand? Tänk, om hon hade blifvit bättre och kommit hem till Stockholm och inte funnit mig der! Hvad skulle hon då ha sagt?»

Jaså, Ingrid visste ingenting. Nej, det var väl det bästa. Erik skulle nog akta sig att förråda något, han visste ju för öfrigt så litet, och han kunde med godt samvete säga henne, att han inga upplysningar kunde ge; han hade bara varit en pojke

den der tiden, och faster Henrika hade just aldrig talat med honom om sådana saker.

»Det der skall jag fråga tant Henrika om, bara jag kommer till Stockholm», återtog Ingrid i frånvarande ton. »Vet du, Erik, det är så besynnerligt; ända sedan det blef bestämdt i vintras, att jag skulle få komma till Stockholm, har jag haft en så underlig inbillning. Det är alldeles, som jag komme mamma närmare, bara jag väl blir Stockholmsbo igen. Jag tycker precis, att hon ännu lefver der uppe och väntar mig. Jag har haft en sådan längtan dit, så det kan jag aldrig beskrifva, och det bara för den der tokiga fixa idéns skull, som jag *vet* är tomma griller, och som jag ändå inte kan låta bli att haka mig fast vid. Men det är väl därför att jag vet, att det är i Stockholm som mamma har lefvat — der har hon skött mig och smekt mig och älskat mig — jag mins ännu en liten fransk vaggvisa, som hon sjöng för mig, då jag var liten, men för öfrigt kan jag inte alls minnas något af henne. Hvarken hennes utseende eller hennes röst. Är det inte besynnerligt? Jag anstränger mig ibland att komma ihåg, hur det lät, då hon sjöng för mig, hurudan timbren i hennes röst var, men — det är alldeles borta, utplånadt, tomt. Jag mins bara melodien och litet af orden. »*Dors, enfant, dors, mon ange* — —»

Hon gnolade sakta på en entonig melodi, försjönk sedan åter i tankar och tycktes alldeles glömma bort sin reskamrats närvaro.

»Om din mor ännu lefvat, skulle du visst ha hållit mycket af henne?» frågade Erik.

»Ja», svarade hon med en exalterad glans i ögat. »Jag tror inte, att någon dotter i verlden hade kunnat hålla mera af sin mor, än jag skulle ha gjort. Vi skulle ha varit en tanke och en själ, hon och jag. Aldrig skulle jag ha lemnat henne. Om jag haft henne, hade jag inte behöft någon annan. *Hon* skulle ha blifvit min lifsuppgift, som jag talade om i går. Att vara henne nära, andligen och kroppsligen, lefva för henne hvarje stund, egna henne hvarje tanke, hvarje känsla odelad — en större uppgift kan jag inte tänka mig, och den var säkert den enda jag var skapad till. Nu, då den tagits ifrån mig, känner jag mig så degraderad, så fattig, så onyttig och obehöflig — det kan visst aldrig bli något af mig, bara därför att jag inte har fått vara hvad jag känner att naturen ännat mig till: min mors dotter.»

»Åh, det fins väl andra menniskor i verlden, som du kan egna dig åt. Först och främst faster — och så — ja, det der oväntade, märkvärdiga ödet, som är bestämdt enkom för dig — vet du, hur jag tror det ser ut?»

»Nej!»

»Jo, som någonting karlaktigt och bredaxladt med mustascher eller helskägg — låt oss säga helskägg — och med en slät ring på venstra handen.»

»Jag skall gifta mig, menar du? Ja, det kan ju hända. Men då vill jag först vara alldeles säker

på, att inte alla äktenskap i världen till sist måste bli så prosaiska och torra och — hur skall jag säga? — opersonliga, som det jag dagligen haft för ögonen i tolf år. Jag är så ung och oerfaren och förstår naturligtvis ännu inte det der underliga kapitlet, som handlar om kärlek och giftermål, men det vet jag, att jag gifter mig aldrig, om inte jag träffar på en man, som älskar mig, därför att jag är *jag* — Ingrid Berner — med alla mina egenskaper, goda eller dåliga, och inte bara därför att jag är hans hustru. Ja, som sagdt, det der är så dumt af mig att tala om, i synnerhet som jag så litet har tänkt på det. Och för resten tycker jag allt, att den der lifsuppgiften att vara hustru och sköta ett hus är bra vanlig.»

Nu kunde Erik icke annat än skratta. Hon var så komisk, denna lilla sextonåring, som satt der och med den snusförnuftigaste min i världen förklarade, att kvinnans högsta uppgift var för »vanlig». Hon hade bestämdt läst för mycket romaner der nere i prestgården. Nå, de der öfverspända grillerna skulle väl gå bort, då hon komme ut i lifvet och lärde sig skilja på fantasi och verklighet, äkta och oäkta, sundt och osundt. Om hon bara haft ett annat hem att komma i än faster Henrikas! Den qvafva kammarluften i den lilla våningen vid Götgatan kände Erik till af erfarenhet, och den var icke lämplig för en ungdom, som är stadd i utveckling.

Han funderade hit och dit, hur det skulle kunna ställas. Ty att Ingrid endast en kort tid att börja

med och i brist på bättre skulle stanna hos faster Henrika, det var för honom en afgjord sak. Han tyckte alldeles, att han stod i ansvar för sin unga sysslings framtid, sedan hon talat så oförbehållsamt med honom om sig själf. Och detta ansvar var honom nästan kärt, besynnerligt nog; han, som hittills varit så rädd att få ett enda lillfinger med i andras privatförhållanden. Ja, hon hade ju ingen annan manlig släkting än han; det var rent af hans pligt att ta sig an henne.

Medan han satt och spann vidare i oändlighet på dessa tankar, kommo de till Norsholm, och der var det slut med att sitta i öppen vagn. De måste nu stiga in i en sluten kupé, som var full med folk, och fingo ej ens sitta bredvid hvarandra. Ingrid tog till sin bok, men hon läste visst ej med något intresse, ty Erik såg henne sällan vända bladen. Själf hade han återtagit sina tankars tråd, der afbrottet tvingat honom att släppa den. Han lutade sig tillbaka i sitt hörn och funderade med blicken oafvändt riktad på den unga flickan, som satt ett långt stycke bort på andra sidan, så långt bort, att de ej kunde talas vid. Då hon såg upp och mötte hans blick, vardt hon icke det ringaste förlägen, hon smålog endast helt kamratlikt, nickade litet och återtog sedan sin läsning.

Men från tankarna på Ingrids framtid hade Erik med en omedveten idéassociation öfvergått till att tänka på sin egen. Det var dags för honom att sluta sitt vagabonderande lif och slå sig i ro

på en god plats med mycket arbete och mycket folk att sköta. Han var ju gamla karlen, och det kunde vara tid på för honom att skaffa sig ett hem. —

Vid tiotiden på qvällen rullade tåget in i Stockholms centralstations gasupplysta hall. Eriks skarpa ögon upptäckte genast faster Henrika, der hon stod vid en af sofforna. Han viftade till henne med näsduken, och ett par minuter derefter hade han banat sig väg genom trängseln med sin skyddsling vid armen och fört henne fram till fastern. Derpå försvann han för att skaffa ett stadsbud och en droska.

De begge fruntimrens helsning var litet stel och besvärad. Tantens ögon hängde så underligt forskande fast vid den unga flickans ansigte, att denna alls icke kom sig för med att visa den vänlighet, hon verkligen kände för sin beskyddarinna. Och då denna just ingenting sade, utan endast betraktade henne, måste Ingrid hålla samtalet flott, till dess Erik kom tillbaka. Hon talade naturligtvis om resan, huru tacksam hon var mot sin reskamrat, som hjälpt henne så bra till rätta. Han hade varit så outtröttligt nitisk att hålla reda på hennes saker.

»Ja, dina saker ligga honom så mycket om hjärtat ända in i sista stunden, att han knappast gaf sig tid att helsa på mig nyss», svarade tanten kallt.

Ingrid visste icke, hvarför hon blef så förlägen; nog kunde Erik ha helsat vänligare på sin faster, men var det hennes fel? Hon visste icke, hvad

hon skulle säga till hans försvar, och hon kände, att hon rodnade.

Tanten hade hållit sina stickande kalla ögon oafvändt fästade på henne, men nu ryckte hon hastigt till och vände sig bort. Hvad kom åt henne?

Den sorlande, myllrande människomassan omkring henne hade försvunnit som bakom en dimma, och hon tyckte sig sitta i ett skunt rum med medikamentsmättad luft, vid en dödsbädd — *hans* dödsbädd — och hörde hans klanglösa röst hviska ord, hvilka skuro i hennes hjärta som knifvar — ord af oändlig, förlåtande kärlek — om huru han älskat Aimée som en hund — älskat henne hel och hållen — älskat allt hos henne, till och med hennes obetydligaste små egenheter: hennes svaga utländska brytning, hennes skorrande r, hennes sätt att dra upp det venstra ögonbrynet, då hon blef förlägen — —

Och nu riktade Henrika åter sin blick, mörk och fiendtlig, på den unga flickan, som ännu stod der och letade efter ett blidkande ord och drog upp det venstra ögonbrynet, så att den hvita pannan lade sig i veck der ofvanför.

Nu kom Erik och tillkännagaf, att droskan var framkörd och bagaget utflyttadt på den.

»Tack för besväret du haft!» sade fastern och räckte honom sin hand.

»Kärt besvär. Ja, lycka till nu, Ingrid, att trifvas — — i Stockholm», tillade han försigtigtvis. »Vi träffas väl, då jag reser igenom. Tack för båt-

färden och tack för — — ja, tack för de här dagarna!»

De gingo genom vestibulen. Han glömde att bjuda fastern armen. Han gick bakom dem och bar Ingrids plädrem. Men så kom han ihåg något, som han nödvändigt måste säga, innan de skildes.

»Ingrid», sade han halfhögt.

Hon vände sig om.

»Du får inte bli läaserska, lofva mig det», hviskade han.

Faster hade ingenting hört, men hon vände sig om i det samma och såg, att han hviskade vid Ingrid.

Då han hjälpt dem i vagnen och tog det sista afskedet af dem, var fasterns helsning nästan ovänlig.

Tidigt följande morgon reste han norr ut.

VI.

Tant Henrika hade icke varit mycket språksam, hvarken under hemvägen från stationen eller sedan, då de kommo upp i våningen. Supén intogs i största hast, och sedan fick Ingrid en vink om, att det var bäst hon gick till sängs genast, hon kunde vara trött efter resan. Det såg nästan ut, som om tanten ville bli af med henne. Hon sade därför god natt och gick in i rummet

till höger om salen, som hädanefter skulle bli hennes, ett litet rum med ett fönster, möbler med mörkgrön rips på och väggarna fulla af religiösa taflor i oljetryck.

Knappast hade Henrika blifvit ensam, förr än hon skyndade in i sitt rum, läste upp den nedersta lådan i sin byrå och tog fram ett skrin, som stod längst in i ena hörnet, gömdt under bundtar af tyglappar och dylikt. Det var Kurts skrin; det hade icke varit framme, sedan hon själf satte ner det der strax efter begrafningen.

Hon bar fram det till sybordet, slog sig ner i soffan och öppnade det. Hon hade så brådtom, att hon darrade på handen.

Det innehöll en hel mängd småsaker, som för ett oinvigdt öga endast togo sig ut som skräp: en torr brudkrans af svartnade myrtenqvistar, ståltråd och konstgjorda orangeblommor, ett par bundtar bref, en liten blå sammetstoffel kantad med svandun, en solfjäder, en urblekt skär rosett, en servetring af lackeradt trä med namnet *Aimée* på i förgyllda bokstäfver, o. s. v. Djupast nere på bottnen låg ett kabinettsporträtt i röd plyschram, och det var detta hon sökte efter. Det hade stått på hans nattduksbord bredvid sängen, så att han kunde se det, der han satt stödd mot kuddarna, och han hade talat till det, som om det varit en lefvande varelse, så att Henrika till sist smittades af samma inbillning och blef nästan rädd för porträttet. Då han dragit sin sista suck och hon gick fram till sän-

gen för att tillsluta hans ögon, trefvade hon först med handen på bordet, tills hon med bortvändt hufvud fick tag i porträttet, och lade det sedan med glaset mot duken, innan hon grep sig an med att visa Kurt den sista tjänsten. Och sedan bar hon det till minnesskrinet, som han alltid haft stående på sin byrå, allt sedan Aimée reste, och lade ner det der, utan att se på det, gömde det djupast nere på bottnen.

Och sedan hade hon ej återsett det förr än nu.

Der satt hon nu och höll porträttet intill lampan för att riktigt beskåda de vackra dragen af denna kvinna, som tagit ifrån henne lycka och lefnadslust och gjort henne till den ensamma, utstötta varelse hon nu var. Ja, det var som hon hade tyckt i första ögonblicket der nere vid järnvägen: Ingrid var en afbild af sin mor. Detta porträtt kunde, om man såg bort från den extravaganta balkostymen, lika väl föreställa dottern som modern. Samma ansigtsform, samma ögon, samma köttiga läppar — allt, allt var det samma. Icke ett drag hade hon ärft af sin far. Och fastän Henrika klart insåg, att det var löjligt och orätt att tillägga denna tillfälliga yttre omständighet en sådan vikt, kände hon, att den var afgörande för hela förhållandet mellan henne och den föräldralösa flickan. Att hålla af, att fästa sig vid en varelse med detta ansigte! Nej, det var omöjligt.

Men hon skulle göra sin pligt. Till det yttersta skulle hon göra sin pligt mot denna flicka, som

var hans barn. Ingrids sanna bästa i allt, i smått som stort, det skulle hädanefter bli hennes lösen. Och om hon än visade sig vara en ny upplaga af Aimée till det inre, liksom hon var det till det yttre, skulle hon tysta ner fördomen och i hvarje minut, hvarje sekund tänka: hennes bästa framför allt annat, framför ditt eget till och med!

Men då hon lade ner porträttet, läste in skrinet och gick till sängs, drog hon en djup suck. Det var i alla fall en bitter missräkning. Hon hade drömt så vackra drömmar om, att hon nu skulle ständigt ha för sina ögon en lefvande påminnelse om honom, en varelse att älska, att fästa sig vid med alla sitt hjärtas sugrötter, som så länge trefvat i tomma rymden och ingenstädes mött annat än kall och glatt likgiltighet, till och med hos brorsonen. Men det hade väl varit för mycket begärdt. Hon var ju icke som andra och kunde icke ha samma rättigheter som andra.

Drömmen var förbi, och endast pligten stod kvar. Det kändes så fattigt och torrt och magert. Men — kan man icke adla en pligt, ge den själ och poesi, genom att icke drifva den som ett hvardagsgöra, utan som en hjärtesak, kasta sig öfver den med lidelsens hela styrka? Om hon icke kunde älska Ingrid, så kunde hon ju älska sin pligt mot henne, och var inte det nästan en högre kärlek?

Ja, men ändå bara ett surrogat. Nå, hon fick väl göra ett försök dermed.

* * *

Då Henrika och Ingrid möttes följande morgon, såg den senare genast till sin stora glädje, att det hårda, nästan fiendtliga uttrycket i tantens ansigte var borta, och det gjorde hennes egen helsing mjukare och hjärtligare.

Henrika brukade alltid börja dagen med bön och bibelläsning inne i sitt rum, och den vanan ville hon icke gå ifrån. Ingrid hade väntat sig detta och följde utan någon förvåning eller invändning med in i den mörka, otrefliga, frånsols liggande sängkammaren, ehuru med en saknadens blick på det dukade frukostbordet, ty hon var förskräckligt hungrig.

»Får jag läsa, tant?» bad hon, ty hon visste, att hon alltid hade så svårt för att tvinga tankarna att följa med, då någon annan läste högt.

»Ja, barn, det får du visst», sade Henrika och räckte henne nya testamentet. »Börja der märket ligger.»

Hon hade redan förut tänkt, att hon ville låta Ingrid läsa. Det skulle bli ett prof.

Det var sjuttonde kapitlet af Johannes' evangelium.

Den unga flickan läste enkelt, naturligt och med en viss värme. Det var alldeles säkert, att hon förstod hvad hon sade och att tankar och intresse voro med. Då och då fick rösten till och med ett rördt tonfall. Men ändå —

Nej, det fattades mycket. Hon trodde kanske, men hon lefde icke på det hon läste. Det var van-

kristendom, det hördes på hvarje modulation af rösten — uppriktig kristendom må hända, men ytlig, slentrianmessig. Icke ett spår af något mystiskt försjunkande, uppgående i den helige. Hon kände Jesus, älskade honom kanske — men hon vandrade ännu tusen mil borta ifrån honom.

Bönboken, som Henrika nu räckte sin skyddsling, bekräftade endast sanningen af dessa iakttagelser. Ingrid bad icke, hon talade icke med Gud, helsade icke god morgon på honom, kastade sig icke i hans armar — nej, hon läste morgonbönen som man läser ett vackert, allvarligt poem; orden hon uttalade voro bokens, de blefvo intet ögonblick hennes egna.

Henrika hade suttit så inne i dessa reflexioner, att hon blef helt förvånad öfver att höra, huru tyst det plötsligt blifvit i rummet. Ingrid hade slagit igen bönboken och såg frågande på sin tant.

Denna böjde sig ner, satt en stund med handen för ögonen, derpå reste hon sig och sade:

»Du har kommit till ett hem, der Herren bor, Ingrid. Skrämmet det dig inte att ha en sådan daglig sällskapare?»

»Nej, hvarför det?» svarade Ingrid enkelt. »De va' ju gudfruktiga der nere i Hallerums prestgård också. Vi läste alltid morgonbön der och gingo i kyrkan hvar söndag.»

Henrika smålog och höjde på axlarna.

»För det kan man mycket väl vara ett djävulens barn.»

»Ja, men alla der nere voro *verkligen* bra menniskor, de trodde på allt hvad som står i bibeln och lefde derefter så godt de kunde. De voro allmänt ansedda som mycket religiösa.»

»Och du — är du också religiös?»

Ingrid märkte icke hånet, utan svarade trohjärtadt:

»Ja, vet tant, det kan jag knappast svara på själf. Jag läser så gerna i bibeln, jag tycker, att nästan allt hvad som står der är så mäktigt och stort och höjer en så öfver allt lumpet och hvardagligt, och jag skulle så gerna vilja vara sådan som bibeln fordrar af oss, att vi skola vara. Jag förstår naturligtvis inte hälften af hvad som står der, men jag hyser ändå inga tvifvel, som ett par af mina väninnor der nere gjorde; det kommer sig väl deraf, att jag i allmänhet har lätt för att tro — tro på menniskor, ja, till och med tro på sator! Jag har ännu inte riktigt kommit till säker visshet om, att det inte fins elfvor och tomtar och bergstroll, som jag läste om i mina barnböcker. Och för öfrigt — det som är underbart och dunkelt och gåtfullt får lättare makt med mig än det, som är förståndsmässigt och nyktert som en additionstabell. Men, ser tant, om jag ändå kan kallas religiös, det —»

»Hvarför inte?»

»Nej, för det är bara på mellanstunder, som det der religiösa har tag i mig. Jag är så förskräckligt utåtvänd, så det är visst alldeles för

mycket. Bara en bit vacker natur — en vacker, mossig sten eller ett buskparti eller en skogsbäck — kan få mig mera i extas än den vackraste salmsång eller den mest anslående predikan. Och när Ajax lefde — tant mins, den der stora, svarta valpen, som var min egen, riktigt min egen — jag har ju skrivit om honom? — när han kom in och ville leka, då hade det inte varit värdt att de satt nya testamentet för mig att läsa i — nej, om de så hade slagit upp det allra vackraste kapitlet, så hade jag gått och lekt med Ajax! Och när han kom öfver den strykninförgiftade fisken och åt ihjäl sig, då var jag så ond på Gud, att jag föresatte mig att aldrig tåla honom och att inte läsa ett ord om honom i hela mitt lif! Och om det hade händt i denna dag, då jag är stora, gamla människan, skulle jag ha känt alldeles det samma som jag tänkte då. Nej, tant, jag är alldeles för mycket fästad vid det jordiska för att kunna bli riktigt religiös.»

»Du vet visst ännu inte hvad det ordet betyder, att vara religiös, men det skall du nog lära dig. När du vaknar till eftertanke och lifvets allvar får makt med dig, skall du nog lära dig inse, att det är för mer att älska Jesus än att älska en valp.»

»Ja, det der om Ajax sa' jag ju bara som ett exempel. Men det fins annat hos mig, som — — ja, du skall inte bli förfärad för mig, tant, om jag nu säger dig, att det fins en *människa*, som jag

älskar hundra tusen millioner gånger mer än jag älskar Jesus.»

»En människa?»

»Ja, jag tycker nog, att jag älskar Jesus, när jag läser om honom, och jag har gråtit många gånger, för det jag inte fick lefva på den tiden, då han vandrade här nere på jorden. Jag skulle ha gjort som Magdalena, följt honom som en skugga öfver allt och suttit vid hans fötter och uppfångat hvarje ord från hans läppar och gömt dem i mitt hjärta, och jag skulle ha dyrkat honom, älskat honom — åh, så jag skulle ha älskat honom! Men om jag hade kunnat få välja mellan att ha lefvat på hans tid och varit honom nära eller att få ha lefvat — stor och fullväxt som jag nu är — här i Stockholm för tjugu år sedan tillsammans med min mor — se henne, höra henne tala, lägga hufvudet i hennes knä och känna hennes hand smeka min kind — då vet jag, hvad jag skulle ha valt. Nej, tant, den som älskar sin mor öfver allt annat — mer än Gud och Frälsaren och sin eviga salighet — den är inte religiös.»

Hon skakade på hufvudet och såg framför sig med en exalterad glans i ögonen. Hon märkte icke, att tant Henrika hastigt hade vändt sig bort och nervöst plockade i andaktsböckerna på bordet.

»Tant, du måste berätta mig om mamma — allt hvad du vet — nu, genast!» utbrast Ingrid lidelsefullt och slog armarna om Henrika.

»Nej, inte nu», svarade tanten nästan häftigt och sköt henne ifrån sig. »Nu skola vi äta frukost.»

»Sedan då — när vi ätit?»

»Nej, inte i dag — en annan gång, då vi få riktigt godt om tid.»

»Visa mig åtminstone hennes porträtt! Jag har skrivit ett par gånger och frågat, om du inte hade något porträtt af henne, men det har du aldrig svarat på. Det måste väl finnas ett sådant?»

»Ja, men det der ska' vi inte tala om nu — jag *vill* det inte, hör du! En annan gång! Jag skall själf bestämma, när jag anser lämpligt att ta upp det der samtalsämnet. Till dess får du inte göra mig några frågor.»

Hennes röst lät så hård och sträng, att Ingrid ovilkorligt drog sig ifrån henne, förvånad och sårad. Henrika stod tyst en stund med bortvänt ansigte; hon andades häftigt och förde flere gånger näsduken öfver pannan, derpå gick hon hastigt ut i matsalen utan att säga ett ord.

Det var mycket tyst under frukosten. Tantens darrade på handen, då hon serverade kaffet, och satt sedan, mörk och mulen, och såg på Ingrid, medan hon åt; själf kunde hon knappast förtära det ringaste.

VII.

Det var icke utan, att Ingrid kände sig tämligen besviken i sina förväntningar om det nya lif, hon skulle få börja i hufvudstaden. Besviken i flere afseenden — på tanten, på Stockholm, på allt det nya, som skulle komma öfver henne, och som alls icke kom.

Först och främst tanten. Hon hade föreställt sig henne som en visserligen allvarlig och litet sträng, men i botten ömsint och kärleksbehöfvande qvinna, som skulle komma emot henne med öppna armar och sluta henne tätt intill sig, därför att hon i sin ensamhet behöfde någon att meddela sig med och hålla af. Men hon tycktes ej behöfva någonting alls, hon var ej hågad att skänka vare sig förtroende eller ömhet, och Ingrid kände sig lika öfverflödig här som nere på Hallerums prestgård. Men kanske ville tanten studera henne först, innan hon tog något steg till ett närmande. Ingrid kände sig verkligen vara ett ständigt mål för iakttagelser, hvad hon sade eller gjorde. Öfverallt följde tantens forskande ögon henne med ett tankfullt, observerande uttryck, och ehuru det kändes litet plågsamt i början, vande den unga flickan sig snart dervid, och hon kunde ju ej neka för, att det egentligen var ganska naturligt, att tant Henrika först ville veta, hvem hon hade att göra med. Äfven om

Ingrid velat, skulle hon ej ha kunnat låta bli att visa sig alldeles sådan hon var; hon hade icke en tillstymmelse till slutenhet eller inbundenhet i sin karaktär, hade alltid varit van att få lägga i dagen allt hvad hon kände och tänkte och satte nästan en ära i att låta genomskåda sig kors och tvärs af hvem som intresserade sig därför; hon hade ju ingenting att dölja, och det hörde till den lilla snusförnuftiga varelsens själfgjorda maximer, att en människa med rent samvete bör lefva liksom för vidöppna fönster och dörrar. Hon gaf sig därför nu som alltid sådan hon var, och tänkte: när tant studerat mig tillräckligt, kommer hon mig väl till mötes, om hon anser mig det värdig.

Det, som mest förvånade henne hos Henrika, var hennes häftiga, nästan nervösa vägran att tala om hennes mor, förr än hon själf fann för godt. Ingrid kunde endast förklara detta hennes underliga beteende på ett sätt: hon hade blifvit sårad af, att hennes skyddsling så ifrigt och pockande fordrat att få höra talas om sin mor, innan hon ännu hunnit visa den ringaste sympati eller tacksamhet för henne själf, som gjort så mycket för henne och nu skulle vara henne i mors ställe. Det var ett slags svartsjuka eller hvad hon skulle kalla det, visserligen litet besynnerlig hos en person, som tycktes vara så föga angelägen om att komma i något slags hjärteförhållande till henne, men kanske ändå på det hela taget ganska förklarlig. Hon visste af åtskilliga antydningar i tantens bref, att

denna led af att känna sig förbisedd och behandlad med likgiltighet af alla, som kommo i beröring med henne; hennes missnöje redan den första qvällen öfver att Erik för sina bestyr med Ingrid's saker glömt visa henne tillräcklig uppmärksamhet, var ju också en yttring af samma känsla. Ja, så måste det vara. Det fans således ingen annan utväg äfven här än att vänta.

Men på *detta* ville Ingrid ej vänta länge. Under de närmast följande dagarna försökte hon flere gånger ge tanten ett tillfälle att uppfylla sitt löfte och tala med henne om modern — ty hon hade kanske helt enkelt glömt det? — men dessa försök ledde ej till något resultat. Det enda hon en dag händelsevis fick veta var husnumret, der hennes föräldrar bott som gifta — det var vid Skeppsbron; och nästa gång hon kom ut på egen hand, uppsökte hon genast detta hus, beskådade det utvändigt länge och väl, gick uppför de bägge trapporna, der modern trampat så många fjät, och stod en lång stund utanför dörren, som ledt in till *hennes* våning, hennes och faderns, och der det nu satt en breflåda med ett obekant namn på; men hon spratt till, då hon hörde en fruntimmersröst tala i tamburen, och skyndade bort, gråtande under floret och med hjärtat svällande af längtan och otålighet. Då hon kom hem, talade hon genast om, hvar hon varit, dels för att icke ha något hemlighetsmakeri för tanten och dels för att möjligen framkalla det hon så trånsjukt väntade på — men förgäfves,

Äfven Stockholm svek henne. Hon hade aldrig varit i en stor stad förr, och det plågade henne att möta obekanta ansigten öfverallt, som ilade likgiltigt förbi henne, utan att ens undra hvem hon var. Der nere på landet kände alla henne, till och med torpare och fattighjon; alla helsade på henne och alla ville henne väl. Här var hon mer än någonsin »en i högen», just det hon mest afskydde att vara, en namnlös, en myra i stacken och der-till en myra, som ingen nytta gjorde.

Och allt det märkvärdiga, minnesrika och sköna, som här skulle finnas att se, det fick hon icke se. Hon kunde icke gå ensam, ty hon hittade nästan ingenstädes, och tanten satt ständigt inne på sitt rum och läste, ty syskolebarnen hade fått ferier, och Ingrid hade således ingen annan utväg än att läsa, äfven hon. *Adam Homo* slutade hon snart, och sedan fick hon andaktsböcker af tanten, men det gick trögt för henne att komma igenom dem, ty tankarna voro på annat håll. —

Ingrid hade sett rätt; Henrika var verkligen sysselsatt med att studera henne, hufvudsakligast för att finna ut, från hvilken sida väckelsen skulle nalkas henne.

Ty hon hade med allvar gripit sig an med att fullgöra sin pligt mot Kurts dotter. Om hon aldrig förr gjort något direkt och personligt försök att bana väg för den Helige ande till ett menniskohjärta, så var nu stunden inne att göra det. Hon fick ej låta afskräcka sig af sin brist på själf-

förtroende, sin misströstan om sin egen förmåga att inverka på en medmänniska, sin känsla af tafatthet och tunghäfta, då det gälde att tala inifrån; ty här var det ofafvislig pligt. Och hon kände denna pligt så mycket starkare bindande och bjudande, som hon visste med sig, att hon från första ögonblicket fattat antipati mot denna unga flicka. Just därför ville Gud, att hon, för att försona detta, skulle bevisa Aimées barn den största välgerning, som en människa kan göra en annan: taga henne vid handen, leda henne fram till Jesus och lägga henne i hans armar. Hennes tröghet, inbundenhet och handlingsskygghet skälfdde och vredo sig i ångest inom henne, då hon tänkte på det stora omvändelseverk hon åtagit sig; men det fans ingen appell, hon hade brottats med Gud i bönen, och han hade bringat henne ner på knä och befalt henne: du skall!

Men från hvilken sida skulle hon komma åt denna i kärlek till världen snärjda varelse, som säkert bar på så onda anlag efter modern? — Modern! Ja, *den* afgudabilden måste först störtas ner från altaret i flickans exalterade själ, innan Frälsaren kunde hålla sitt intåg der; förr blefve hon icke tillgänglig för ordets upprifvande kraft. Satt hon der icke dag ut och dag in med de härligaste väckelseskrifter framför sig, skrifter, der hvarje ord var ett ljugande, tveeggadt svärd, som klöf själen midt i tu, och hon dåsade öfver dem som öfver en gammal tidning, vände bladen liknöjdt och lät tankarna irra på andra håll? Åh,

hon visste nog, *hvar* dessa tankar styrde kurs! Men afgudabelädet skulle slungas i stoftet — det skulle falla af sig själf, om man blott ryckte bort den mystiska, förskönande slöja, hvarmed hon i sitt barnsligt svärmiska kärleksbehof hade prydt det. Och sedan — med sorgen öfver modern och ensamhetskänslan till bundsförvandter — ja, det skulle gå. Från *den* sidan kunde hon kommas åt, endast från den sidan.

En qväll efter måltiden förde hon henne med sig in i sitt rum, tog Aimées kabinettsfotografi, som hon på förhand lagt fram på bordet, räckte den till Ingrid utan alla förberedelser och sade:

»Du har bedt att få se din mors porträtt — här är det.»

Den unga flickans händer kunde knappast hålla det fast, så darrade de, och hon sjönk ner i en länstol med ögonen fastlödda vid porträttet. Henrika kunde icke se hennes våldsamma rörelse, hon gick fram till fönstret och stälde sig der med ryggen utåt rummet, för att låta henne lugna sig.

Det dröjde en lång stund, innan Ingrid sade något.

»Får jag behålla det?» frågade hon slutligen tyst, som om hon talat i ett likrum.

»Ja visst, det är ditt — jag har bara förvarat det åt dig.»

»Är det likt?»

»Ja, jag tror det. Jag såg henne inte så många gånger.»

»Hur kom det sig?» frågade Ingrid förvånad.
»Ni bodde ju i flere år i samma stad, och du var släkt med min far. Tyckte hon inte om dig?»

Henrika smålog bittert.

»Du sätter inte i fråga möjligheten af att jag inte tyckte om henne?»

»Nej», svarade Ingrid efter en stund och med ögonen fortfarande fasthängande vid porträttet, »det gör jag inte — ty den, som ser så god ut, måste väl alla ha tyckt om.»

»Ja, det var till och med för många, som tyckte om henne.»

»Jag förstår inte. Det låter på din ton, som om du menade, att hon inte var god.»

»Det var hon inte heller.»

»Tant — tant», flämtade Ingrid, »vet du hvad du nu säger? Vet du, hvem du talar om?»

»Jag talar om den största synderska, jag någonsin känt.»

Icke ett drag rörde sig i Henrikas ansigte, det såg ut, som om det varit af sten, men ögonen, de eljes så döda, kalla ögonen, borrhade sig som dolkar i Ingrid och tvingade henne att åter falla ner i stolen och trycka porträttet med bägge händerna intill sitt bröst som en sköld.

Då släppte Henrika taget med ögonen, förde handen öfver pannan, betänkte sig litet och sade sedan lugnt, i det hon långsamt började gå af och an på golfvet framför Ingrid med händerna i förklädesfickorna:

»Jag har lofvat att säga dig allt om din mor, och jag skall nu göra det, men i få ord, ty ämnet är mig mer än vidrigt. Och det skall du komma ihåg, att hvad jag nu säger dig är sant, hvarje ord, så visst jag vill bli salig efter döden.»

Och medan Ingrid satt der i stolen och följde henne med torra, upphettade, nästan förvildade ögon, fortsatte hon sin vandring af och an och sade i kärf och tvärhuggen ton och med många pauser:

»Din mor var utrustad med många härliga yttre förmoner. Men hon hade aldrig känt Gud, och hon hade intet samvete, det var hela saken. Det första jag vet om henne var, att hon stal sin man från en annan. Stal honom, medan han ännu tillhörde denna andra. Och inte därför att hon älskade honom, ty det gjorde hon aldrig, det har hon själf sagt honom, utan därför att hon ville komma sig upp, bli rik, lefva i flärd och yppighet, och därför att hon såg, att hon hade makt att göra med honom hvad hon ville. Ty han var svag. Det var hans enda fel. I sex år voro de gifta. Det var ett syndens hus med dans och komediantspel och usla nöjen. Hon drog in sina kurtisörer i hans hem och åt och drack upp hans pengar tillsammans med dem. Och ändå dyrkade han henne på knä som en madonna. Han visste inte af det värsta, han trodde ju knappast det han såg med egna ögon. Men så kom slaget. Hon rymde ifrån honom med en rysk grefve — en diplomat, gammal och ful. Det var vid jultiden — du fick ingen jul-

gran den gången, stackars liten. Kurt reste efter — det var en lång, isande kall ångbåtsresa, och den knäckte honom — men sorgen hade väl knäckt honom förut. Han fann henne, men hon ville inte följa honom. Han fick vända om hem ensam. Då grefven öfvergaf henne, kom hon i förlägenhet, och då skref hon till Kurt efter pengar. Han skickade henne allt hvad han hade, och se'n kunde han inte göra mera för henne, och därför dog han. Men hon lefde ett gladt lif i Petersburg, så länge det varade. Hon skall till och med ha varit frilla åt en kejslerlig prins — ja, det har stått att läsa i tidningarna. Men nu är hon död — i elände, andligt och kroppsligt. Hon ligger inte begrafven i Karlsbad, som du har trott; der har hon aldrig varit — hon ligger på fattigkyrkogården i Riga, der hon passade upp på en sjömanskrog sista året hon lefde.»

Henrika stod en lång stund vid fönstret och stirrade ut på den mörka himlen, men så vände hon sig om — det var så tyst — hade flickan svimmat?

Nej, hon hade rest sig upp och stod vid bordet, blek, med nedslagna ögon och en nervös ryckning i mungiporna. Porträttet tryckte hon fortfarande krampaktigt intill sig med ena handen. Henrika gick ett par steg emot henne och ville säga något, men då sträckte Ingrid afvärjande ut handen emot henne, stod en lång stund, tyst som förut, och gick derefter långsamt ut.

icke ett ord, icke en tår.

Henrika hörde henne sakta stänga dörren till sitt rum.

VIII.

Henrika kunde icke sofva. Hon vred och vände sig i sin säng, som om lakanen bränt henne, hon hörde klockan ute i salen slå timme efter timme, och den qväfvande känslan ville ej lemna henne. Hon förstod sig icke själf. Hon hade ju ej gjort något orätt, tvärt om. Allt hvad hon sagt hade ju varit sant, och det var endast för flickans väl, hennes eviga väl, som hon hade talat. Men ändå — —

Hvad hade hon för sig der inne i sitt lilla rum? Måne *hon* kunde sofva?

Klockan slog två. Nej, detta var omöjligt att stå ut med! Den underliga ångesten grep henne om strupen och spände in hårda, iskalla fingrar. Det *måste* väl ändå vara samvetsqual! Om hon bara visste, huru Ingrid tagit det. Hon hade varit så onaturligt stilla och tyst. Låg hon och grät der inne? Hon lyssnade. Men det var ju dåraktigt, inte kunde det höras så långt, salen låg emellan. Men *om* hon grät alldeles förtvifladt och inte visste, hvar hon skulle söka trösten! Henrikas panna var alldeles våt af kallsvett. Hon satte sig upp i sän-

gen och fortfor att lyssna, fast hon visste, att det var lönlös möda. Så kom ångesten igen som en hysterisk kramp och dref henne upp ur sängen, och innan hon visste, hvad hon gjorde, hade hon kastat på sig nattrocken och stuckit in sina bara fötter i tofflorna och nu stod hon lutad mot Ingrid's dörr med alla sin själs krafter koncentrerade i hörseln.

Icke ett ljud, endast väggklockans knäppande.

Hon öppnade varsamt dörren och stod nu midt i rummet. Hon kunde ingenting urskilja i mörkret. Men hon hörde åtminstone inte dessa hjärtslitande snyftningar, som marterat hennes inbillning. Ingrid sof kanske. Hon lyfte redan foten för att dra sig ut igen, tyst som hon kommit, då hon hörde en klanglös röst från soffhörnet:

»Är det tant?»

»Ja, mitt barn — ligger du?»

»Nej.»

Henrika gick efter rösten, och hennes utsträckta händer rörde vid Ingrid's hår. Hon satt fullt påklädd i den bäddade liggsoffans hörn, och hennes panna och kinder kändes alldeles kalla. Men hon grät icke.

Henrika satte sig bredvid henne på bädden och slog armarna om henne. Flickan gjorde intet motstånd, hennes hufvud sjönk tungt och trött ner mot tantens axel. Ingendera sade något på en lång stund, men Henrikas själsspänning löste sig i en ström af tårar, och hon, som icke kunde smeka,

strök oupphörligt den lilla kalla handen, som låg i hennes knä.

»Barn», snyftade hon slutligen, »är du ond på mig?»

»Nej, det har jag inte tänkt på. Tant rår ju inte för det —»

»Nej, men jag kunde ha sagt det annorlunda, skonsammare —»

»Det hade inte förändrat saken det ringaste. Jag märkte för öfrigt inte, att tant sade det på något mindre skonsamt sätt. Det kändes som tusen knifstyng — men det var inte orden.»

»Skall du inte gå och lägga dig?»

»Nej, hvad tjänar det till?»

»Du blir så förbi i morgon —»

»I morgon! Hvad bryr jag mig om hvad som skall ske i morgon?» sade den unga flickan i en ton af vämjelse. »Om det aldrig mer blir någon morgondag för mig, så gör det mig också det samma. Och jag riktigt önskar, att jag aldrig mer behöfde se solen och gatorna och människorna. Om jag finge sitta här i mörkret och dö — det vore det allra bästa.»

Hon försjönk åter i sin dvala, men hon spratt till, då hon kände en het tår falla på sin hand. En tår — men hon grät ju inte längre? Den paroxysmen var ju förbi? Men då var det ju tant, som — —? Och lydande ögonblickets ingifvelse kastade hon sig handlöst ner öfver Henrikas knän, som om hon velat gömma sig der, söka skydd mot

en öfverhängande fara, och så bröto hennes egna tårar åter fram, och hon grät ymnigt, men icke så krampaktigt och vildt som förut i natt, det kändes icke som det gjorde då, som om hvarje tår värkte fram och vållade henne en stor smärta, nej, det var snarare som en lättnad.

Henrika gjorde inga försök att lugna henne, ty hon förstod, att detta var nyttigt. Hon förde endast då och då handen öfver hennes hufvud eller klappade henne tafatt på axeln.

»Åh, tant», kom det slutligen, då gråten småningom stillnat af, »att man *kan* lefva efter något sådant! En gång i natt blef jag så glad, jag tyckte alldeles, att hjärtat stannade — jag kände inte alls, att jag hade något, och då tänkte jag: nu dör jag! — men så började det slå igen.»

»Tala inte så der, Ingrid; du gör synd.»

»Hvad har jag väl nu att lefva för?»

»Nu? Mer än någonsin har du nu något att lefva för», sade Henrika med kraft, och hennes ton ljud så fast och öfvertygad, att Ingrid förvånad satte sig upp.

»Jag förstår inte.»

»Förstår du inte den uppgift, Herren förelagt dig? Den är ändå så klar, för mig åtminstone. Förstår du inte, att hela ditt jordelifs diktan och traktan nu måste bli att godtgöra hvad din mor brutit?»

»Men det är ju inte möjligt! Åh, tant, tror du inte, att jag redan har hunnit tänka på det

också under de här förfärliga timmarna! Han är ju borta, äfven han.»

»Hvem?»

»Min far, som hon brutit mest emot. Han är ju död. Om han lefvat, skulle jag kanske ha kunnat godtgöra honom i någon ringa mon för — — det förfärliga, och han skulle kanske — men nu —»

»Nej, barn, du missförstår mig, jag tänker inte på din far. Det fins en annan, som hon har brutit tusenfaldt svårare emot.»

»En annan? Menar du mig själf?»

»Nej — jag menar Gud.»

Det blef tyst en stund.

»Tror du, tant, att mamma -- —» Hon tystnade, som om hon icke vågade säga ut ordet, men slutligen tvingade hon det knappast hörbart öfver sina läppar: »tror du att mamma är — — fördömd?»

»Hon dog i sina synder. Och vår Frälsare —»

»Ja, vår Frälsare — han har ju dött för oss alla?»

»Endast för dem, som anamma honom i ånger och tro.»

»Men kanske mamma i dödsstunden —?»

»Det vet endast Gud.»

Åter blef det en paus. Ingrid steg upp; det hade kommit som en oro öfver henne. Hon gick fram till fönstret och drog upp gardinen; ett haf af hvitt månljus strömmade in, omslöt girigt den ungdomliga gestalten, som stod lutad mot fönster-

posten, stirrande ut i stjärnrymden, och lade en lång, kolsvart skugga bakom henne på golfvets hvita tiljor. Till sist vände hon sig om.

»Och hur skulle jag kunna godtgöra hvad hon har brutit mot Gud?» sade hon i förundrad ton. »Det kan inte vara din mening, tant.»

»Jo, det är min och det är också hans mening.»

»Men på hvad sätt?»

»Genom att ge dig själf åt honom i din mors ställe — ge dig hel och hållen i hans våld, med tankar och känslor, önsknningar och begär, vilja och förnuft. Ge dig åt honom som en brud åt sin brudgum. Din mor har aldrig kostat på honom en tanke, därför skall du utestänga ifrån dig tanken på allt annat, som icke är *han*, haka dig fast vid honom, så att du känner hans gudomliga kraft genomströmma dig i hvarje minut, tills du till slut känner, att du är ett med honom, att han för din stora kärleks skull tagit dig upp i sitt hjärta och gjort dig till sin egen. Din mor har aldrig vandrat ett steg på hans väg, därför skall du inte lemna den en sekund, och om den än käns svår och törnig i början, skall du rikta blicken oafvändt mot målet, der *han* väntar dig, och då skall inte din fot stappla, och så sjunker du till sist i hans armar. Och då han vet, att du gått den långa och svåra vägen, fast din kärlek till jorden dragit dig så mäktigt åt sidan, och att du inte allenast, för att komma till honom, har måst bekämpa dig själf,

utan också din mors onda natur, som är i dig till en del åtminstone, liksom ditt ansigte bär hennes drag — och då han vet, att du gjort allt detta för din mors skull, för att blidka hans vrede mot henne och försona hennes syndaskuld, skall han se i nåd till ditt goda uppsåt och ge sina englar en vink att föra synderskan upp till hans tron, och der ska' ni bägge falla ner för hans fötter, och han skall i sin stora barmhertighet lyfta upp er bägge och för-ena er bägge i samma famntag.»

Henrika hade talat sig varm; hennes ögon strålade i månskenet af en extatisk glöd.

»Tror du allt hvad du nu har sagt?» frågade Ingrid, utan att ännu riktigt låta rycka sig med; allt dylikt var henne ännu så främmande.

»Ja, så sant jag tror på Gud, vår Frälsare och på ett evigt lif!»

Ingrid gick ett par steg inåt rummet, stannade framför Henrika och såg henne in i ögonen.

»Men ligger det någon rättvisa i detta, *kan* den ene godtgöra för den andre?»

»Kristus har ju godtgjort för oss alla.»

»Ja, det är sant. — Men är det inte förmätet af en svag dödlig att vilja härma hans försoningsverk?»

»Ödmjuka dig först i stoftet, drif ut hvarje gnista högmod ur ditt hjärta, gör det klart för dig, att du är den uslaste mask, som kryper på jorden, och grip dig sedan an — då skall han räkna dig till förtjenst, att du af kärlek och glödande trosnit

satt din uppgift högre än någon annan mensklig varelse.»

»Min uppgift!» upprepade Ingrid efter en stund i drömmande ton. »Det är inte första gången de orden sysselsätta mina tankar. Du skall veta, tant, att det i årtal varit min stora sorg, att jag ingen uppgift haft — jag menar ett kall af högre art än det hvardagliga, och som vore enkom afsedt för mig. Det har varit min vurm, min fixa idé. Jag tänkte på den der lifsuppgiften dagar och nätter, undrade, om den någonsin skulle komma, och hvaren den skulle kunna bestå. Ja, fast jag kände Erik så litet, kunde jag icke låta bli att tala med honom om den under resan. Men jag har nästan aldrig trott, att det fans någon sådan uppgift för mig. Aldrig *trott* det riktigt — men jag hade ändå liksom en vidskeplig aning om, att den kanske väntade mig här i Stockholm.»

»Det var en aning, men vidskeplig var den inte. Det var Jesus, som stod vid din sida och hviskade det i ditt öra. Det tror jag fullt och fast. Och nu, sedan jag hört dig tala om detta, är jag ännu mera säker på min sak. Du *har* en uppgift, Ingrid, mera storartad och svår än någon annan människa på jorden, och den kan inte fyllas af någon annan än af dig. Ser du inte Guds finger peka i mörkret? Känner du inte hans hand hvila på ditt hufvud och inviga dig till det heliga värfvet?»

Ingrid skakade på hufvudet.

»Nej, tant, ännu känner jag ingenting. Jag är så andligen sönderbråkad och så trött — jag kan inte tänka — allt är så oredigt för mig. Men nu är det, som om jag önskade, att det skall komma en dag i morgon äfven för mig.»

De stodo en stund tysta inför hvarandra.

»Min lifsuppgift!» sade Ingrid sakta, liksom på försök.

»Nu skall jag lemna dig ensam med dina tankar», sade Henrika. »God natt. Gud skydde dig!»

Ingrid stod qvar med nedböjdt hufvud och nedhängande armar; hon märkte knappast, att tanten gått.

Men Henrika låg på knä i sin bönevrå inne i sitt rum med ansigtet mot väggen. Hon frågade sin herre och mästare, om hon gjort ett godt dagsverke, och han svarade henne — hon hörde orden klart och tydligt — att han var nöjd med henne.

Hon gick till sängs. Lakanen brände henne ej längre, de voro svala och lena som silke. Ångesten var bortdrifven och kom ej mera igen. Rummet på andra sidan salen ingaf henne ej längre någon förfäran, och om hon nu än hört de mest förtviflade snyftningar och jammersuckar derifrån, skulle hon endast ha gladt sig deråt och tackat och lofvat. Henrika hade icke på många år känt en sådan frid i sitt sinne, och hon behöfde ej längta efter sömnen — den kom okallad och kysste hennes ögonlock till belöning, för att hon gjort sin pligt

mot Aimées dotter. Hon sof den rättfärdiges djupa, lugna och drömfria sömn, tills solen stod högt på himlen.

IX.

Under de närmaste dagarna gick Ingrid omkring med ett inåtvänt uttryck i sitt ansigte; hon talade föga, satt långa stunder försjunken i tankar, spratt sedan upp med en frånvarande min, liksom harmsen öfver att finna, att den yttre världen omkring henne ännu existerade och hade sina kraf på henne. Henrika lät henne hållas; hon anade, att det var det nattliga samtalets utsäde, som höll på att rotfästa sig, och hon aktade sig noga för att störa denna dolda alstringsprocess.

Då och då bar hon in böcker och småskrifter på Ingrids rum och lade dem på bordet, utan att säga ett ord, och de blefvo lästa, det visste hon, ty Ingrid gjorde henne stundom frågor öfver innehållet, då det var något hon icke förstod. Det var mest väckelseskrifter, skarpa, ljungande bannstrålar mot den naturliga människan, skoningslösa skiltringar af hennes medfödda ondska och fullständiga vanmakt att af egen kraft arbeta sig upp ur dyn. Ingrid läste, men fastän hon ansträngde sig af alla krafter, var det henne alldeles omöjligt att känna igen sig själf i det vanskapligen och af syndens

spetelska frätta och sönderbulnade ansigte, som grinade emot henne ur dessa skildringar. Så usel var hon icke! Och så eländigt svag hade hon aldrig varit! Något godt hade hon likväl, om än i det lilla, uträttat här i verlden af egen kraft. Men — så stod det inte i böckerna; det var väl blott en ingivelse af hennes egenkärlek. Det var nog så, att det var den helige ande, som verkat detta goda i henne utan hennes vetskap; då hon ibland känt varma rörelser af hvad hon trodde vara hennes bättre jag, hennes medfödda ädlare naturanlag, då var det nog den tredje personen i gudomen, som rörde strängaspelet i hennes inre, spelade på henne som ett dödt, själlöst instrument — ty »af oss själfva kunna vi intet göra». Hon hade läst om magnetisörer, som kunna få sina medier att tala och handla som maskiner alldeles efter sitt eget godtycke; så tänkte hon sig äfven detta förhållande. Om hon alltså någon gång tänkt något ädelt och godt eller handlat så, att vår Frälsare kunde ha varit nöjd med det, så var det icke hennes egen förtjenst, hon hade bara varit ett blindt och ofritt verktyg för den store magnetisören — ty den naturliga, ännu ej af nåden berörda människan tycks ju endast ha frihet till det onda, icke till det goda.

Det gjorde ett så förfärligt nedstämmande intryck på henne, detta, att hon ej fick vara något på egen grund, hon tyckte, att det tog ifrån henne allt ansvar, all värdighet som människa. Värdighet! Der stack egenkärleken fram igen! Åh, den var

visst så djupt inrotad hos henne, att den aldrig kunde ryckas upp.

Hon ertappade sig själf med att sitta långa stunder och draga sig till minnes små obetydliga händelser från sin barndom, innan hon ännu alls börjat tänka på Gud och sitt gudsförhållande — så att *derifrån* kunde det icke komma; små drag, som bevisade att det fans en sund och ärlig grundmateria hos henne redan som liten. Hon hade t. ex. aldrig haft anlag för att ljuga; en af torparnes pojkar hade försökt att uppvigla henne till det, men hon hade haft så svårt att lära sig den konsten, och det hade aldrig lyckats henne ordentligt, ty gjorde hon någon gång i följd af denna yttre påverkan ett försök att vara osann eller oärlig, så måste hon genast ange sig själf, fastän hon visste, att hon skulle få straff; så förfärligt blygdes hon. Men huru hängde detta ihop med, att vi äro alla af naturen lögnens barn och det fins icke en ärlig blodsdroppe i våra ådror? Hon grubblade, så att hjärnan värkte, men så klippte hon af med ett nytt argument: ja, oss människor kan det nog förefalla, som om vi ibland mäktade utföra ganska vackra och goda handlingar af oss själfva, utan hjälp från högre makter, men för Gud är det icke så, för honom ter sig till och med det bästa hos oss som idel styggelse och ondska. Men — fans det då två slags rätt, två slags godt, det ena slaget för oss, det andra för Gud? Nej — det var bäst att icke tänka, icke grubbla, icke fråga, bara tro, tro!

Hon var ännu så ovan, det skulle nog gå bättre för henne, så snart hon riktigt hunnit sätta sig in i, att hon var i sig själf platt oduglig till allt, och att, hur hon än ansträngde sig att hålla sina tankar och uppsåt rena och handla derefter, var hon ändå inte inför Herrens ögon annat än ett smutsigt djur, besatt af all slags ondska, ty — »huru kan en af qvinna född vara ren inför hans ögon? För honom äro icke ens stjärnorna rena, mycket mindre en menniska, den masken.»

Det fann hon således af alla sina böcker, att med viljan kunde hon ingenting uträtta. Hon tyckte, att hennes uppgift då skulle ha blifvit henne dubbelt kär och fått en dubbelt frestande glans öfver sig, om det gäلت att vinna något, uträtta något vidunderligt stort genom att spänna sin vilja till det yttersta och drifva upp dess kraft till mer än menskligt mått. *Det* skulle ha varit något att lefva för! Men nu — att bara kasta sig ner framstupa i sin dypöl, ty der låg hon ändå, det var ett faktum — och i hvarje sekund känna på sin uselhet och bara se svart mörker omkring sig och hotfulla eldbokstäfver flammande i mörkret: Utan att du varder född på nytt, kan du icke ingå i Guds rike! — och inte kunna göra det allra ringaste för denna pånyttfödelse, inte kröka ett finger, inte tänka en tanke, som leder en ett fjät fram till målet — bara vänta, vänta i skam och förkrosselse och ångest, tills det underbara skulle inträffa — åh, det var så hopplöst motbudande, så tvärt emot hvad hon

hittills hade tänkt sig, då hon drömt om att verka för en stor lifsuppgift. Men det måste ske, det var den enda vägen, derom voro alla böckerna ense, och det gälde blott att gripa sig an så fort som möjligt.

Om hon nu bara kunde koncentrera alla sina tankar och känslor på detta enda: hennes egen vanmakt och ovärdighet, och inte låta distrahera sig af annat! Om hon kunde, figurligen taladt, göra som hon gjorde, då hon var liten och gick igenom multiplikationstabellen i hufvudet till morgondagens lektion: krypa under täcket, stoppa fingrarna i öronen och blunda. Men om hon också blundade och höll för öronen aldrig så, kunde hon icke hindra sin fantasi från att spela.

Midt under det hon satt och kände efter, om ej syndmedvetandet blifvit någon liten hårsmon starkare efter den sista uppräckande persens småskrifterna låtit det gå igenom, kunde hon få höra kringvandrande musikanter stämma upp inne på gården, och hon satt visserligen alldeles stilla i sitt soffhörn med boken framför sig, fastän det ryckte i fötterna, hon sprang icke till fönstret för att se, hur den der qvinnan såg ut, som hade så stark och vacker röst, och hon lyssnade icke alls efter orden, som hon sjöng med ackompanjemang af en harpa, men hon kunde icke hindra sig från att tänka på, hvad den der stackars qvinnan väl kunde ha genomgått, innan hon kom derhän att missbruka sin härliga stämma till tiggeri, och hon spann

ut en hel lång roman om en sjuk man och hung-
riga barn och dermed höll hon på, ända tills hon
märkte, att sången för länge sedan tystnat. Då
spratt hon till, halade i största hast in trådarna,
som alla de utflugna tankefågelnarna löpt ut med,
och spärrade in rymmarne i deras trånga, mörka
bur, der de voro dömda att i korus evigt traggla
om samma dödande enformiga melodi: »Jag fattig
syndig människa, som med synd född — —»

Eller också låg hon framstupa på soffan och
borrade in sig i sin konstgjorda syndaförtviflan;
då trängde genom det öppna fönstret en så underlig
doft in i rummet — och hon kunde icke undgå
att känna, att det var jasminer, och undra, hvar-
ifrån den sköna doften kom. Jo visst, det fans ju
en stor buske inne på gården, vid sidan af det
gamla lusthuset, det mindes hon att hon hade sett
en af de första dagarna. Jaså, den blommade nu,
den der stora, gamla busken. Tänk, att det kunde
finnas jasminer här midt på en stenlagd gård i
Stockholm, dit aldrig någon sol kom, och att de
någonsin kunde slå ut! Nu stodo väl jasminhac-
karna i Hallerums prestgård alldeles hvita! Och
guldregnet sedan, som hade blommat så rikt i fjor;
men de måtte väl akta den nye rättarens små söta
barn från att tugga på de giftiga fruktskidorna, så
att det inte hände samma spektakel som för tre år
sedan! Det vore då verkligen synd —

Synd! Det ordet hejdade henne och förde
henne in på det rätta spåret igen, skamfull och

förintad af ånger och samvetsqual. Åh, hon var förskräckligt hårdtuktad! Det fans visst ingen utsigt, att en så världslig varelse som hon någonsin skulle kunna röras af nåden.

Hon klagade sin nöd för tant Henrika, men då fick hon till svar:

»Alltsamman beror på, att du tycks ha glömt en sak: det är ju inte bara din egen syndaskuld du har att bära på, utan också din mors, och den är stor nog, skulle jag tro, att böja den styfvaste nacke i stoftet.»

Ja, det var sant, hon hade glömt det! Hur hade hon kunnat glömma det, då ändå alltsamman var för moderns skull! Men det berodde väl derpå, att hon ännu icke riktigt kunde fatta hela idéen med denna tillfyllestgörrelse för en annan. Tanten uppehöll sig under sina samtal med henne företädesvis vid denna dunkla punkt och sökte på allt sätt förklara den för henne. Men det hjälpte icke att hon oupphörligt som exempel framdrog Kristi försoningsdöd och helgonens öfverloppsgärningar, som enligt katolikernas föreställningssätt — hvilket Henrika tycktes gilla — komma oss andra till godo. Förgäfves erinrade sig Ingrid själf, att hon i *Adam Homo* ju alldeles nyss läst om en sådan tillfyllestgörrelse i andra hand, och der var det ju intet kanoniseradt helgon, det var Alma, en ung flicka som hon själf, som genom att lägga sin helighet i vågskålen räddade en medmänniska från evig förtäpelse — alldeles samma förhållande som hennes

och moderns. Och det var en stor skald, som skrifvit detta, och då måste han väl också ha trott på, att något sådant var möjligt? Men med hvilken lidelsefull ifver den unga flickan än försökte att haka sig fast vid denna *satisfactio vicaria* — tänk, det fans ju till och med ett latinskt namn på saken! — var det, som om den icke ville låta fullt förena sig med hennes rättsbegrepp. Så mycket hade hon alldeles klart för sig, att om det varit en annan, t. ex. modern, som tagit på sig hennes syndabörda, skulle hon ha ansett det upprörande orätt och hellre tusen gånger valt den eviga osaligheten. Men nu, då det var hon själf, som — — ja, för modern ville och borde hon göra allt!

Det var också tanken på modern, som hjälpte henne ett godt stycke på väg till den starka och uppriktiga känslan af egen vanmakt, som böckerna föreskrefvo. De förbrytelser, hon icke med bästa vilja i verlden kunnat finna rätt på i sitt eget förflutna lif, hade hon här till hands; det var endast att lasta dem på sina axlar och låta denna nya börda trycka sig ner till jorden. Icke som om hon i sina tankar betraktade modern som den usla, föraktliga varelse tant Henrika velat göra henne till; nej, hennes bild strålade fortfarande lika ljuf och obefläckad emot henne; det onda hos henne hade varit någonting utifrån kommet, löst påhängdt, som icke varit sammanvuxet med hennes väsen, utan endast berodt på stundens öfverilningar och förvillelser. Men hon visste ju, att den olyckliga

qvinnan, som fallit ett offer för sin lidelsefulla natur, hade vållat andra mycken sorg och smärta, och det var denna sorg, som Ingrid nu försökte ta på sig. Hon frammanade oupphörligt för sig faderns bleka, lidande ansigte och tänkte: »Hans förspilda lif och hans förtidiga död bär du nu, hans dotter, ansvaret för — inte hon!» Och det låg verkligen något så uppskakande gräsligt i den föreställningen, att hon icke var långt ifrån att känna något af den förkrosselse, den förflamning af alla lifsandar, som hon förgäfves längtat efter att få erfara.

I sådana stunder tänkte hon: »Nu är jag väl snart tillräckligt sönderbruten, tillräckligt ödmjuk i medvetandet af min skuld — nu kommer kanske snart det underbara — nu får jag snart höra den himmelska rösten som säger till mig: *Statt upp!*»

Men himlen var stängd som förut.

Då låg hon vaken hela nätterna och grät och rasade mot sig själf, som icke kunde komma i den rätta stämningen; hon slog sig för pannan och bröstet med knytnäfvorna, slet sig i håret och bet sig själf i handen, så att den blödde; men hennes sinne var lika förstockadt som förut; Gud försmådde henne, och det underbara ville ej nalkas henne.

X.

Doktorn hade måst tillkallas och säga sin mening. Det var ingenting af betydighet, förklarade han, bara ett nytt bevis på, hur dumt fruntimmer sköta sin kropp. Ingrid satt naturligtvis inne ständigt och jämt. Ja visst, det var därför hon var blek och hade mörka ringar under ögonen. Hon hade ingen sysselsättning, som stärkte musklerna, hon tillbragte kanske sin tid med att spela piano, brodera —? Jaså, läsa? Upphetsande saker? Aha, uppbyggelseskrifter och dylikt, nå, det borde han ha förstått af den sjukliga glansen i de der stora ögonen. Der hade man anledningen till den aftyning och de täta svimningsanfall, som skrämt upp Henrika och jagat henne till närmaste doktor, fastän hon icke trodde på läkare och nästan ansåg det som ett förmätet ingripande i Försynens bestämmelser att vända sig till en sådan. Och om det varit henne själf det gällt — — men nu — — Aimées dotter, nej, hon kunde icke vara nog samvetsgrann, nog pedantiskt ifrig att söka uppfylla allan rättfärdighet.

Ingrid skulle äta järn, låta bli att läsa så mycket och framför allt vara ute i friska luften röra sig så mycket hon orkade, förströ sig, vara glad — —

Nå, det var ju ett tämligen svårlydt recept, men somligt deraf fick man väl försöka att rätta

sig efter. Och fastän Ingrid spjärnade emot och bad för själ och pina att få slippa, motade Henrika ut henne på långa promenader — ensam, förstås, ty själf var hon ju icke sjuk och behöfde väl icke uppoffra sitt kära kammarlif i onödan.

I början riktade den unga flickan sina vandringar utåt den närmast omgifvande landsbygden, gick bortåt Tanto eller förbi Skanstull, slog sig ner vid Hammarbysjön eller for öfver till Löfholmen, men det var alldeles för vackert der ute, hon återföll för lätt i sin gamla hedniska naturdyrkan, och det var ju en af de snaror, med hvilka djäfvulen öfverallt smög sig efter henne. Hon kunde sitta långa stunder försjunken i bön och åkallan, som hon trodde, men så var det i stället en vacker färgbrytning i molnen, som hon omedvetet studerade, eller en smal solstrimma, som bröt sig mot Mälarens spegel och kom i sprakande och gnistrande uppror, då en ångbåt skar den tvärs öfver och satte vattnet i kokning. Och hon kände en riktig lättnad, då hon en qväll blef antastad af en drucken karl, som hon hade den största möda att rädda sig undan, och tanten i följd deraf förbjöd henne att utsträcka sina promenader utom de bebygda kvarteren.

Men det blef ledsamt i längden att vandra af och an på Söders illa stenlagda och illa luktande gator, det blef henne rent af ett straff och en plåga att gå ut, och det motverkade ju promenadernas syfte. För att vexla om med omgifningen styrde hon därför kurs nedåt staden, ströfvade omkring

på Norr, besåg Stockholm så som hon väl annars aldrig skulle fått göra, men höll sig enligt tantens stränga tillsägelse alltid på de folkrikaste, tätast trafikerade gatorna och platserna.

Men fastän hon här icke hade någon vacker natur, som frestade henne, fans det så mycket annat, som distraherade henne och väckte hennes outrotliga kärlek till världen och de ting, som i världen äro. Ibland tvingades hon t. ex. att stanna framför ett blomsterfönster, der de härligaste tunga rosor — skära, lefverbruna, laxfärgade — diktade ett glödande yppigt färgpoem tillsammans med gloxiernas mjöliga purpursammet, akasiernas gula snö och palmernas blanka, förnäma grönska. Hennes ögon frossade af all denna härlighet, hon drog djupa, vällustiga andetag, som om hon i inbillningen badat sig i all denna doft, som var fångslad bakom rutan, och hon skulle velat slå ihop händerna af häpen beundran. Men då hon stått der en lång stund, glömmande allt omkring sig, kände hon plötsligt ett styng i sitt hjärta, och då rusade hon derifrån, och hon vågade af blygsel knappast lyfta upp ögonen från trottoarstenarna.

Eller också var det ett butikfönster med lekaker — dockor granna som prinsessor i jämförelse med hennes gamla hemmagjorda Rosa, som hon hållit så kär, som hon sytt kläder åt, och som hon ännu hade med sig, gömd i en byrålåda der hemma vid Götgatan — eller lustiga gubbar, som gingo med mekanik och kunde brottas; det stod alltid

stora skaror, äfven äldre menniskor, på trottoaren och hade roligt åt dem, så att hon var ej den enda som var så barnslig — eller hela små dockrum fullständigt möblerade, från det största till det minsta, ej ens lampskärm och eldgaffel saknades! Tänk, att det kunde finnas något så märkvärdigt! Barren i Stockholm kunde väl aldrig ha tråkigt! *Hon* skulle kanske också ha haft sådana der leksaker, om hon fått stanna i Stockholm som liten — —

Den tanken erinrade henne om modern, och hon smög som en missdåderska från bodfönstret och började tukta sitt verdsliga sinne med att i minnet gå igenom en af Davids botsalmer.

Eller också kunde det vara några hundar, som lekte och rasade på en gräsplan, eller vaktparaden, som kom med blänkande uniformer och klingande, brusande musik, och hon tyckte, att hon aldrig hade hört något så härligt, och hon hade den största möda att hindra sig själf från att gå i takt. Eller också var det norsfisket i Norrström — åh, hvad hon undrade, om de der stora, glittrande, alltid tomma håfvarna någonsin skulle kunna dra upp en fisk! — eller lastningsarbetet nere vid Stadsgården eller de besynnerliga skåpen med rörliga figurer i på Djurgårdslätten, figurer som skreko och slogos och alltid samlade så mycket folk framför sig. Men hon tordes aldrig sälla sig till dessa grupper, ty det var visst något slags teater, detta, och teater var det syndigaste af alla verldsliga nöjen, det hade tant Henrika sagt.

Men en gång fick hon ändå ett slags föreställning om, hvad teater kunde vara. Hon hade gått sig trött och hade för ett ögonblick slagit sig ner på en soffa i Kungsträdgården långt ner åt kajen, så att hon icke skulle höra musiken från Blanch's. Då kommo ett par äldre herrar och slogo sig ner på samma soffa som hon, två fina, prudentliga gubbar med glasögon och ärevördiga, allvarsamma ansigten, och de fortsatte ett påbörjadt samtal, som tycktes intressera dem mycket, och Ingrid kunde icke undgå att höra hvarje ord. Snart förstod hon, att de talade om en utländsk sångerska, som hade uppträdt på operan i våras, och som tycktes ha varit en af verdens förnämsta konstnärinnor. Bägge de gamla herrarne hade sett henne, men de voro icke ense om, i hvilken roll hon hade varit bäst, den ene påstod, att det var i Carmen, den andre tyckte bäst om henne som Margareta. Han påminde om, huru mästerligt hon gjort den och den scenen — isynnerhet beskref han hela kyrkscenen, som han kallade den, och förklarade, att alla de afvikelser från de vanliga Margaretonas traditionella sätt att spela den scenen voro rent af genialiska; tänk, huru ypperligt var icke det sätt, hvarpå hon motiverade, att Margareta någonsin tog sin tillflykt till sidokapellet och ej gick ut med de andra kyrkbesökande qvinnorna! Och hvilket snilledrag var det ej af Lucca — så tycktes den främmande sångerskan heta — att hon ej lät vansinnet hos Margareta bryta ut förr än efter den mest förkros-

sande själskampen i kyrkan, då hon blifvit öfvertygad om, att all hennes ånger och bot är förgäfvad, då himlens förkastelsedom slår ner på henne som en åskvigg och förlamar alla hennes själskrafter och den onde till sist reser sig bakom bönepallen; ja, det lät, som om den gamle herrn tyckt, att just detta drag varit det mästerligaste, att åsynen af den onde släckt förnuftets ljus hos Margareta; men hvarför han tyckte så, det fick aldrig Ingrid veta, ty de bägge herrarne reste sig upp och fortsatte sin promenad åt Blasieholmen till.

Tänk, så besynnerligt! Var det så allvarsamma saker, som framställes på teatern? Hvad kunde den der stackars Margareta ha gjort för ondt, efter hon måste genomgå sådana lidanden och till och med förskjutas af Gud? Åh, hvad Ingrid gerna skulle ha velat följa efter de gamla herrarne och höra fortsättningen. Och det var två sådana hedervärda gamla män, som voro så intresserade af teater! Den ene såg ut som en prest, och den andre blef titulerad professor. *Om* teater verkligen vore något så syndigt, var det då troligt att — —?

Ingrid kastade en undrande blick bort till operabyggnaden, som skymtade fram mellan trädkronorna. Åh, hvad hon gerna skulle vilja komma dit en gång, bara en enda, och själf öfvertyga sig, om det verkligen var så farligt, det man der fick se. Men helst skulle hon vilja se Margareta — ja, så hette väl pjesen?

Margareta — hvad kunde hon väl ha gjort för ett brott? Den tanken kom oupphörligt igen.

Hade hon stulit, hade hon bedragit sin man, hade hon öfvergifvit sitt barn, hade hon kanske rymt ifrån dem med en — —

Som en blixst stod Ingrid upprätt, stirrande framför sig, och kallsvett trängde fram vid hennes tinningar. Modern! Hon hade glömt modern och sin lifsuppgift för att sitta der och höra på redogörelser för en teaterpjäs och själf önska sig få gå på teatern! Hon var då alldeles förstockad, omöjlig att få in på den rätta vägen! Den gamla människan inom henne *kunde* då icke dö! Aldrig hade Ingrid känt ett sådant förakt för sig själf. Det var en dödssynd hon begått, den kunde aldrig bli förlåten!

Hon begaf sig på väg hem, men hennes ben ville icke bära henne, och hon måste stiga upp i en spårvagn. Hemkommen stängde hon in sig i sitt rum och kastade sig ner på sängen, darrande i hela kroppen af uppskakning. *Det* var ändå det värsta af allt, hvartill hon gjort sig skyldig, sedan hon tog lifsuppgiftens tunga men ärofulla ok på sina axlar. Åh, hon var icke värdig en sådan uppgift, nu hade hon fått bekräftelse derpå, hon var för svag, för syndig, för fästad vid verlden, aldrig skulle den helige ande kunna ta sin boning i ett så orent och besmittadt hjärta. Hon grät bittra, frätande tårar och kände sig utstött i en tom, svart, gapande rymd, der hon oupphörligt föll och föll, utan att ändå komma till botten — så måste det kännas att vara öfvergifven af Gud!

Hon vred sig som en mask på sitt läger och drog långa, dallrande suckar; hennes panna var brännande het och pulsarna flögo. Hon kände en stickande törst, men hade ej kraft att stiga upp för att dricka, och äfven om hon kunde det, ville hon det icke — hon var icke värd en dryck vatten!

Nu visste hon, hvad det ville säga att vara förkrossad, att känna sig som den uslaste mask på jorden. Hon vågade icke ens bedja. Det hade varit att häda Gud, om hon trott att han skulle lyssna till en så usel och förkastad varelse som hon. Och nu visste hon så säkert, att hon ingenting förmådde af egen kraft; den hade ju oupphörligt svikit henne, trots de vildaste ansträngningar; nu förstod hon det, som förut varit så gåtfullt för henne, att menniskan ingenting förmår till sin egen omvändelse, om icke Gud gör allt och verkar sitt verk inom henne. Nu var hennes vilja krossad, hon hade hvarken styrka att söka dra ner nåden till sig eller att göra motstånd, hon var bruten, förintad, slagen till jorden — —

Så låg hon länge, halft medvetlös, och hörde det sjunga i sina öron som en aflägsen sammanringning, och bädden, som hon låg på, tycktes henne gunga upp och ner. Men hvad hvar detta? Ett sådant ljus —! Och denna underliga känsla af lycksalighet, stillande, helande — —! Alla smärtor och sorger voro borta, utplånade som af ett under, och hon kände endast sitt hjärta svälla af en ödmjuk, men jublande glädje; hon försökte

sätta sig upp, men föll tillbaka mot kudden, knäpte samman händerna öfver bröstet och kunde endast stamma: »Gud — Gud —!» —

Henrika stod framför henne med ett brinnande ljus i handen, som hon stälde på nattduksbordet.

»Jag har väntat på dig, barn. Men hvad du ser lycklig ut?»

Ingrid reste sig upp, såg på Henrika med en blick, som tycktes se förbi henne ut i ljusa rymder, hennes brännheta händer grepo efter tantens, och hon stammade:

»Jag vet inte, hvad det är; nyss var jag be-
dröfvad intill döden, och nu — det är som om
osynliga händer vaggade och smekte mig, och jag
är inte rädd längre — jag tror, att jag vågar bedja!»

Hon föll på knä på mattan. Henrika betrak-
tade hennes af extas lysande ansigte, lade händerna
på hennes hufvud och sade högtidligt:

»Jag skall säga dig, hvad det är. Herren har
varit hos dig. Låt oss tacka och lofva!»

Hon föll på knä bredvid henne och med ar-
marna om hvarandras lif lofvade de Herran, som
gör underlig ting och leder hjärtan som vattu
strömmar.

XI.

Det var icke till *en* glädje Henrika vaknade följande morgon, det var till två. Ty knappast hade hon klädt sig och i sin sedvanliga morgonbön tackat Gud ur djupet af sin själ för den stora nåd han visat henne och hennes ringa boning genom att stiga ned och klappa på det motstridiga hjärtat der inne på andra sidan salen, förr än det ringde på tamburdörren och tjänstflickan kom in med ett bref i handen.

Ett bref — naturligtvis från Erik! Ja visst, det var ju Johanna i dag, och han brukade aldrig glömma hennes namnsdag. Den käre gossen! Men hon hade glömt den. Det var första gången på många år, som hon ej minst en hel vecka på förhand börjat längta efter sin namnsdag och räkna timmarna till dess, ty då visste hon ju, att hans bref skulle komma, kort och föga hjärtligt, men likväl skrifvet af hans kära hand. Hon hade varit så upptagen af Ingrid, att hon ej haft tid att tänka på sin gosse. Hon hade nästan samvetsförebåelser därför. Men nu, då krisen var genomkämpad och segern vunnen, nu skulle hon också lemna Ingrid alldeles åt sig själf och åt den högste och bäste ledaren, som tagit hand om henne; nu skulle hon ta sin skada igen och gifva Erik alla de tankar, som ej egnades de himmelska tingen.

Hon lade brevet på ett af fönsterborden i salen midt i solskenet. Hon nändes icke öppna det än. Hon brukade alltid först njuta ett par timmar af dess utansidor. Hon gick af och an mellan sitt rum och Ingrids dörr, och under hela promenaden kunde hon se brevet, och då hon gått förbi och vände det ryggen, skyndade hon omedvetet på stegen för att snart få vända om igen. Och utan att hon själf visste af det, gnolade hon helt förnöjdt för sig själf med en liten sprucken och pipig röst, och det var ingen andlig sång, nej, det var melodien till »Jag såg en fjärl kring en blommas svärma», som dök upp ur någon skum och dammig vrå af det förflutna.

Då klockan slog nio, gick hon och gläntade på Ingrids dörr. Den unga flickan sof ännu, och Henrika tyckte det var bäst att låta henne få sofva ut efter nattens våldsamma själsskakning. Hon gick och slog sig ner vid frukostbordet, men innan dess tog hon till sig Eriks bref och stälde upp det mot mjölkbringaren framför sig.

Då hon slutat frukosten, klädde hon på sig och gick ut med brevet i klädningsfickan. Hon sade till tjänstflickan, att hon icke skulle väcka fröken Ingrid, utan hålla kaffet varmt åt henne, om hon också icke skulle komma ut ur sitt rum förr än klockan tolf.

Hon styrde stegen nedåt Götgatan, och öfver det eljes så mulna ansigtet låg ett sådant solsken, att en och annan af dem hon mötte och som kände

henne till utseendet, ej kunde låta bli att vända sig om efter henne. Hon gick rent af och småskrattade för sig själf.

Och nu satt hon på Katarina kyrkogård på den vanliga afsidesbänken, der hon alltid brukade läsa hans bref. Men ännu nändes hon icke riktigt bryta det. Hon försökte tänka på annat, för att spinna ut tiden, tvingade sina tankar att vända om hem till Ingrid, eller höll ett litet samtal med den himmelske vännen, men under tiden hvilade hennes hand på fickan, der brefvet låg, och hon hörde det knastra.

Hastigt ryckte hon upp det, öppnade kuvertet, litet darrande på händerna, och fastän hon föresatt sig att läsa det riktigt långsamt, hade hon jagat igenom det i en enda blink, innan hon visste ordet af.

Nå, det var också inte många rader. Började långt ner på första sidan och slutade midt på den tredje. De vanliga gratulationerna, hållna i den gamla skämtsamma tonen, litet om hans arbeten och om att han snart hade slutat der uppe i Gestrikland, några ord om ett nykterhetsföredrag, som han hållit på ett arbetaremöte och hvarpå han hade »vunnit femton själar, som väl min kära faster skulle uttrycka sig», och så till slut — ja, hvad var detta?

»Jag har länge tänkt på, att jag skulle skrifva några rader till min reskamrat och tacka henne för sist — å propos, du skref icke ett ord om henne i ditt bref af den nittonde juni, hon mår väl bra? —,

och det kloka beslutet har jag nu gjort allvar af. Men för att du inté skall tro, att det är något smus- sel jag förehar med din skyddsling, faster, så lägger jag in min epistel i ditt bref och förklarar på förhand, att du mycket gerna får läsa den — om Ingrid tillåter, väl förståendes.»

Ett bref till Ingrid? Ja visst, det låg ju der inne i kuvertet, hon hade icke märkt det i brådskan. Det var försegladt. Hon satt der och vände den lilla biljetten mellan sina fingrar och tyckte, att detta var ett ganska onödigt påhitt af Erik. Hon hade flere gånger förut tänkt på hans hviskningar med Ingrid nere vid järnvägsstationen och hans ifver att passa upp henne — han, som eljes alltid var så tafatt mot fruntimmer! Och den blick hon riktade på hans »epistel» blef allt mer och mer misstrogen. Skulle hon lemna fram den? Men hvad skulle Erik säga, om hon *icke* gjorde det? Nej, *om* han skulle bli ovänlig mot henne — — åh, det kunde hon inte stå ut med, hon hade gått igenom detta ett par gånger och sådana stunder ville hon aldrig upplefva mera! Han hade ibland något i sin blick, något hårdt, ogillande, något som tycktes vilja visa bort henne, skjuta undan hennes ömhet i skräpvrån — åh, så den blicken hade stungit henne! Men i ord skulle han aldrig ge den uttryck, det visste hon, blott hon var försiktig och ej gaf honom den minsta anledning till att vara missnöjd. Det var löjligt af henne att vara så der känslig och skuggrädd, men hon kunde ej

hjälpa det; för öfrigt — hon hade ingenting att frukta, han höll så innerligt af henne i grund och botten, fastän han icke ansåg det karlaktigt att visa sig öm och smeksam; det argumentet upprepade hon nu, liksom hundra gånger förut, för sig själf, fastän hon djupast inne icke vågade riktigt tro på det; men det var det opiat, hvarmed hon alltid söfde sina ångestfulla tvifvel till ro.

Ja, hon måste lemna fram hans bref. Och för öfrigt — hvad det än innehölle, skulle det nu icke göra det allra ringaste intryck på Ingrid. Det skulle förefalla henne som en likgiltig röst från gatan. Aldrig lämpade det sig så att lemna fram det som i dag, då hon ännu lefde i det friska minnet af den sista natten och med alla sina tankar och känslor der ofvan, ännu med nådens förklaringsskimmer öfver pannan och omsusad af den helige andesingar. Ja, i dag skulle hon läsa brefvet, nu strax!

Henrika steg upp och skyndade hem. —

Ingrid hade nyss vaknat. Hon kände en sådan underlig tyngd i sitt hufvud och i alla lemmar, alldeles som efter en lång, svår sjukdom. Hon var trött och nedstämd och hade hufvudvärk. Hvart hade den sköna, saliga extasen tagit vägen? Hon visste nog, att ett sådant himmelskt rus ej kunde vara länge, men att det kunde så helt och hållet försvinna, det hade hon aldrig trott, ännu mindre, att det skulle lemna efter sig tungsintethet och rent kroppslig reaktion, alldeles som ett annat rus. Något af den härliga, underbara förnimmelsen af lycka

och mystiskt försjunkande i Gud hade hon så säkert väntat att återfinna vid sitt uppvaknande, ja, hon hade till och med trott, att det skulle följa henne i alla hennes lefnadsdagar, breda ut sig som ett mildt, värmande ljus öfver hela hennes lif för att en gång förvandla sig i den eviga klarheten. Men allt var grått, tomt, trist. Hade den helige ande redan vikit ifrån henne? Eller hade alltsammans varit en dröm, ett anfall af feberyrsel?

Feberyrsel! En förkylning, medan hon satt på bänken i Kungsträdgården!

Den tanken pinade henne hela tiden, medan hon klädde sig, men då hon kom ut i salen och fick se frukostbordet, kände hon helt hastigt en ovanlig hunger. Hunger nu — så snart efter det stora ögonblicket, då hon väl borde vara mer än någonsin höjd öfver de kroppsliga behofven? Hon skakade på hufvudet och gick nedstämd till bords. Det hade bestämdt varit en villa, det der i natt. Ty icke kunde hon ha förspilt Guds nåd under sömnen.

Efter frukosten kände hon sig något upplifvad och tog då genast till en andaktsbok för att sysselsätta sina tankar och pröfva, om hon ej skulle kunna komma lättare till tals med Frälsaren i dag än förr, innan undret ännu hade inträffat. Men hon hade knappast läst några rader, förr än Henrika inträdde.

Hon gick direkt fram till Ingrid, utan att ge sig tid att lägga af hatt och sjal, tryckte henne hårdt intill sig och sade:

»Gud välsigne dig, barn, på denna första dag af ditt nya lif!»

Hon höll henne länge omfamnad och hviskade någonting för sig själf; det var väl en bön. Derpå sade hon:

»Jag har fått bref från Erik i dag. Han hade lagt in en liten biljett till dig också. Här är den.»

Hon lade den i Ingrids hand och såg henne forskande i ansigtet. Icke ett drag förändrades deri, och hon öppnade brefvet utan att visa något intresse. Henrika hade räknat rätt. Hon gick ut i tamburen för att lägga af sig öfverkläderna; då hon kom tillbaka, satt Ingrid vid ett af salsfönstren och läste brefvet.

I början gick det trögt och maskinmässigt. Men småningom kom det lif i de matta ögonen, och de bleka kinderna fingo litet färg.

»Min kära, lilla Ingrid!» skref han. »Jag har så många gånger tänkt skriva och tacka dig för vår trefliga sammanvaro, men det har aldrig blifvit af. Mycket har jag att göra — men det skall du slippa höra talas om nu, jag skall inte steka dig vid sakta eld med mina rostugnar, som jag för sed hafver —, och så kunde jag ju inte veta, om du brydde dig det minsta om att få ett bref från din syssling och reskamrat. Den der färden vi gjorde tillsammans har jag lefvat på ända sedan dess. Då jag kommer för mig själf och slipper knoga med mina rostu — — hm! — går jag i tankarna igenom allt hvad vi sade och gjorde

den timmen och den timmen, och det mesta, som du sade — ja, lilla pratmakerska, det var allt du, som hufvudsakligast höll målron vid makt — kommer jag till och med i håg ordagrant.

»Bland annat talade du så mycket om din lifsuppgift, som du ännu icke kunnat finna. Vet du hvad, lilla Ingrid? Jag har också tänkt mycket på den saken å dina vägnar, och nu, sedan jag pröfvat mig själf riktigt grundligt, tror jag mig ha upptäckt en lifsuppgift för dig. Den är inte alls af det storartade slaget, men *ett* vilkor uppfyller den åtminstone: den kan icke utföras af någon annan än dig, och om du inte åtar dig den, kommer den troligen att bli ofyld. Och jag tror, att den passar för dig, Ingrid, enkom för dig, om du vill sätta ner dina romantiska anspråk litet. Hvari den består, kan jag inte säga dig nu; men om jag får den plats i Stockholm, om hvilken jag nu ligger i underhandling — en fördelaktig plats med stor lön och själfständig ställning —, kommer jag till hufvudstaden i nästa månad och då skall jag tala om för dig, hvad den går ut på, den lifsuppgift, jag har tänkt mig som din. Men för att du skall kunna gå i land med den, fordras det en sak, och det är, som du sade under vår roddtur på Bysjön, att hela din varelse tages fången af en stor, stark känsla för någon — någon — ja, jag säger inte hvem. Och om det vilkoret skall kunna uppfyllas, det vet endast du, och det skall du ge svar på, när vi träffas.

»Adjö nu, lilla Ingrid, jag skulle vilja skriva ett helt ris papper fullt till dig, jag som annars hatar brefskrifning. Jag är så vek och varm om hjärtat, och jag skulle vilja smeka brevet, som jag afsänder till dig, och som snart skall vara i dina händer. Skratta inte åt mig! Tänk på hvad jag har sagt, du förstår nog det, som står mellan raderna. Och en sak till: gå allvarligt till rätta med dig själf och tänk efter, om det är för ringa uppgift för en qvinna att dela öde med en ärlig och framåtsträfvande karl, som har de bästa föresatser att lefva inte bara för sig själf och sin utkomst, utan också göra sitt land och sina medmenniskor litet nytta; att stå vid hans sida stödjande, rådande, hjälpande och med sin kärlek göra det svåraste lätt. Skam den, som bjuder bättre, än han har.

»Ja, adjö då! Och tack för de sköna, oförgätliga vårdagarna!» — —

»Nå, hvad skrifer Erik?» frågade Henrika.

Intet svar. Ingrid vek ihop brevet, röd som blod.

»Han skref till mig, att jag mycket gerna kunde få läsa hans bref till dig, förutsatt att du tillåter det.»

Ingrid såg upp med en bedjande, hjälplös blick.

»Men jag vill det inte, tant Henrika — nej, inte nu — inte nu! Det är så besynnerligt, men jag tycker, att detta rör mig ensam — förlåt mig!»

Hon reste sig och gick hastigt in i sitt rum.

XII.

Hela dagen gick Ingrid med Eriks bref i klädningsfickan. Hvad hon än gjorde, antingen hon läste i sina böcker eller talade med faster eller bad eller tänkte på modern och det stora försoningsverket, alltid drogos hennes tankar som af en magnetisk kraft ner till detta lilla pappersblad, hon kände dess närvaro i hvarje minut, och hur lätt det än var, tyckte hon, att hon aldrig burit något så tungt i sin ficka. Oupphörligt måste hon helt mekaniskt föra handen öfver det, fastän hon mycket väl visste, att det låg qvar. Hon hade föresatt sig att icke läsa om det, och det behöfdes ju heller icke, ty hon förstod så väl dess innehåll, både hvad som uttryckligen stod der och hvad som fans mellan raderna. Men så tänkte hon till sist: om jag läser om det, kanske jag blir qvitt denna förtrollning, som icke kan vara annat än en ny frestelse af djäfvulen för att draga mig ifrån mitt stora kall. Och så tog hon upp det, läste det ännu en gång, men sedan blef det två gånger, tre gånger; tände derefter eld på det och kastade in det i kakelugnen.

Men hon blef icke fri från det ändå. Hennes beräkning, att intrycket skulle förslöas genom att upprepas, hade slagit alldeles fel. Hon hade endast förflyttat brefvet från fickan till sitt minne,

der det stod inbrändt med outplånliga bokstäfver, ord för ord. Hon kunde det nu utantill och hon ertappade oupphörligt sig själf med att gå och upprepa hela meningar deraf ur minnet.

Huru var det möjligt? Under hela tiden hon varit i Stockholm hade hon ju knappast tänkt på Erik. Hennes sinne hade varit så upptaget af andra, viktigare tankar. Hade måhända den korta sammanvaron med Erik qvarlemnadt ett doldt frö i hennes hjärta, som nu började spira upp, då bekännelsen om hans kärlek drog som en varm fläkt deröfver? Ty hennes hjärta hade blifvit varmt, då hon läste hans bref, det kunde hon ej dölja för sig själf. Hon hade plötsligt, i ett enda ögonblick, gripits af en häftig längtan att få återse honom, hon tyckte sig höra hans röst, hon såg honom så tydligt för sig, tydligare än hon någonsin i sin fantasi sett en frånvarande; alla der nere på Hallerums prestgård, som hon ändå lefvat dagligen tillsammans med i så många år, voro endast otydliga dimbilder, som hon riktigt måste anstränga sig att få fram med de rätta färgerna och linierna; han deremot — hon såg hvarje drag i hans ansigte så klart, som om han stått inför henne, hon såg hans breda, solbrända händer, som fört årorna med sådan kraft, hon såg hans starkt byggda axlar, den venstra litet högre än den andra, hon såg hans korta, täta hårffjun, som var litet mörkare öfver hjässan, der solen ej kommit åt att bleka det — och hon hörde så tydligt allt hvad han sagt henne under resan, hörde

hans svaga brytning, som hon förmodat vara en kvarleva från hans i England tillbragta barndom.

Och när hon i ångest sökte tränga undan hans bild genom att i stället frammana moderns, ville det icke lyckas henne; hon fick fatt i enskilda drag — hennes ögon, hennes hår, hennes dräkt, men hon kunde ej sammanställa dem till en hel gestalt, och hon måste gå efter porträttet, som stod på skrifbordet, för att åter få henne lika lefvande för sig som förut under långa nätter och dagar. Och ändå — ändå — bakom hennes mors fina ansigtsoval med de liffulla, klara ögonen stack ett annat ansigte upp med friska, röda, leende läppar och med en blick så ärlig och trohjärtad, som trängde midt igenom henne och sade: »Jag tror mig ha funnit en lifsuppgift åt dig, lilla Ingrid —»

Och det i dag, just i dag! Hvarför icke förut, medan hon ännu vandrat på syndasäkerhetens och världskärlekens väg — hvarför just i dag, då hon väl borde ha varit skyddad af ett diamanthårdt pansar? Och så kom den förstenande tanken åter öfver henne: det underbara hade endast varit en villa, en feberfantasi, hon befann sig ännu i samma oomvända tillstånd som i går, det var en förmäten, öfvermodig inbillning af henne att tro sig vara Guds barn, hvila i Herrens famn; Frälsaren var henne ännu lika fjärran som förut, och om hon än bultade sina händer blodiga på nådens dörr, skulle den i evigheters evigheter vara stängd i mångdubbel lås för henne.

Hon tog sin tillflykt till Henrika, skildrade ännu en gång utförligt allt hvad hon känt i går qväll, och medan hon beskref det, blef det så lefvande och tydligt för henne, att hon nästan kände det om igen. Och sedan frågade hon: »Är det så det skall gå till? Har du en gång känt det samma? Kan du försäkra mig, att det verkligen var den Högste, som öfverskyggade mig och tog mig till sin brud?»

Ja, alla symptom voro de rätta, intet enda tecken saknades. Så hade det äfven händt Henrika, och sedan hade hon oafslätligt stått fast vid det ingångna himmelska förbundet och i åratals dag från dag endast växt allt mera fast med alla fibrer vid brudgummen, fullkomnats allt mer och mer i nådatillståndet.

Men hade hon aldrig återfallit i det gamla, hade aldrig verldskärleken slagit upp till ny låga inom henne, hade hon icke haft sina ögonblick af svaghet, vacklande, otillgänglighet för nåden — —?

Nej, aldrig. Hur kunde Ingrid göra sådana frågor? Visste hon icke, att det hon nu beskref var synd mot den helige ande, denna gräsliga synd, som aldrig kan förlåtas, hvarken i detta lif eller det tillkommande?

Ingrid frågade icke mera, men af den dödliga blekhet, som lade sig öfver hennes ansigte, förstod Henrika, att det var några företeelser inom hennes eget sjäslif, som framkallat dessa spörsmål. Hon kom genast att tänka på brefvet och genom ett

skickligt manövrerad förhör kallade hon sanningen i dagen, åtminstone en del deraf.

Och nu var hon genast till hands med trösten. Ingrid hade ingen anledning att sörja. Den naturliga menniskan inom henne var visserligen genom undret i natt kufvad, men icke dödad. Hvarken Gud eller menniskor kunde begära af henne, att den nyomvända redan skulle kunna ha hela sin umgängelse der ofvan, vara helt och hållet höjd öfver jorden, vid hvilken ju äfven den mest benådade menniska är fästad med tusen trådar, så länge hon andas. Helgelseverket sker icke i ett slag, utan småningom. Och någon synd hade Ingrid ju icke begått. Hon hade icke på länge hört talas om sin reskamrat, som visat henne så mycken vänlighet, och var det då så underligt, att han i dag, på grund af den särskilda anledningen, blifvit föremål för hennes tankar? Kanske var det någonting särskildt i hans bref, som gjort intryck på henne? Erik var en präktig gosse, men det är ju så vanligt att unga män gent emot unga flickor tala en mängd saker, som de icke mena eller som det åtminstone vore riktigare att icke säga, och i det fallet var hennes brorson säkerligen ej försigtigare än andra ynglingar. I alla händelser, slutade hon, då hon fann, att Ingrid i denna punkt ej var hågad att gå hennes vetgirighet till mötes, skulle tanken på Erik säkerligen ej länge distrahera henne; om hon tog bödens vapen till hjälp, skulle hon snart drifva bort fridstöraren ur sitt hjärta, som nu måste

varda ett tempel, der Herren ensam skulle herska; alltsamman var endast en oskyldig och öfvergående yttring af tacksamhet och vänskap, och dessa känslor voro tillåtna och till en viss grad aktningvärda, om de höllos inom trånga gränser.

Framför allt skulle hon icke tvifla på, att det, som händt henne i natt, varit det stora undret, som en gång i lifvet försiggår med hvarje Guds barn. Hon var ännu så oerfaren och okunnig i dessa ting, men hon skulle tro på sin äldre syster i Kristo — Gud vare evigt lofvad, att hon nu kunde få begagna det ordet! —, hon skulle icke undra och spörja längre, utan i tro och kärlek och tacksamhet hängifva sig åt den saliga vissheten. Det *var* Jesu hand, som räckts henne, och det gälde nu endast att hålla den fast och genom bönnens makt draga honom närmare och närmare intill sig — —

Något lugnad och stärkt återgick Ingrid till sin verksamhet, och det såg verkligen ut, som om frestelsen vikit ifrån henne. Under några dagar lefde hon nästan ständigt försänkt i bön; det blef henne slutligen en vana, ett behof, att sålunda tvinga alla sina tankar uppåt, och det gick betydligt lättare än förr. I början kostade det henne visserligen någon ansträngning att glömma brevet och att blixtnabbt vända sig bort från de trohjärtade ögonen, då de oväntadt dök upp, der hon minst väntade det, och lockade henne med den nya lifsuppgiften. Men till sist blef äfven detta

henne en vana; hon kände till och med farans analkande på förhand, liksom genom ett slags varsel, och då hennes hjärta började klappa ojämnare och hennes tankar visade benägenhet att slappas och vika af vägen, bad hon med förnyad kraft och tryckte de hårdt sammanknäppta händerna mot ögonen — och så var den farliga stunden öfver.

Men en morgon inträffade någonting sällsamt. Hon hade icke tänkt på Erik på flera dagar, och hon hade i går qväll gått till sängs i mer än vanligt hög och segerviss stämning, som nästan påminde om den öfversvinneliga glädjen den der natten. Hon somnade med en innerlig bön på sina läppar och sof lugnt till inemot daggryningen. Då började hon drömma. Hon tyckte, att två englar togo henne vid handen och sväfvade med henne genom ändlösa rymder, klingande af milda, aflägsna sånger, och mellan genomskinliga, doftande, rosenröda moln; öfverst var en skybädd, hvitare än de andra, och på den hvilade Frälsaren i sin röda kjortel och sin blåa mantel, sådan hon sett honom på religiösa taflor sedan sin barndom, men hans ansigte kunde hon icke urskilja. Englarne förde henne upp till honom och lade henne i hans famn, och sedan förnam hon ingenting, endast en känsla af namnlös, stilla lycksalighet; hon låg med sitt hufvud på hans arm, och den kändes som en varm, senfull menisklig arm med svällande ådror, som pulserade i takt med blodet i hennes tinningar. Och nu såg hon äfven hans ansigte, som böjde sig

öfver henne med sitt ljusa, spetsiga skägg, sitt korta, silkesfina hår och sina trohjärtade ögon, som blickade på henne med en glad, lockande fråga; hon såg de friska, röda, leende läpparna, och nu trycktes de mot hennes i en lång, lång kyss, som spred sig genom hennes ådror som glödande lava, men det var ändå så underbart herrligt, så domnande ljuft — — — och hon sträckte ut sina armar för att lägga dem om hans hals, och hviskade: »Erik —!»

I nästa sekund satt hon upprätt i sängen, flämtande, förvildad, stirrande omkring sig i det halfskumma rummet, och då hon kom till medvetande, skrek hon till, kastade sig tillbaka mot kuddarna och drog täcket öfver hufvudet. Tankarna voro som fastnaglade i hennes hjärna, och den första, som gjorde sig lös, tjöt ordet: »Synd!» i hennes öra, så att hon flög upp igen, rusade fram till fönstret och drog upp gardinen; morgonljuset böljade in och förjagade alla de hånskrattande afgrundssandar, som gömt sig i skuggorna der inne.

Synd — dödssynd!

Hon stod lutad mot fönsterposten med tillslutna ögon, tills hon började frysa. Hon kröp åter ner i sängen, och med värmen spred sig äfven en lugnande, tröstande ro öfver hennes nervöst skälfvande lemmar: hon hade sofvit och drömt, och i sömnen är man ofri, oansvarig, försvarslös mot de onda makterna; drömmens hemsökelse kan Gud ej räkna oss till skuld.

Hon hämtade sig så småningom, och den vilda hjärtklappningen blef efter hand normal. Hon tog en bok från nattduksbordet och försökte läsa för att slå bort tankarna på det gräsliga, som nyss vederfarits henne, men dagern var ännu ej tillräcklig för att hon skulle kunna urskilja de fina bokstäfverna. Hon lade sig tillbaka mot kuddarna för att försöka somna om igen, men knappast hade hon tillslutit sina ögon, förr än hon åter, i fullt vaket tillstånd, kände de varma läpparna hårdt tryckas mot sina — —

Detta var icke dröm — det var hennes egna onda tankar, och de voro icke ofria, oansvariga!

Hon satte sig upp, men det var, som om hon ej orkat känna någon förtviflan; hon lutade hufvudet mot nattduksbordets skarpa kant, såg rakt framför sig på täcket blomstermönster med en trött blick och mumlade slött:

»Synd mot den helige ande — — hvarken i detta lifvet eller det tillkommande — —»

XIII.

Från den dagen var Ingrid som förvandlad. All hennes ungdomliga, ofta öfverspända liflighet var borta, den exalterade glansen i hennes ögon hade slocknat och efterträds af ett skyggt, inåtvänt, lyssnande uttryck. Hon kom och gick ej med samma raska hurtighet som förr, utan smög sig fram tyst och ängsligt som en ertappad missdåderska. Hon tilltalade aldrig någon, och då man gjorde henne frågor, gaf hon endast enstafviga svar. För det mesta satt hon inne i sin kammare med händerna sysslösa i knät; hon läste icke, arbetade icke, och Henrika såg henne aldrig bedja. Moderns porträtt hade försvunnit från bordet.

Hvarje morgon var ljuset nedbrunnet i hennes stake och måste ersättas af ett nytt.

»Huru kommer det sig?» frågade Henrika. »Somnar du från ljuset eller har du tagit för vana att ha det brinnande, medan du sover?»

»Jag är rädd», svarade Ingrid tonlöst och vände sig bort.

»Hvad är du rädd för? För mörkret?»

»Nej — för att sova.»

»Sofva! Det måste man ju.»

»Ja, men när man sover, så drömmer man — och jag är rädd.»

Mera kunde Henrika ej aflocka henne. Det syntes för öfrigt på den unga flickan, att hon ej

sof mycket, ty hon magrade hastigt af, fick mörka ringar under ögonen och kunde ibland midt på ljusa dagen sitta och falla i sömn; men om hon spratt upp och förstod, att hon sofvit, nöp hon sig själf hårdt i armen eller spände in naglarna i handen, liksom för att bestraffa sig för en förseelse.

Henrika var rådvill. Hvad var detta för ett besynnerligt stadium i den unga, nyomvända själens utveckling? Något sådant kände hon ej till af egen erfarenhet. Och omöjligt att med lock eller pock förmå henne till uppriktighet. På alla enträgna, bevekande frågor svarade hon endast med en frånvarande blick och så gick hon undan.

Det var väl tviflet, som ånyo fått makt med henne, tviflet på underverkets giltighet. Ännu en gång måste alltså Henrika deran. Hon höll föredrag i timal för att öfvertyga den gensträfviga om, att hon ängslade sig förgäfvos, att nådeakten *var* fullbordad, att man icke kan misstaga sig på sådant, och att alla hennes tvifvelsmål endast berodde på ovana vid att tro, att hängifva sig helt och viljelöst. Äfven om Ingrid ingenting sagt henne den der natten, skulle Henrika ha förstått, att Herren varit hos henne, ty så som hon i den stunden sett ut, kan endast en pånyttfödd, af den himmelska strålglansen omflödad menniska se ut; hon hade haft som en gloria öfver pannan och ett öfverjordiskt sällhetsrus hade lågat i hennes ögon; Henrika hade nästan känt sig frestad att falla på knä för henne och kyssa hennes fötter. Och nu skulle hon

icke grubbla längre på detta, utan endast tacka och lofva för den nåd, som vederfarits henne, och icke förbittra och förspilla dess sötma genom onödiga själfplågerier.

Men ju mera och ju längre Henrika talade om detta, desto oroligare blef Ingrid; hon skrufvade sig af och an på stolen, vred händerna, så att det knakade i dem — de stackars blåhvita händerna, som blifvit så genomskinligt magra — och till sist rusade hon alltid upp och flydde in i sitt rum. Henrika skakade på hufvudet och suckade; här var mensklig hjälp fruktlös, det ville en högre till.

Aldrig hade hon väl bedt med så glödande nitälskan, som hon nu bad för Ingrid under nätternas långa timmar. Herre, hjälp henne, hjälp henne! Förlossa henne! Förlossa henne från tviflet, och om det ej kan ske på annat sätt, så stig ner till henne ännu en gång, upprepa miraklet, gör ett undantag för hennes skull, hon är värd det! — Hon tyckte, att hennes böner hade en så vild, stormande kraft, att de borde kunnat rycka ner hela himlen. Men på Ingrid såg hon ingen verkan deraf.

Då tog hon henne in till sig och försökte att genom lättare, hjärtstillande läsning vagga det sjuka sinnet till ro. Hon undvek allt, som kunde verka upprörande, hon läste endast om den outgrundliga frid och sällhet, som kommer Guds barn till del redan här på jorden, för att visa Ingrid hvad det var hon genom sin egen envishet gick miste om;

hon läste de mest upplyftande och rörande historier om helgonen, för att väcka hennes handlingslust och få henne att tänka på, hvad en from menniska förmår uträtta till sina likars bästa; men äfven den strängen, som förr klingat så kraftigt, tycktes vara förslappad. Ingrid satt tyst och liknöjd; hennes tankar tycktes sofva, fastän hennes ögon voro öppna. Blott en qväll, då Henrika föreläste något om Erik den helige, spratt hon plötsligt upp, då detta namn nämdes, och satt sedan med ett uttryck af fasansfull, väntande ångest i sin blick, och nästa gång namnet Erik kom tillbaka, skrek hon till, reste sig upp, slog framför sig, som för att värja sig mot en fiende, och föll baklänges i stolen afsvimmad.

Men nu förstod Henrika. Och det var icke medlidande, som talade ur hennes ögon, då hon stod bredvid den vanmäktiga flickan med handen hårdt sluten om hennes armlid; det var vrede och förakt. Och då hon omildt slängde den maktlösa armen ifrån sig och gick för att hämta vattenglaset att väcka henne med, hyäste hon mellan täderna:

»Hon är sin mors dotter!»

Hon gaf henne förlorad. Det var egentligen vansinnigt af henne att hon någonsin fäst förhoppningar vid en varelse med detta ursprung. Herren ville icke veta af Aimées dotter, det var ju så naturligt. Han hade icke utan afsigt gifvit henne detta ansigte. Hon förstod nu hans vilja, och hon ångrade sig, att hon i sin förmättna kortsynthet sökt motarbete den till en tid.

Hon hånskrattade åt sig själf. Aimées syndaskuld betalad af Aimées dotter! Från hvilken mörk vrå af hennes hjärna hade denna enfaldiga, narraktiga tanke kommit? Schakalen kan aldrig bli lamm, hvarken före eller efter döden, och inte schakalens unge heller. Löjligen griller!

Och det var genom henne, Henrika, som detta storverk skulle ha fullbordats? Nu först insåg hon, att ärelystnadens onde ande drifvit sitt spel med henne. Hon hade velat uträtta mer än som står i mensklig förmåga — ja, mer än Gud själf förmår! Det syntes ju tydligt: efter detta långa omvändelsearbete, efter gudomliga och menskliga krafterns samverkan i flera månader, som till sist kröntes af den stora, oförtjänta nådeakten den der natten — till och med *det högsta* hade Herren förunnat denna eländiga varelse! — efter allt detta hade hon ej kommit längre på vägen till himlen, än att hon ännu hade att kämpa en skymflig och hård kamp mot moderns smutsigaste instinkter, som hon ärfte!

Och hvem var det, som blifvit föremål för denna syndiga, orena låga? Hennes brorson, det käraste, det enda hon själf hade på jorden! Aimées dotter — och han! Hon var inte värd att andas samma luft som han, och hon blygdes icke att kasta sina ögon på honom! Hvar hade Henrika haft sina tankar, då hon gaf honom i uppdrag att bli den ensamma flickans beskyddare under resan? Innan hon beslöt sig därför, hade hon likväl frågat

sin Herre och mästare till råds, och han hade tillstätt det. Hon hade alltså missförstått sin trogne vän der ofvan. Det var första gången. Skulle Aimées dotter ställa sig emellan henne och hennes himmelske brudgun, liksom modern en gång hade — —? Hon tänkte icke den tanken till punkt, men i detta ögonblick fattade hon det oryggliga beslutet, att Ingrid skulle lemna hennes hus.

Hvar hon skulle göra af henne, visste hon icke ännu. Kanske var man i Hallerums prestgård hågad att ta tillbaka sin inackordering. Hon skulle skrifva dit ner och höra efter. Men som Henrika icke hörde till dem, som låta beslut och handling följa hvarandra tätt i spåren, blef detta bref icke skrifvet med det snaraste. Att Erik aldrig mera skulle återse sin reskamrat, det hade hon emellertid alldeles klart för sig; tills han nästa gång kom på besök, måste flickan vara ur vägen.

Under de närmaste dagarna talades icke ett ord i den lilla våningen vid Götgatan. Henrika grep sig an med sina länge försummade fattigbesök och frågade ej efter, hvad Ingrid tog sig till. Hon visste endast, att hon mest satt inne i sitt rum och läste. Och då hon en gång af nyfikenhet såg efter, hvad hon studerade så flitigt, befans det vara den samling af drag ur helgonens lif, som Henrika i sin välmening föreläst för henne. Ja, gå på med det, tänkte hon, men aldrig blir du ett helgon!

Det tycktes emellertid vara några ärelystna planer i den vägen, som flickan rufvade öfver, det

kom Henrika snart under fund med. Alltid var det historier om askes, om fastor, hudflängning och andra fromma försök till köttets dödande, som lågo uppslagna på Ingrids bord. Henrika förstod henne och hånlog. »Hon börjar bli rädd för sig själf», tänkte hon. »Jo jo men! Nu begriper jag också, hvarför hon är rädd för sina drömmar.» Hon låtsade ej som hon märkte, att Ingrid vid måltiderna ej rörde maten och att hon tagit sig till att komma för sent till bordet, så att hon lättare skulle kunna dölja sina svältförsök. Som om Henrika skulle vårdat sig om att göra några föreställningar eller invändningar!

Hon visste, att Ingrid en gång afhållit sig från att smaka en bit på tre hela dagar, och såg att hon i följd deraf var så matt, att hon ej kunde resa sig från stolen. Då gick narrspelet för långt, tyckte hon. Hon lät Hanna, uppasserskan, sätta in en tillbringare mjölk och några aptitliga smörgåsar på Ingrids nattduksbord, sedan hon lagt sig, men följande morgon var brickan alldeles orörd, den hade endast blifvit flyttad till en stol bredvid dörren!

Flere gånger öfverraskade hon henne med att stå och leta bland hennes böcker i bokskåpet, som om det varit något särskildt hon velat finna; men hon gitte icke fråga eller hjälpa henne till rätta. En gång, strax efter en sådan razzia, märkte hon, att en ströskrift kallad »Djävulen, hans väsen, makt och snaror», som hon enkom stält upp på öfversta hyllan, saknades i skåpet. *Den* boken i Ingrids

händer just nu —! Var det icke rättast att gå och ta den ifrån henne? Hon stod rådvill ett ögonblick. Men — hvad hade hon med den der flickan att skaffa? — Det fick vara.

Hanna visste att berätta underliga ting om fröken Ingrid. En morgon, då hon kom in i hennes rum, hade hon funnit henne ligga oklädd på bara golfvet och sofva. Sängen hade hon icke rört den natten. En annan gång ertappade hon henne med att sitta och drypa smält vax på sin bara arm, alldeles som den heliga Birgitta. Och en qväll, då hon var inne och bäddade, frågade fröken Ingrid henne, om hon någonsin hade sett djäfvulen. Och då hon svarat nej, hade hon fått en ny fråga: om hon kände till någon flicka, som hette Margareta och som suttit i fängelse och blifvit tokig, därför att hon fått se den onde. Och då Hanna bedyrade, att hon höll sig för god till att ha någon bekant-skap med tockna jäntor, frågade fröken Ingrid henne, om hon aldrig känt sig rädd för att bli tokig? Allt det der var litet besynnerligt, tyckte Hanna, och det var väl aldrig möjligt, att fröken kunde vara riktigt frisk.

Den dagen skref Henrika bref ner till Halle-rums prostgård och bad prostinnan ofördröjligen komma upp till Stockholm och hämta tillbaka Ingrid, som nödvändigt behöfde komma på landet.

Under de dagarna hon väntade på svaret iakt-tog hon Ingrid med oroliga blickar, och nu tog hon äfven på allvar i tu med den dåraktiga svält-

kuren, som åter igen varat i några dagar. Men hur utmattad den stackars flickan än var, hade hon likväl kraft att ursinnigt spjärna emot maten och energiskt afvisa alla böner och maktspråk, hvarmed man ville förmå henne att äta. Efter en timmes fruktlösa ansträngningar tog Henrika på sig och sprang till en doktor. Då hon kom tillbaka från honom, mötte hon Hanna i tamburen. Hon såg genast, att något var på färde.

»Herre Jesus — fröken Ingrid!» stammade den förfärade tjänsteflickan.

Henrika skyndade genast in i Ingrids rum.

Hon hade tagit af sig alla sina kläder och satt hopkrupen i kakelugnsvrån med nedböjdt hufvud, så att Henrika ej såg hennes ansigte. Ett hoprulladt klädbylte hade hon på armen, vyssjade det som ett barn och sjöng med en röst, som ej längre hade några toner:

»*Dors, enfant, dors* —»

Hanna berättade, att hon strax efter det fröken Henrika gått hört ett förfärligt buller inne i unga frökens rum, och när hon kom in, stod Ingrid tryckt intill ett hörn och bara skrek: »Ser du honom inte! Der står han bakom bönpallen! Nu kommer han! Hjälp! Han vill kyssa mig! Hjälp!» Hon hade fallit framstupa på golvet, och medan Hanna sprungit för att kalla upp någon af grannarne — ty hon tordes inte vara ensam med den vansinniga —, hade väl Ingrid vaknat till lif och hittat på denna nya galenskap — —

Och medan Hanna rapporterade detta, försigtigt stående i dörren bakom sin matmor, satt den sinnesrubbade der som förut, vaggande af och an med öfverkroppen och sjungande sitt entoniga:

»Dors, enfant, dors — dors — —»

XIV.

Då Erik kom tillbaka till sitt verksamhetsfält igen efter sin resa söderut, var det som om han lemnat det bästa af sin arbetshåg qvar der nere i Småland. Ty det hörde icke till hans vanor att midt i brinnande brådska falla i tankar öfver de enklaste saker, som den obetydligaste handtlangare hade reda på, eller att stå vid ritbrädet och mekaniskt fylla den ena papperslappen efter den andra med krumelurer, initialer och slängar. Och hans glada humör var också borta. Han, som eljes alltid brukade ha ett uppkryande skämt till hands under arbetet — hans godmodigt lustiga infall voro kända som det bästa pådrifningsmedlet, när någon stod och latade sig, och verkade kraftigare än de strängaste förmaningar —, han, som var själen och glädjen i de öfriga ingenjörernas och kontorsherrarnes punschsamqväm, fastän han själf som inbiten absolutist aldrig drack annat än bilinervatten —, han hade inga flera roliga histo-

rier att förtälja, han satt tyst och såg frånvarande ut. Och förklaringen hittade man genast der man i sådana fall brukar söka den: »Allas vår Jerker är kär!»

Ja, Erik var kär, det visste han själf, innan någon sagt det, ty han var en föga invecklad natur och hade icke svårt att komma till rätta med sig själf. Han hade, allt sedan han blef fullväxt, ständigt varit så upptagen af arbete, att han ej haft en minut ledig att förälska sig på; men under de båda resdagarna hade allt sammansvurit sig emot honom — sysslolöshet, vårluft och vårsol och hans ostörda påtumanhand med den täcka, okonstlade, kärnfriska ungmön, björkdoft och vågsqvalp — allt samverkade för att göra honom riktigt mottaglig för de kringsväfvande kärleksbacillerna. Och nu var han ohjälpligt fast, så illa kär, som han med sitt pojkkaktiga förakt för »qvinfolk» aldrig trott sig kunna bli.

Det yttrade sig hufvudsakligast i en ständig, sugande, enerverande saknad efter Ingrid. Han, som icke varit fäst vid någon i verlden med starkare ömhetsband och som alltid varit van att vara sig själf nog, gick i flera dagar och kände sig rent husvill och redlös, utan hållpunkt och lifsnerv, bara därför att han ej längre hade den der lilla romaneska, brunögda tösen vid sin sida. Han visste icke, huru lycklig han varit under de der dagarna, förr än de redan voro förbi, och han hade aldrig trott, att man skulle kunna så hastigt vänja sig in

i lyckan och att den kunde lemna en sådan omätlig tomhet efter sig. Till och med arbetet hade förlorat sin lockelse för honom, och han förstod nu mycket väl, hvad han aldrig förr förstått, huru det kunde finnas menniskor, som voro liknöjda för sina pligter.

Men detta sjukliga tillstånd räckte endast några dagar. Just då det nått sin höjd och han redan funderade på att gifva arbete och pligter på båten och rymma ner till Stockholm hals öfver hufvud, vaknade hans gamla energi ur sin dvala, skakade af sig alla drömmar och ropade till honom: Hvarför hänger du läpp, Jerker? Jag tror, du har blifvit bortbytt! Du är kär — än se'n? Laga att flickan blir din, det är alltihop! Har du glömt din devis: »Hugg i!»

Och han högg i. Det vill säga, han satte alla krafter i rörelse för att skaffa sig den plats han under sin sista Stockholmsresa fått spaning på. Han skref bref till höger och venster, han som hatade brefskrifning värst af allt i världen näst bränvin och tévattenspladder; han låg i arbetet från morgon till qväll för att kunna sluta det ett par veckor tidigare och bli så mycket förr ledig att resa ner till Stockholm och slå det stora slaget.

Ty han egde det lyckliga förtroendet till sig själf och till ödet, att han aldrig misströstad om möjligheten att uppnå det mål han en gång satt sig före. Han hade hittills haft för stor framgång i alla sina företag för att icke ta det som en gifven

sak, att det alltid skulle gå precis som han önskade. Och i detta särskilda fall voro ju alla omständigheter så gynnande. Ingrid var ännu så ung, hon kunde icke gerna ha fört med sig något annat tycke der nerifrån, det hade tydligt hörts på hela hennes sätt att tala och resonnera under de dagar de varit tillsammans. Och nu satt hon ju der i en undangömd vrå hos faster Henrika, der hon aldrig såg en skymt af någon ungherre; hon kunde icke ha varit bättre förvarad åt honom, om hon suttit inspärrad i ett nunnekloster. Och hvarför skulle hon icke älska honom så gerna som en annan? Om han riktigt ansträngde sig? Kärlek väcker genkärlek i ett ungt, oerfaret sinne, så pass mycket förstod han af det der konstiga kapitlet. Och det var icke möjligt annat än att ett godt stycke arbete redan vore undangjordt, tack vare det fria, okonstlade umgänge de haft med hvarandra under resdagarna, då de ju som genom en tyst öfverenskommelse vrängt ut och in på sina hjärtan och visat hvarandra minsta skrymsla deraf. Under inga förhållanden kunde de så väl ha lärt känna och förstå hvarandra som under dessa korta, herrliga dagar, då ingen dum konvens och inga baktankar stått hindrande mellan dem. Och att de passade ypperligt för hvarandra, det var lika säkert som att hon kände sig dragen till honom, fastän kanhända omedvetet. Det behöfdes endast, att hon kom att tänka på saken; och hvem vet, kanske var det med henne som med honom, kanske hade skils-

messan äfven gifvit henne klarhet rörande rätta arten af hennes känslor för honom? Hon gick kanske der nere i Stockholm och tänkte på honom? Ja, hvad skulle hon annars tänka på?

Nu dök samma tanke, som redan vid afskedet ett ögonblick snuddat vid honom, åter upp i hans hufvud. Tänk, om faster skulle gå stad och förvrida hufvudet på henne, göra henne till läzerska? Nej, dertill vore Ingrid bestämdt alldeles för frisk och klok. Men den der böjelsen för romantisk öfverdrift, som han funnit hos henne, kunde inte den möjligen göra jordmånen mottaglig för fasterns bearbetningar, *i fall* gumman kom på den idén att värfva sig en proselyt? Han trodde icke precis, att det hörde till fasters vanor, åtminstone hade hon aldrig gjort något försök med honom; men kanske hon skulle bli mindre grannlaga mot en ung flicka, som hon så der dagligen fick inom hörhåll?

Det retade honom, att han icke under resan tagit reda på, huru Ingrid hade det med det der religiösa. Allt möjligt hade de talat om, men icke det. Att Ingrid ej fört det på tal, berodde kanske på, att detta ej var någonting som specielt intresserade henne?

Själfl lemnade han, praktiskt anlagd som han var, omsorgen om de öfversinliga tingen helt och hållet å sido. Dogmer, religiösa spörsmål, frågan om hvad man bör tro eller icke tro, allt sådant betraktade han som någonting alldeles utom hans

sfer och hans kompetens, ungefär som harmonilära eller arkeologi eller numismatik; det kunde vara mycket aktningsvärdt och äfven intressant — för andra, för dem, som voro anlagda åt det hållet och valt det till sin uppgift, men han hade hvarken tid eller förmåga att sysselsätta sig dermed. Han hade nog af religionens etiska sida. Om han alltid bemödade sig att lefva så, att han stälde sitt samvete till freds, så frågade han sedan icke efter, hvad detta samvete egentligen var och huru det rätteligen skulle definieras, om det var »Guds röst» inom honom eller hvad det var. Att göra sig själf och alla rätt och att ställa till så bra som möjligt för sig och de medmenniskor han kom i beröring med, det ansåg han vara lifvets enda mål, och om det fans något annat lif än det timliga, så tyckte han, att han genom att samvetsgrant fylla denna sin jordiska lifsuppgift borde ha planerat ganska bra för sig äfven för detta lif numro två.

Det passade därför icke alls i stycke för honom, om han skulle återfinna Ingrid som religiös svärnerska. Han hoppades nog, trygg som vanligt, att han, om de komme tillsammans, skulle kunna bringa henne på sundare och förnuftigare idéer, men det skulle i alla fall vara förspild möda och tid, ett onödigt fördröjande af deras lycka.

Riktigt lugn kunde han icke vara. Det var alldeles nödvändigt att ge Ingrid något att tänka på, som kunde motverka fasterns bearbetningar, i fall dessa redan voro i gång. Han satte sig der-

för ner och skref sitt bref till Ingrid, och han kunde så mycket lugnare göra det, som underhandlingarna om platsen i Stockholm artade sig väl. Nu, fastergumma, tänkte han, lär du väl vara oskadliggjord till en tid — och skulle motgiftet inte vara så starkt, som jag beräknat, så kommer jag ju själf snart!

Det var icke utan, att han i tysthet väntat sig ett svar på sin skrifvelse, fastän han icke direkt begärt det. Naturligtvis icke ett bestämdt jaord, men i alla fall några uppmuntrande rader, antingen från Ingrid själf eller fastern. Ty att den senare skulle ställa sig på hans sida och af alla krafter arbeta för giftermålet, det räknade han alldeles säkert på. Hön höll ju så mycket af honom, hade alltid bistått honom efter bästa förmåga, då det var något han ville, och att gifta bort sina brorsöner är ju alla ogifta gamla fastrars käraste uppgift här i lifvet. Det var endast af pligtkänsla han gjort hvad på honom ankom för att draga fastern in i förtroendet, men nu efteråt kom han under fund med att det också var ett litet diplomatiskt mäterdrag. Rörd och tacksam öfver att ej ha blifvit hållen utanför, skulle gumman ännu ifrigare arbeta till hans förmån.

Men den ena veckan efter den andra gick, och intet bref kom.

Då vardt han till sist otålig, dref på arbetet, så att han blef färdig dermed förr än beräknadt var, packade ihop, höll ett afskedsföredrag i brukets

på hans initiativ bildade nykterhetsförening och reste till Stockholm för att göra upp om platsen och sedan gå till Götgatan och själf hämta svar på sitt bref.

Fast det gjorde honom ondt att skiljas från sina vänner och isynnerhet från arbetarne der uppe, hade han aldrig varit så glad, som då han satt i kupén och tåget rullade bort med honom. »Jerker ser ut som han skulle sta' och fria!» hade en af ingeniörerna sagt, och det ordet följde honom till vägs. Ja, visst skulle han sta' och fria! Han skratade högt för sig själf, då han tänkte på det, och de öfriga passagerarne trodde visst, att den absolutisten ingeniör Berner tagit sig en får för mycket. Under hela den långa resan räckte hans feststämning — men så var det också den ljusa, den leende framtiden hans tankar kretsade omkring. Framtiden — det var någonting riktigt genomgående festligt, någonting snarlikt deras båtfärd på Bysjön, idel solsken och blå luft, kraftiga årtag och allvarsord, uppriktighet och innerlig sämja — och två i båten! Han visste icke riktigt, hvad *poesi* var, men han trodde, att det borde vara någonting ditåt.

De skulle bo någonstädes på Kungsholmen eller åt Atlas till, der de hade kroppsarbetarnes idoga lif omkring sig och lika nära till landet som långt till Drottninggatans och Vesterlånggatans flärd. Tre stora, ljusa rum, jungfrukammare och kök skulle de ha, ingen grannlåtssalong, men ett ordentligt rum åt pigan. Och det skulle bli ett mönsterpar

och ett mönsterlif! Aldrig något gagnlöst gnabb om skräp, aldrig några småaktiga ingrepp i hvarandras tanke- och handlingsfrihet, fullt förtroende och fullt erkännande af den andres vederhäftighet. Intet förmynderskap å någondera sidan, inga reglementen, inga maktspråk: »Sådan är jag, därför måste du vara så med!» Men en sådan kärlek, god' vänner! — förstås, utan all sentimentalitet och allt pjosk — en sådan der kärlek, som liknar det nya cement han uppfunnit och skulle ta patent på: det blir starkare och olösligare, ju äldre det blir — temperaturvexlingar och hvardagssläpets nötning — ingenting biter derpå, det fäster bara hårdare! Och så det skulle komma att skrattas i de der tre rummen — ja, hvarför inte ända ut i jungfrukammaren, hon var ju menniska, pigeschen också, och kunde behöfva lufta lungorna ibland. Men deremellan skulle det knogas och det efter noter ändå, och med allting skulle de hjälpas åt, hon skulle sätta fason på hans broschyrer i arbetarefrågan, för han var allt litet bortkommen med det der knåpgörat att skrifva; tankarna skulle han bestå, om hon släppte till formen. Och så skulle de försöka göra så mycket nytta som möjligt, och när den ena hade gjort något riktigt bra, så var det den andra, som skulle känna tillfredsställelsen. På det sättet skulle de lefva fram hela sitt lif liksom hand i hand, och om de någon gång blefve skilda åt, skulle det ändå gå som en osynlig telefontråd mellan dem, som deras tankar skulle färdas på. Ett mön-

sterpar, jaha — — vet ni hvad det vill säga, gubbar och gummor?

Han såg sig så stolt omkring i kupén, som om hans medpassagerare kunnat höra hans tysta tankar.

Han var så glittrande glad, att han knappast märkte, huru fort resan gick, och innan han visste ordet af, var han i Stockholm.

Nu skulle han visserligen, enligt sin på förhand uppgjorda plan, allra först gå till sina direktörer och göra allting klart om platsen, innan han grep sig an med det *andra*; men då han kom ut ur hotell W6 port, vederbörligen mättad och tillsnyggad, var det som om något slags märkvärdig jordmagnetism dragit honom åt söder, och några få minuter derefter klef han med stora steg uppför Götgatsbacken.

Men då han strax derpå kom ner från fastern, var han lång i synen; ingen hade varit hemma. Han gick in på ett konditori snedt emot för att invänta sina fruntimmers hemkomst.

XV.

Han satt i det lilla rummet innanför konditoributiken med en flaska biliner framför sig och såg likgiltigt i ett flera dagar gammalt Aftonblad, som han hittat på ett af de små marmorborden. Han läste ledaren, de utländska telgrammen och kom derefter att händelsevis bland Stockholmsnyheterna ögna igenom följande notis:

Lundquist. Skuggor och Ljusglimtar.

»*Själfmord af sinnesrubbad.* I fredags afton kastade sig en ung flicka ut genom fönstret i sin bostad vid Götgatan. Hon hade under de sista dagarna visat omisskänliga tecken till sinnesrubbing, framkallade, som man med säkerhet tror sig veta, af religiöst grubbel, och åtgärder voro redan vidtagna för hennes förflyttande till ett hospital. Ingen var inne i rummet, då den beklagliga händelsen inträffade. Den olyckliga stötte tinningen mot trottoarkanten och ljöt en ögonblicklig död. Den så sorgligt omkomna var af god familj och nyligen inflyttad till Stockholm. Hon hade ännu ej fyllt sjutton år.»

Han blef alldeles iskall i ansigtet, och det kändes som om hans hjärta stannat. Mekaniskt vände han om tidningsbladet och började ifrigt leta bland de svarta ramarna på första sidan.

INGRID AIMÉE BERNER,

född i Stockholm den 7 januari 1872,

afled hastigt — — —

Han visste icke, huru länge han suttit der med tidningen framför sig. Men han hade förmodligen uppfört sig på något besynnerligt sätt, ty konditorifröken hade stält sig i dörren och betraktade honom förvånad. Han kände, att hon stod der och såg på honom. Han reste sig upp, pekade på dödsannonsen, men kunde icke få fram ett ljud. Flickan kom närmare, såg dit han pekade och sade i beklagande ton:

»Ja, det var sorgligt. Den der unga fröken gick dagligen här förbi; hon bodde snedt emot. Det var i går åtta dar se'n det hände. Jag stod händelsevis i dörren och fick se det. Hela gatan blef full af folk. I förgår begrafdes hon.»

Han gick förbi henne utan att säga ett ord. Bilinervattnet glömde han betala, men konditorifröken hade icke hjärta att ropa honom tillbaka.

Han gjorde en lång stormmarsch ända till Skanstull, och alla, som kommo i hans väg, sågo förvånade efter honom. Var *den* klok, så var det märkvärdigt! Men då han en stund derefter kom samma väg tillbaka, hade han ett helt annat utseende. Lugn, beherskad, men med ett lågande hot gömdt bakom sin blick.

Han gick med fasta steg uppför de tre kända trapporna och ringde på. Fastern kom och öppnade.

»Erik!» utbrast hon rodnande af glädje och grep efter hans hand, men han drog undan den och gick förbi henne in i salen utan att se på henne, utan att helsa.

Jaså, han visste det. Och han tog det så häftigt! — Hade han varit kär i henne?

»Hvar har du gjort af Ingrid?» frågade han med kort, befallande röst.

»Ack, kära Erik, du har nog hört talas om den sorgliga olyckan, det ser jag på dig. Men vill du inte sätta dig, så att vi i lugn få — »

»Hvar har du gjort af Ingrid, frågar jag?» röt han ännu en gång, grep henne hårdt om handle-

den och slungade henne ett stycke framför sig inåt rummet. Hon såg upp på honom förfärad, hjälplös, men de ögon hon mötte skrämde henne så, att hennes knän veko sig under henne. Om icke en stol stått bakom henne, skulle hon ha fallit på golvet.

Nu gick han af och an med långa steg; han hade trott sig vara säkrare på sig själf än han var. Hon följde honom med ångestfulla ögon som en hund, då hans herre är vred. Slutligen stannade han framför henne och sade i hård, kall ton:

»Det är dina usla konster, inte sant?»

»Erik, hur kan du — »

»Inga undanflykter och intet försvar! Jag står här som din domare och du eger bara att svara på mina frågor, kort och bestämdt. Jag vämjes vid att se dig och höra dig — hvarje ord du säger bränner mig som ett glödgadt järn — säg därför inga öfverflödiga ord; då går jag. Svara nu som om det vore din sista stund. Var Ingrid frisk till själ och sinne, då hon kom i ditt hem?»

Henrika hade rest sig upp med trots i ögat. Jaså, det var för den der flickans skull han talade till henne i denna ton, som om hon varit en af hans murarehandtlangerskor!

»Ja eller nej?»

»Hon var ett verdens och djäfvulens barn liksom modern», svarade Henrika i föraktfull ton.

»Jaså — modern! Är det för att hämnas på en död människa, som du tänkt ut detta vackra dåd?»

Anklagelsens orättvisa skärpte trotset i henne och hon svarade hetsigt:

»Hvad har du för rätt att komma hit och föreläpa mig? Hvem var hennes målsman inför Gud och människor, var det du eller var det jag? Jag behöfver inte svara på dina frågor, om jag inte vill. Om du har några skyldigheter mot *mig*, det kan ju få vara en sak mellan dig och ditt samvete, men mot *henne* hade du hvarken skyldigheter eller rättigheter, så vidt jag vet.»

Det blef en liten paus; han vände sig bort och sade sedan entonigt och brutet:

»Hon skulle ha blifvit min. Jag har rest ner för att begära henne till hustru.»

Det var något i hans röst, som genast kom hennes sinne att vekna, och hon greps af ett plötsligt medlidande med honom, gick fram och ville lägga sin hand på hans arm, men han undvek henne och tog ett steg åt sidan. Då böjde hon hufvudet i stum förtviflan. Hon kände, att han gled ifrån henne för alltid, hel och hållen, om hon inte nu gjorde ett försök att rädda åtminstone hans aktning åt sig.

»Jag är inte så felaktig, som du tror», sade hon mildt, nästan ödmjukt. »Gud är mitt vittne, att jag bara ville hennes eviga väl. Om det är ett brott att göra allt hvad i mensklig förmåga står för att rädda en vilsekommen själ, då —»

»Åh, ni ä' ett egenkärt följe, ni Guds barn», mumlade han emellan tänderna. »Ni inbilla er

vara satta till domare öfver alla edra medmenniskor, och ni veta på pricken, hvem som är 'vilsekommen' och hvem som är på rätta vägar. Och hvad ni ä' ogrannlaga och efterhängsna sedan! Hvem har gifvet er i uppdrag att truga på folk edra läror?»

»Paulus säger — —»

»Ja, men hvad säger sunda förnuftet och rättskänslan och humaniteten? Om det är något, som den ena människan borde få ha i fred för den andra, så är det väl hennes Gudsförhållande. I våra bostäder akta ni er allt för att bryta in och göra ohägn, det kallas hemgång och straffas af lagen. Men i vårt hjärtas innersta lönkammare, der sköfla och husera ni med grofva, fräcka händer och stoppa in explosiva ämnen och skylla sedan ifrån er på Paulus, om det stackars hjärtat springer i luften. Ni borde veta, att inte alla ä' lika konstruerade invärtes, men så mycket psykologer ä' ni inte. — —»

»Du talar om saker, som du inte förstår», afbröt Henrika i myndig ton. »Han hafver fördolt det för de visa, men de enfaldiga hafver han det uppenbarat.»

Han såg på henne med en min af harmsen medömkan, ryckte på axlarna och sade:

»Om någonting är enfaldigt, så är det att ge sig in i resonnemang med en af er. Det var inte heller min afsigt. Jag vet nu hvad jag vill veta och har intet mera här att göra.»

Han gick mot dörren.

Hur skulle hon kunna få honom att stanna?

»Hon talade så mycket om dig de sista dagarna», sade hon, som om hon icke märkt hans afsigt att lemna henne utan afsked.

Han stod en stund stödd mot dörrposten, men hon kunde icke se hans ansigte.

»Tror du, att hon älskade mig?» frågade han knappast hörbart.

»Jag tror det», svarade hon efter en kort inre strid, besegrande frestelsen att ljuga för att göra hans sorg mindre bitter och hans ovilja mot henne mindre våldsam.

»Åh, om jag vetat — om jag tänkt mig för i tid! Det hade varit min skyldighet att inte lemna henne kvar här, utsatt för dina anfäktelser. Det är så förfärligt att tänka, att jag kunnat förebygga allt, om jag inte varit så sorglös och så omisstänksamt lemnat henne i dina händer —»

»Mina anfäktelser, som du kallar dem, voro i full öfverensstämmelse med hennes egen önskan. Hon ville ha en lifsuppgift —»

»Ja — en uppgift att *lefva* för; den du gaf henne blef hennes död. Om hon fått välja mellan din lifsuppgift och den jag ämnade erbjuda henne, hade hon valt min. Nu har du stulit hennes unga lif och gjort hela min framtid dyster och fattig.»

Han talade i trött ton, utan en skymt af förebråelse.

Tårarna runno stora utför hennes kinder; om hon kunnat slita ut sitt hjärta och köpa honom litet lycka därför, skulle hon ha gjort det. Hon

längtade att få falla ner vid hans fötter, omfamna hans knän och tigga honom om förlåtelse, men hon vågade icke.

»Hvar var det?» frågade han plötsligt och såg upp.

»Hvad menar du?»

»Hvilket fönster var det?»

Hon stod en stund orörlig och gömde handen i klädningsvecken. Till sist förde hon långsamt upp den och pekade på det högra salsfönstret, utan att se ditåt.

Han gick fram till fönstret och stod der en stund, med ryggen vänd utåt rummet. Men så föll han ner på en stol, lade armarna i kors öfver fönsterbrädet och gömde ansigtet mot dem. Hon såg, att hans breda axlar krampaktigt ryckte ibland, men hon hörde inga snyftningar.

Hon stod bredvid honom och tog icke sina ögon från detta kullriga, välbildade hufvud, som hon fordom smekt ibland på sitt tafatta sätt, men som hon icke vågat vidröra, sedan han blef man och de långa, ljusa, barnsliga lockarna förvandlats till denna tätt åtsittande hufva af finluddig, grågul silkesplysch. Och utan att hon visste, hvad det var som lossade hennes tungas band, sade hon honom nu allt detta, som hon icke kunnat få öfver sina läppar under dessa långa år, sade honom huru gränslöst hon älskat honom, huru hon längtat efter honom, då han var hos henne, och sørjt honom nästan som död, då han var borta, huru hon kämpat mot denna måttlösa känsla, därför att hon

visste, att man ej *fick* hålla en jordisk varelse så kär; det fans ingenting, som hon icke skulle ha gjort, om han befalt henne det.

»Visste du, att jag höll af Ingrid?» frågade han hastigt och såg upp på henne.

»Jag förstod det, då ditt bref kom», svarade hon, »men då var det — — ja, Erik, jag *tror*, att det då redan var för sent.»

Hon kunde ej uthärda hans blick, utan lät sina ögon glida undan. Hon kom i håg, hvad hon känt, då hon först kom på den tanken att sammanställa namnen Erik och — Aimées dotter.

»Du ljuger», sade han hårdt, »du har inte älskat mig, då skulle du inte ha handlat mot mig, som du gjort.»

Det blef tyst i rummet. Hon stod framför honom med sammanknäpta händer; han satt och stirrade ut på gatan med en frånvarande blick, som om han glömt, hvar han befann sig.

»Skall du aldrig kunna förlåta mig, Erik?» sade hon ödmjukt. »Om jag handlat orätt, så var ju ändå mitt uppsåt godt. Inte *kan* du glömma eller förneka, hvilken trofast vän jag varit dig? Om du tar din kärlek ifrån mig — vet du då, hur alldeles ensam i världen jag blir?»

»Min kärlek?» hänskrattade han.

Det kom en dödlig förfäran öfver henne, att han skulle uttala de ord han nu hade på tungan — nej, hon ville inte höra det, hon ville inte höra detta, som hon anat i sina mörkaste stunder, men

aldrig velat erkänna för sig själf — hon ville inte höra honom säga, att hon alltid varit honom likgiltig, att hennes kärlek plågat honom, att han aldrig hållit af henne annat än med en ljum, pligtskyldig tillgifvenhet. Hon kunde göra hvad som helst för att hejda de der förfärliga orden. Hon kastade sig öfver honom med ett skrik och tryckte hans hufvud hårdt intill sig, liksom för att hålla honom fast.

Men han skakade henne af sig, och nu stod han ett långt stycke ifrån henne.

»Rör mig inte!» ropade han i hotande ton.
»Hur vågar du röra mig? Jag känner dig inte! Jag hatar dig, jag hatar dig — och jag skall hata dig, så länge jag lefver! Du har gjort mig mera ondt än du någonsin kan godtgöra. Hela mitt lif har du plundrat ut. Och det säger jag dig, att när nu dörren stängs mellan oss, har du sett mig för sista gången! Hellre Amerika än att behöfva andas samma luft som du!»

Han gick till dörren utan att se sig om, och nu var han borta. Hon vacklade efter honom, men måste ta stöd mot dörrposten, och der hörde hon hans steg aflägsna sig utför trapporna.

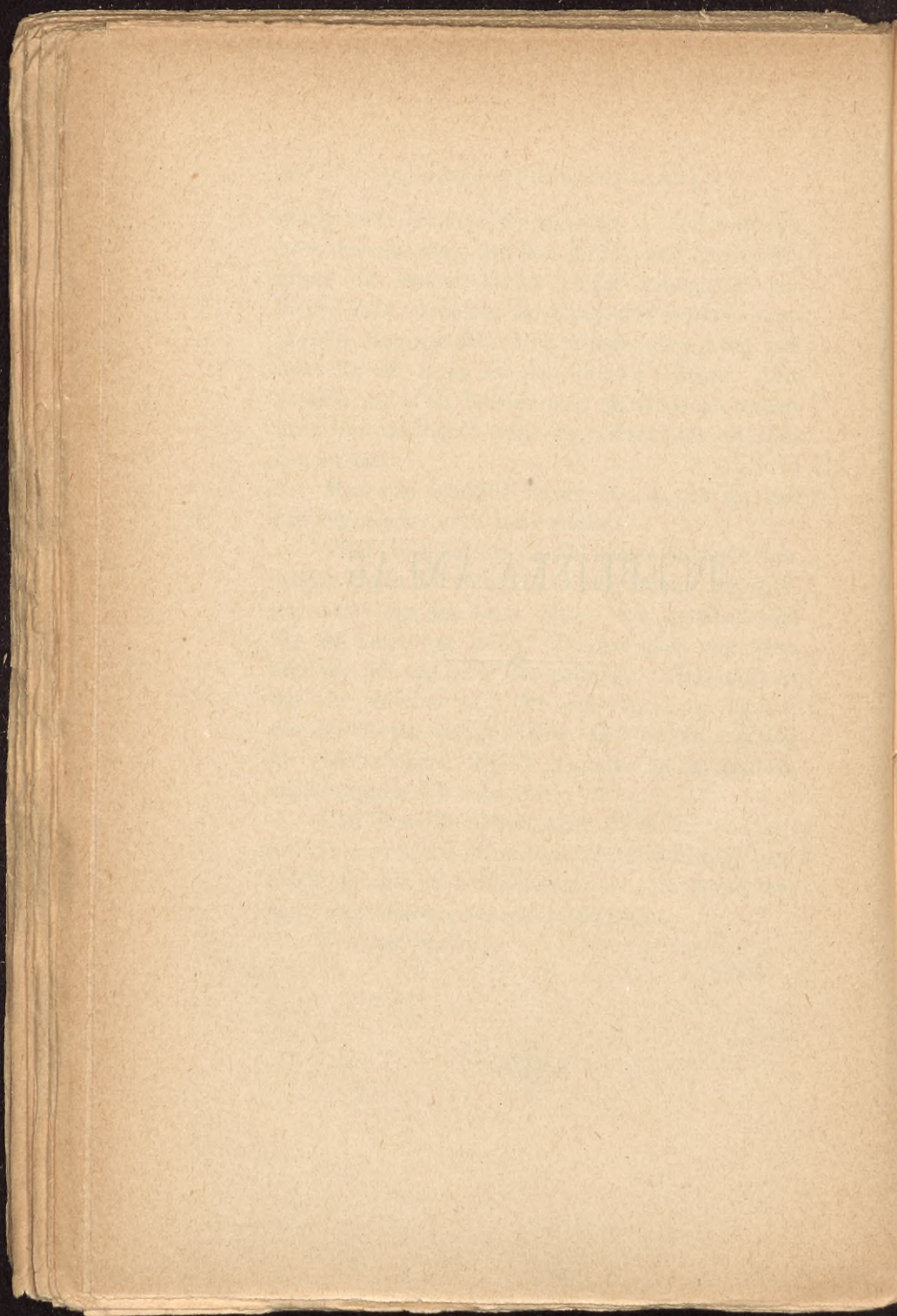
Hon var ensam.

1888.

PLEBEJSKA ANLAG.

Den goda staden Gråköping hade fått en riktigt förnäm landshöfding, och det var den stolt öfver. Man hade länge gått i stor oro öfver ett hotande rykte, som utbasunats af diverse hufvudstadskorrespondenter, att hans majestät sparat denna höga och viktiga post till reträtt för ett statsråd, som bara hette Söderberg eller hvad det nu var, men så kände man sig en dag riktigt lätt om hjärtat, då telegrafan meddelade den hugnesamma nyheten, att den väntade landshöfdingen ändtligen var utnämnd, att han var baron och ridare af alla möjliga ordnar och hette Gyllensporre.

Man slog genast upp honom i adelskalendern, som var en ofta förekommande divansbordsprydning i stadens bättre familjer, och fick nu veta en hel mängd om hans släktförhållanden. Hans ätt hade lyckligtvis blifvit introducerad redan på 1600-talet, så att det var ingen utskottsvara man afspisat Gråköpingsborna med. Vidare fick man veta,

att han senast varit byråchef vid något verk i Stockholm, var gift med en baronessa Rosenöörn med två ö och i sitt äktenskap välsignad med tvenne döttrar, Gabriella Henrietta och Theresia Ottiliana, respektive tolf och nio år gamla, samt en enda son, Baltzar Alexander, född 1874, d. v. s. sju år.

Naturligtvis var hela staden nere vid järnvägsstationen, då familjen Gyllensporre anlände. Dylika festligheter utgjorde riktiga glanspunkter i de beskedliga Gråköpingsbornas på nöjen så fattiga lif; en sådan sällsynt lustbarhet som en ny landshöfdings ankomst kunde *nästan* jämföras med ett kungabesök och stod i rang betydligt öfver de mera vanliga förlustelserna att se på bättre brudar och finare lik.

Bangården var naturligtvis festligt smyckad med blommor och mindre ärligt bekomna björklöfsruskor. Borgmästaren hade skrivit ett mycket vackert tal, vederbörligen sockradt och på slutet till och med rimmadt. Man hade äfven tänkt på en dubbel spalier af hvitklädda flickor med rosenbuketter, men denna plan blef uppgifven i sista stunden, emedan en af stadens tongifvande fruar, hvars döttrar på grund af vindögdheth ej hade några förhoppningar att få vara med i spaliern, hade spridt ut det ryktet, att sådana der hvitklädda flickor var någonting ytterst gammalmodigt och tarfligt och skulle inge den nye landshöfdingen den föreställningen, att Gråköping ej följt med sin tid.

Allt gick mycket korrekt och fint till. Men inte var det många, som hörde ett ord af borg-

mästarens tal, ty medan det gick af stapeln, hade man fullt upp att göra med att skärskåda landshöfdingfamiljen, som stod grupperad utanför kupédörren.

Den nye landshöfdingen var icke mycket imponerande, det måste erkännas, ty han var liten, hoptorkad och långnäst och hade ett starkt tycke med skräddar Apelgren vid norra tullen. Men han sträckte på sig så godt han kunde, tummade med nobel tankspriddhet de långa, glesa polissongerna med en fin, handskbeklädd hand och hade ett sätt att se likgiltig ut, som var i hög grad förnämt. Då talet var slut, mumlade han någonting, som ingen hörde, och slog ut med händerna på ett oändligt nedlåtande sätt. Trots den förargliga likheten fick man ett intryck, att man stod inför en man, hvars slägt blifvit introducerad 1651.

Friherrinnan gjorde ett oblandadt förnämt intryck. Hon var hufvudet längre än mannen, hade den äkta aristokratiska bugten på näsan, stora, glasartade ögon med tunga ögonlock och en mun, som var så liten, att den icke räckte till, utan alltid stod öppen. Då hon gjorde en ansträngning för att få läpparna att sluta igen om löständerna, fick hon ett stramt drag kring näsan och munnen, som var rent af majestätiskt. Hon var klädd i svart silkessammet, som bestämdt kostade tio kronor alnen.

De begge små fröknarna voro moderns afbild, och der de stodo med sina lillgammalt högdragna miner och med sina små munnar gapande efter

borgmästarens sockerströdda fraser, som om de tagit dem helt och hållet för sig, kunde man icke missta sig på, att det rann det tjockaste blåa blod i deras ådror.

Det var med ett ord en ytterst förnäm landshöfdingfamilj man fått, och det kändes så obeskrifligt upplyftande och hugnande i detta parvenyernas tidevarf, då man kan vänta sig hvad som helst.

Men den unge Baltzar Alexander, född 1874, hvart hade han tagit vägen? Man hade visserligen, då den länsherrliga familjen steg ur kupén, sett en skymt af en liten knubbig och rosenkindad gosse i blå sjömansdrägt, som stramade öfverallt omkring de runda formerna, och som flitigt ätit på ett stort äpple; men nu syntes han icke till någonstädes. Betjänten hade kanske redan fört honom med sig ut till den väntande landån.

Men då talet var slut och den bakom folkmassan gömda regementsmusiken helt oförmodadt drog till med sina dånande fanfarer, så att friherrinnan hoppade högt i luften — (»Hon är nervös», hviskade man med beundrande småleenden) —, och familjen Gyllensporre skulle bege sig ut till vagnen, blef det oro i lägret. Landshöfdingen sträckte ut sin långa hals och koxade åt alla håll, men friherrinnan, som tack vare sin respektabla längd redan upptäckt sin lille son, vände sig om och gaf hastigt kammarjungfrun en tyst tillsägelse.

»Lille baron är försvunnen», gick det som en löpeld genom leden, och man såg sig beskäftigt

omkring för att hjälpa till att spana. Men det dröjde ej länge, förr än man fick en ledtråd: från hörnet af stationshuset, der musikkåren hade sin plats, kom ett hiskligt, vrålande, disharmoniskt läte, skrällande som en oöfvad domsbasun, men på samma gång så vidunderligt komiskt i sin otymplighet, att man ej visste, om man skulle skratta eller bli förskräckt, och när man såg dit bort, stod lille baron Baltzar Alexander der med ett kolossalt messingshorn för munnen och blåste, så att han var eldröd i ansigtet, och bredvid stod instrumentets egare, hautboisten Jonsson, och såg så generad ut, som om han velat sjunka genom jorden.

Lyckligtvis kom kammarjungfrun i det samma fram till den lille rymmaren, tog honom helt värdigt i armen och förde honom tillbaka till den väntande friherrinnan, som stramade ihop läpparna på ett olycksbådande sätt.

Det blef således ett disharmoniskt slut på den vackra festligheten, men alla Gråköpingsbor voro ense om, att det var hautboisten Jonssons fel. Han skulle aldrig ha lemnat ifrån sig sin bastuba. Då man förebrådde honom det tanklösa i hans betende, försvarade han sig med, att han aldrig kunnat tro, att lille baron ämnade försöka instrumentet och derigenom ställa till en sådan skandal; han hade trott, att gossen bara ville se på det och pröfva dess tyngd, och han hade bedt så snällt och höfligt, den lille skälmen, att det aldrig fallit Jonsson in att säga nej; gossen hade sett på honom så vän-

ligt med sina pigga ögon, klappat honom på armen och bedt: »Snälla farbror, får jag låna trumpetén!» — Farbror till på köpet! Gud signe den rara ungen!

Nå, denna lilla historia var snart glömd, ty nu var hela stadens intresse riktadt på att iakttaga, huru landshöfdingens skulle inrätta sig på sin nya plats, i synnerhet på hvad fot de ämnade umgås med sina Gråköpingsbor. Det blef alldeles som man hade väntat: friherrinnan hade af den föregående landshöfdingskan mottagit en förteckning på de familjer, som förut »umgåtts» i residenset, och lät nu genom landssekreterarens fru en ukas utgå, att hon på nyårsdagens middag, efter herrarnes uppaktning hos hennes man, ville ta emot visit af de »presenterade» damerna. Och sedan blefvo dessa med sina respektive familjer bjudna på en stor bal fram i februari, då landshöfdingskan satt som en helgdagspyntad madonna i en soffa och lät tillbedja sig, medan hennes make gjort sig osynlig i ett litet afsides kabinett, der han spelade preference med tre grefvar från den omgifvande landsbygden; den tanklösa ungdomen dansade i salen, alldeles som om den betalat sin entré med en och femtio, och papporna gingo omkring och sågo andäktiga ut, tittade på taflor, fingrade på portiérier och konstföremål och hviskade till hvarandra, som om de varit i kyrkan. Under supén åt man så litet som möjligt, för att visa sig belevad, den bergtagne värden dök upp vid smörgåsbordet, åtföljd af sina tre drabanter; vid desserten höll borg-

mästaren ett blomstersiradt tal, och sedan stälde madonnan upp sig midt på salongsgolfvet för att mottaga ett sista rökoffer i form af djupa afskedsreverenser.

Att bjuda landshöfdingens tillbaka föll naturligtvis ingen in, det skulle ansetts som höjden af förmäthenhet; hela »umgänget» inskränkte sig alltså till denna årliga bespisning, men den ville ingen gå miste om, ty bjudningskortet till den var alldeles det samma som ett intyg på, att man räknades till bättre folk.

För öfrigt hade man icke mycket gemensamt med det höga herrskapet. Från embetsrummet rapporterades det, att landshöfdingen var mycket noga både med sysslorna och etiketten; det var ju alldeles som det skulle vara. Med stadsborna kom han i hvardagslag icke i beröring; man såg honom alltid på ett visst klockslag göra en promenad i »avenyen», som man af okända skäl kallade allébiten framför residenset, och man gjorde den iakttagelsen, att han måste ega ett outtömligt förråd af gamla hattar, som han ville slita ut här nere i Gråköping. Han var vanligen åtföljd af sina begge döttrar, Gabriella och Thérèse, med hvilka han tycktes konversera alldeles som om de varit ett par prudentliga gamla enkenåder.

Friherrinnan förekom aldrig gående på Gråköpings gator och dertill hade hon rent fysiska skäl: hon var icke uppfostrad till att trampa en så knagglig stenläggning. På hennes initiativ fick sta-

den i tidens fullbordan tuktade trottoarer utmed hela Storgatan, men då hade hon redan vant sig vid att åka, och man såg henne allt framgent endast i liggande ställning med kusk och betjänt på bocken och den franska guvernanten baklänges.

De närmare detaljerna af familjen Gyllensporres hemlif fick man naturligtvis snart reda på: hvad deras jungfrur hade i lön, huru många rätter mat det höga herrskapet hade till middagen och hvad deras tjänstfolk åt; man visste, att de små frökarna ofta om qvällarna, då de kommit in på sitt rum, brukade ställa till ett litet slagsmål med luggar och nypningar, men de stackars barnen skulle väl något friska upp sig med, då de hela dagen suttit på hvar sin sammetsstol och sagt: »*Oui, maman*». Man visste, att friherrinnan drack ättika för sin hy och sof med fläsktärningar i öronen om nätterna för något slags förnäm åkomma. Man visste också, att hon aldrig kallade sin man i namn, utan alltid *chéri*, och det kom sig deraf, att hon hade så liten mun; baronen hette Patrik, och hon kunde icke säga P, icke B och M heller för resten, hvilket gjorde, att det alltid lät, som om hon talat ett främmande språk, bestående af nästan idel vokaler.

Man hade också hört, att landshöfdingen och hans friherrinna voro mycket bekymrade för sin lille son, baron Baltzar, som visat sig utrustad med mindre goda anlag i ett eller annat afseende. Hvari detta bestod, hade man i början icke fullt klart för

sig, men äfven det fick man lyckligtvis veta med anledning af en liten händelse, som tilldrog sig på hösten samma år som staden fått sin nye höfding.

Lille Baltzar stod en dag nere på residensets gård sysselsatt med att göra ingenting; då såg han två små trasiga gossar, den ene med en korg på armen, komma ut från förstugan och gå utför trappan. Han gensköt dem i portgången och spärrade vägen för dem, så att de icke kunde komma fram. De begge små trasvargarne läto icke alls imponera på sig; de hade förmodligen ingen aning om, att de hade en liten baron framför sig, ty Baltzar hade tillbragt hela förmiddagen i vagnshuset, der han smort ner sig med hjulsmörja öfver ansigte, händer och kläder, och till på köpet hade han råkat rifva en stor lucka bak i sina neddamnade blåa trikå-pantalonger.

Han mönstrade de begge gossarne från topp till tå med en välvillig blick och frågade:

»Hvad ä' ni för ena?»

Efter en tämligen lång tystnad svarade den äldste:

»Vi går och begär.»

»Hvad begär ni då?»

Intet svar.

»Hvad ha ni i korgen?»

Då svaret dröjde, drog han undan den smutsiga bomullshalsduken, som var bredd öfver korgens innehåll, och nu upptäckte han, att det bestod af

diverse brödbitar, några köttben, ett par smörgåsar och en torr ostkant.

»Jaså, nu förstår jag», sade han; »är det lifvadt att gå och begära?»

Nu fick äfven den minste mål i munnen och rabblade upp som en katekesläxa:

»Mamma heter Andersson och bor vid Gröna gatan, och pappa ligger på lazarettet.»

»Hvarför gå ni barfotade?» fortfor Baltzar med en djupt intresserad blick på de nakna, mörkbruna små tassarna med utspärrade tår.

»Vi har inga kängor», svarade den äldste.

»Är det lifvadt att gå barfotad?»

»Ja vars, om sommaren så», sade den äldste med ett förnöjdt grin.

»Det skall jag försöka», sade Baltzar, och innan de visste ordet af, hade han vrängt af sig skor och strumpor och stod der nu fullt ut lika barfotad som de, men betydligt mera barbent på grund af knäbyxorna.

»Du kan få ta mina skor», sade han till den äldste af tiggargossarne.

Denne lät ej säga sig detta två gånger; han slog sig ner på stenläggningen i portgången och drog i en hast på sig Baltzars strumpor och skor, som passade honom förträffligt. Men troligen miss-tänkte han, att gifvaren snart skulle ångra sitt ädelmod, ty då han fullbordat sitt toalettbestyr, tog han skyndsamt sin lille bror vid handen och kilade ut genom porten.

»Nej, hör du, vänta litet!» ropade Baltzar efter dem. »Jag följer med!»

Han linkade efter de begge pojkarne; visserligen gjorde det ondt i fötterna att gå på kullerstenarna, men lifvadt var det i alla fall, och nytt framför allt. Då han kom ut på avenyens hårda sand, gick det lättare, och nu sprang han snart i fatt tiggarbarnen, som fått ett litet försprång.

»Jag följer med er», förklarade han i bestämd ton. »Får jag bära korgen — seså, släpp! Jag vill bära korgen!»

Och det var verkligen icke gyckel, som den äldste först trodde; han tog korgen på armen och sprang icke alls ifrån dem, utan höll jämna steg. Triumviratet styrde kurs nedåt Långgatan. Baltzar sade just icke mycket, men han såg skinande belåten ut, der han gick.

Så bar det af in i en portgång, och innan han visste ordet af, voro de inne i ett litet mörkt kök, der en gumma stod vid spiseln och drack kaffe på bit. Baltzar var nyfiken att se, hur det skulle gå till att »begära», men den konsten var lätt, ty den tycktes bestå i att hålla sig orörlig nere vid dörren och inte säga ett ord.

»Jaså, ä' ni nu här igen, ungar?» muttrade gumman vid spiseln, i det hon satte ifrån sig téfatet och gick till ett väggskåp för att ta fram mat. »Ni ä' tre i dag, kan jag se — hvad är du för en?» Den sista frågan gälde Baltzar, som genast

fann sig och svarade, lika entonigt som han hört den minste rabbla upp sin litania:

»Mamma heter Petterson och bor vid Gröna gatan, och pappa ligger på lazarettet.»

»Det vore bättre han vore hemma och höll efter mor din, att hon tvättade dig ren, smutsbjörn der!» brummade gumman och stack åt honom en half kaka groft rågbröd med en kall fläskbit på. Sedan öppnade hon köksdörren och knuffade ut dem. »Seså, marsch med er! Helsa mor din, att hon måtte vara en riktig smetburk. Kommer du igen en annan gång och är så der smutsig i synen, så får du ingenting.»

Baltzar skrattade så att han höll på att tappa korgen. Något så roligt hade han aldrig varit med om i hela sitt lif! Det skulle han tala om för *chère maman*, när han kom hem — tänk, »en riktig smetburk» hade den der livvade gumman kallat henne! Det tog aldrig något slut på skrattskalorna — hi hi hi hi — långa, qvittrande rullader, som räckte ända ner i portgången.

Men så kom han helt hastigt att känna, att han var hungrig, och det var ju inte underligt, ty klockan var snart fem, den vanliga middagstiden i residenset.

»Nu ska vi äta, pojkar!» sade han och slog sig ner i den mörka vrån bakom den stängda port-halfvan. »Usch, jag är så hungrig, så!»

Men det tycktes icke de andra vara, ty de stodo tysta och sågo på, huru Baltzar med stry-

kande aptit förtärde hela den halfva rågkakan och fläskbiten med. Aldrig hade han ätit något så godt. Men då han sväljt den sista tuggan och med giriga ögon såg ner i korgen efter någon ny läckerhet och slutligen valde ostkanten, då tyckte den äldste pojken att det gick för långt.

»Nej, hörro du, du! Ska' du äta opp våran mat!» Och så försökte han rycka till sig korgen. Men Baltzar var starkast och höll tappert i.

»Äh, bara den här ostkanten! Jag skall följa med och hjälpa er begära, så ni får dubbelt så mycket som ni brukar! — Släpp korgen, säger jag! — Kommer du inte ihåg, att du fick skorna af mig?»

Jo, det var så rätt, det. Nå, hellre än att han skulle ta igen dem, fick han väl äta upp allt hvad som fans i korgen. Och Baltzar lättade den verkliga ganska betydligt, ty efter ostkanten kom turan till en väldig limpbrödskifva med flott på, och slutligen försökte han sig på en sillstjärt, och den var det bästa af alltsammans, och därför fick den vara dessert. —

Då klockan led framåt sex, såg man Stenholm, landshöfdingens betjänt, i full carrière rusa nedåt Storgatan och gå in i huset, der landssekreteraren bodde. Han kom helt andfädd in i köket och hälsade så mycket och frågade från friherrinnan, om lille baron Baltzar var der. Han hade alldeles försvunnit från hemmet, och friherrinnan trodde, att han möjligen kunde ha gått för att leka med landssekreterarens lille Kasimir. Nej, ingen

hade sett den saknade, och Stenholm beredde sig just att gå igen för att fortsätta sina efterspaningar på annat håll, då köksdörren öppnades och tre små tiggargossar inträdde, den ene smutsigare än den andre. Stenholm stod just och växlade några afskedsgalanterier med husjungfrun, då han hörde köksan fråga:

»Hvad är din pappa, min gosse lilla?»

Och en välbekant röst svarade:

»Min pappa, han är landshöfding.»

Tablå!

Baltzar följde med hem utan motstånd, ty efter en timmes promenad ur hus och i hus, från det ena köket till det andra, hade han hunnit tröttna på nöjet. Men ingen kunde förmå honom att ta igen strumporna och skorna, som han skänkt bort. Då Stenholm ville ta dem ifrån tiggargossen med maktspråk, blef Baltzar utom sig och brast i högljudd, krampaktig gråt. Det var bara att låta honom få sin vilja fram. Och efter en grundlig rentvagningsprocess var det i lånade strumpor och skor, tillhöriga landssekreterarens Kasimir, som Baltzar återfördes hem till residenset, för att åhöra ett långt strafftal af fadern och se *chère maman* svimma den ena gången efter den andra af alteration öfver denna nya, oerhörda skandal, som hennes vanslägtade son stält till, tack vare sina demokratiska anlag.

Ty det var detta, som var anledningen till de ömma föräldrarnas bekymmer: deras ende manlige ättling, släktens blifvande hufvudman, tycktes icke

ha ärft någon af de Gyllensporreska och Rosen-
öörnska nobla instinkterna. Han var en bortby-
ting, en tarflig och simpel ymp på en ädel stam,
sade friherrinnan — en plebej, sade landshöfdingen,
och det skulle nog hans gemål också ha sagt, om
det inte funnits både p och b i ordet.

Det var ett högst sällsamt psykologiskt feno-
men. De låga tendenser Baltzar lade i dagen hade
hvarken förekommit i hans fäderne- eller moderne-
slägt, så vidt man visste, och ingendera stamträdet
hade någon mesallians att uppvisa, så att genom
något slags atavism kunde företeelsen ej förklaras.
Friherrinnan, som läst Flammarions böcker, gick
och bar på en kolsvart aning, att hennes herr man
möjligen i en föregående lifsform, på Jupiter eller
Saturnus, kunde ha varit — — ja, det der, som
hon hvarken kunde eller ville uttala. Men denna
sårande misstanke, som ju aldrig kunde bevisas,
behöll hon klokt nog för sig själf.

Ett faktum var, att lille Baltzar alltid visat sig
ega en stark dragning till mobben. Som liten hade
han tagit sig en högst obehaglig vana att kalla be-
tjanten och kusken för farbror och alla feminina
varelser, ända ner till skurkaringen, för tant. Han
hade en medfödd och nästan outrotlig böjelse för
att äta med fingrarna eller köra in knifven i mun-
nen och att begagna näsduken till allt annat utom
det den egentligen är afsedd till. Det var en nä-
stan omöjlig sak att lära honom skilnaden mellan
olika samhällsklasser. Ännu vid fem, sex års ål-

der uttalade han sin stora förvåning öfver att barnjungfrun hos friherrinnans bror, »tant Fina Rosenöörn», inte var bjuden med på hans föräldrars stora kalaser, då ju de öfriga äldre familjemedlemmarna aldrig uteblefvo. Då han var ute och lekte i Humlegården eller Carl XIII:s torg, slöt han sig alltid till de tarfligast klädda lekkamraterna och förde derifrån med sig hem ett florilegium af de pöbelaktigaste slagord. Det var sannolikt der han lärt sig att titulera friherrinnan »morsan», hvilket ådrog henne en våldsam nervattack och honom en eftertrycklig bastonad, hvarefter åtminstone detta högmålsbrott ej vidare upprepades. Deremot kunde ingen aga vänja honom af med att göra oupphörliga påhälsningar i köket och betjäntrummet, och då familjen flyttade till Gråköping och för stenslägningens och länsherrevärdighetens skull måste lägga sig till med ekipage, tycktes han i kuskammaren och stallet ha funnit sin rätta atmosfär, en ny olycka, som man förgäfvades sökte afhjälpa med örflar och eau-de-cologne.

Äfven i Gråköping tycktes han ännu bli trogen sin vana att söka det tarfligaste sällskap han kunde hitta på. Historien med tiggarpojkarne hade ju varit ett olycksbådande järkecken i det afseendet. Också motsågo hans föräldrar med stor oro den tid, då han skulle intagas i elementarskolan, der man ju, som bekant, kommer i så blandadt sällskap. Denna olägenhet hade ju kunnat afhjälpas, om man beslutat sig för att skaffa Baltzar en skicklig infor-

mator eller att låta honom ta enskilda lektioner af skolans lärare, i stället för att sticka in honom i högen, men bägge dessa utvägar föllo sig allt för dyra, tyckte landshöfdingen, som ej egde någon större förmögenhet, men deremot hade ett medfödt hat till allt hvad utgifter hette.

Baltzars skolgång utföll i många afseenden synnerligen tillfredsställande. Lärarne voro mycket nöjda med honom och berömde så väl hans goda hufvud och flit som hans uppförande; visserligen var han mycket yr, men det var något så friskt, godmodigt och bottenärligt hos den lille vildbasaren, att man omöjligen kunde bli ond på honom. Han tycktes ha en stark pligtkänsla, sade aldrig en osanning, sqvallrade aldrig och ingen hade någonsin kommit på honom med att »fuska».

Nåja, det var godt och väl, men i ett afseende, nästan det viktigaste, gingo de dystra aningarna i fullbord: Baltzar hade ingen takt i fråga om valet af vänner. Af alla sina skolkamrater tyckte han bäst om en högst vulgär företeelse i hemväfda kläder och långt, oklippt linhår. Han hette naturligtvis Pettersson och var son till en madam, som stod vid salubord på torget och sålde hemspunnet garn och bomullstyger, som hon själf väft; hon rådde om en liten grönmålad kåk vid en bakgata, der hon som biförtjänst hyrde ut ett par rum åt tarfligare resande.

Då man frågade Baltzar, hvarför han blifvit så god vän med Hampus Pettersson, svarade han:

»Jo, se han kan så många lifvade lekar.» Hampus var nämligen en romantisk natur, fast det icke syntes på honom, kunde Cooper och Marryat på sina fem fingrar, hade slukat en hel massa andra romaner och hade en oerhörd talang att ge till och med de vanligaste lekar en fantastisk prägel. Under hans anförande blef »dunk» ett spännande Mohikanäventyr med förgiftade pilar, vilseledande jagt-falkläten och de mest raffinerade krigslistor, och att leka »Robinson och Fredag» tillsammans med honom var roligare än allt annat.

Men i synnerhet vurmade han för att kläda ut sig och spela teater. Det roade nu Baltzar mindre, men har var på det hela taget ganska medgörlig, och särskildt hade han svårt för att neka Hampus något. I synnerhet om söndagseftermiddagarna, då madam Pettersson alltid var borta hos sin bror poliskonstapelns, uppfördes i hennes lilla kåk vid Hospitalsgatan de mest härresande tragedier, som alltid slutade med mord eller vansinne. I synnerhet vansinne. Hampus, som på förhand gjorde upp planen till dessa dramer, vurmade för att kläda ut sig till indianska eller ziguenerska, och Baltzar var då alltid någon ryslig bof, som hade mördat hennes far och mor eller också hennes älskare, och den stackars olyckliga qvinnan släpade sig på knä och höll långa vansinnighetsmonologer och såg benrangelshänder, rullande eldsögon och bloddrypande dolkar öfverallt i luften. Vanligen slutade eländet med att indianskan gaf Baltzar gift i en

eller annan form — arsenikhaltiga blommor att lukta på var ett mycket omtyckt motiv —, så att han vred sig i de gräsligaste dödsryckningar på madam Petterssons golf, till stor men för söndagskläderna, hvarefter den vansinniga med ett skärande hänskratt störtade sig från en klippa — madamens sänggafvel — direkt i Niagara, som ansågs skumma der nedanför.

Men så kommo de begge aktörerna under fund med, att de hade mycket bättre utrymme och långt rikare tillgång till kostymer och atributer, om de flyttade representationerna till landshöfdingsresidensets stora vind, der ett par välförsedda garderober voro belägna. Det blef mera omväxling i pjesernas innehåll, då man ej längre var inskränkt till madam Petterssons enkla klädesplagg. Man kunde låta riddare och borgfröknar, till och med kungar och drottningar beträda skådebanan. Men denna fröjd blef dock icke långvarig, ty en vacker dag hände det, att Gabriella, som under tiden blifvit en fullväxt ung dam, tillfälligtvis kom upp på vinden midt under den mest spännande scenen, då den vansinniga prinsessan Irmingard, klädd i hennes nya skära sidenklädning, släpade sig på knä för den bålde riddaren Astolf, i hvilken hon trodde sig se vålnaden af den elake styffadern, som hon afdagatagit genom en förgiftad bågare vin. Fröken Gabriellas berättigade förtrytelse gaf sig luft i några ganska kraftiga uttryck, som ögonblickligen återgafvo den vansinniga förståndets ljus, och sedan

var det slut med föreställningarna på residensvinden.

Men de begge vännerna fingo ersättning på annat håll. Det kom en teatertrupp till staden, två af aktriserna logerade hos madam Pettersson, och Hampus fick, på grund af diverse småärenden han utträttade åt dessa unga damer, tillåtelse att stå mellan kulisserna hvarje qväll det spelades. Dagen derpå skildrade han i de mest förföriska färger för vännen Baltzar hvad han hört och sett och lyckades så jaga upp dennes fantasi, att han i flera dagar bestormade sina föräldrar med böner att få gå teatern och se denna underbara härlighet. Men svaret vardt ett bleklagdt nej. Det var icke comme il faut, att någon medlem af landshöfdingens familj visade sig på teatern.

»Men om jag sätter mig så, att jag inte syns?» envisades Baltzar. »Hampus säger, att om man köper biljett på andra bänken i andra radens fond» —

»Bland alla stadens drängar och skomakarpojkar? Inser du inte det opassande i blotta tanken på något sådant?»

Det insåg nu Baltzar icke alls, men han förstod, att han måste uppge sitt hopp att få komma på teatern, ty så snart föräldrarna drogo fram detta fruktansvärda argument, »det opassande», visste han, att de voro obevekliga.

Han gick till Hampus för att utgjuta sin sorg och bedröfvelse. Tänk, just i qväll gaf man »Röfvarbandet!» Det måste väl vara en aldeles rys-

ligt lifvad pjes! Skulle man inte kunna hitta på något sätt att få komma på teatern, utan att bli sedd af någon? Det var ju deri knuten låg, tycktes det. Men Hampus förklarade, att det bara fans *en* plats på teatern, der man kunde se allt utan att själf bli sedd, och det var den, hvarifrån *han* hvarje spektakelqväll frossat i sådana himmelska njutningar — mellan kulisserna. Men för att få komma dit, erfordrades det, att man kände någon af aktörerna, att man gjort de uppträdande någon tjänst. Hampus själf hade köpt sig sin lycka genom att tillsammans med modern bära till teatern en stor klädkorg, innehållande de hos dem inneboende aktrisernas kostymer — ja, d. v. s., inte egentligen deras kostymer, ty dem förvarade de icke hemma i sin bostad, utan snarare deras privata toalettförnödenheter, underkjolar och dylikt. Om det inte var genant? Nej, inte det ringaste. Mor och han gingo en bakväg, ströko utmed stadens ena utkant, der de aldrig mötte någon människa, och anlände till teatern klockan sex, innan något folk börjat komma. Morsgumman hade emellertid förklarat, att hon inte hade tid med de der promenaderna längre, utan att Hampus fick skaffa någon pojke, som hjälpte honom bära.

»Låt mig få göra det!» utbrast Baltzar ifrigt.

Det blef tyst ett ögonblick. Slutligen gick Hampus fram till sin vän, tryckte hans hand med rörelse och sade med tjock röst:

»Du är en modig och ädel natur, Baltzar! Det är stort att kunna sätta sig öfver fördomar och offra sig för konsten!»

Och de begge femtonåringarne skakade hvarandras händer riktigt eftertryckligt, mycket rörda begge två, fastän Baltzar för sin del icke alls begrep hvad det var att bli rörd öfver.

Under den tid, som nu följde, hände det ganska ofta, att Baltzar ej kom hem till matdags om qvällarna. Men det var ingenting ovanligt, isynnerhet nu under sommarferierna, och ingen frågade honom, hvar han varit. Man visste ju ändå, att han var tillsammans med den der beskedlige token Hampus, och det var ett faktum, som man länge sedan vant sig vid. Om någon frågat Baltzar, hvad de haft för sig, skulle han för öfrigt utan tvekan ha erkänt alltsammans, fastän han visste, att det då hade varit slut med hans lycka.

Ty mindre än lycka kunde det icke kallas, detta, som han upplefvat under de sista fjorton dagarna. Icke för teaterpjäsernas skull, ty de voro »fåniga», tyckte han — men att stå der och på så nära håll få se och beundra det skapelsens mästerstycke, som han kallade Catharina Bragadini, efter den första roll han sett henne i, men som på affischen och i det borgerliga lifvet hette fröken Liljegren — det var — ja, det var — — han kunde inte hitta på något adjektiv för att uttrycka hvad han kände dervid.

Baltzar var kär. Det var Hampus också för resten, ehuru lyckligtvis icke i samma föremål. *Hans* själs afgud var direktörens fru, en qvinnogestalt om elfva pund, som i de stora tragiska rollerna tog teatern i tre steg och försatte hela scenen i gungning, då hon dånade — ja, dånade var just rätta ordet, ty dunsen hördes lång väg. Hon hade örnnäsa, tjocka, svarta, bågiga ögonbryn och ett helt haf af mörka löslockar, som svallade ner öfver de massiva axlarna. Kanske var det därför att hon spelade de qvinliga bofvarna, som Hampus med sin utpräglade smak för nattsvarta brott hade utvalt henne till sitt ideal. Baltzars Catharina Bragadini var deremot tragediernas engalika unga flicka, blond, hvitklädd och blåögd som det anstår en engel. Det var en brännande stridsfråga mellan de begge gymnasisterna, hvilkendera af de båda huldgudinnorna som var den skönaste. De måste föresätta sig att tills vidare lemna detta ämne å sido, annars hade de bestämdt blifvit oense på fullt allvar. Hvem af de bägge suckande älskarne som var djupast träffad af Amors pil, var också en olöst fråga. Slutligen kommo de öfverens om, att de bägge älskade lika glödande, och för bägge skulle denna kärlek räcka hela lifvet. Den yttrade sig på något olika sätt: Hampus skref vers på hexameter till sin utvalda; det kunde nu inte Baltzar, men han brann deremot af begär att få bevisa sin ömma låga i handling. Han visste intet stordåd, som han icke skulle kunnat utföra för sin Catha-

rina, om hon bedt honom derom. Men tyvärr, hon skulle nog aldrig be honom om något, för henne var han endast den pojke, som bar hennes hvita klädning och hennes underkjolar till teatern — ty hon var den ena af de aktriser, som bodde hos Hampus' mor.

Men en qväll kom det efterlängtade tillfället. Man spelade Ringaren i Notre-Dame, och Baltzars sköna kom under en mellanakt, klädd i sin Esmeraldakostym, upp på scenen och sade med hög röst:

»Fins det ingen här, som kan springa ut i schweizeriet efter en half porter åt mig? Jag är törstig så jag kan dö.»

Baltzar stod i närheten och hörde det.

»Det skall jag göra!» ropade han, och i blinken var han försvunnen. Schweizeriet var i en liten paviljong inne på gården, det visste han, och utan en tanke på hvad han gjorde störtade han dit, trängde sig fram mellan en mängd rökande, punschdrickande och smörgåsätande herrar och förskaffade sig en halfbutelj porter vid disken. Då han betalade, fick han sigte på skolans rektor, som satt vid ett af småborden med två af lärarne och drack toddy. Hade de sett honom? Det hade han ej tid att tänka på. I nästa minut stod han andfädd och darrande af förtjusning vid den sköna Esmeraldas sida.

»Tack, min unge», sade hon. »Pengar skall du få under nästa mellanakt. Men buteljen är ju inte uppdragen?»

Det hade han glömt. Lyckligtvis hade han sin fällknif i fickan, och den var försedd med korkskruf.

»Nå, än glas då, din lilla toker?» fortfor Esmeralda. »Nej, vänta, du behöfver inte springa efter det — jag reder mig ändå.»

Dermed satte hon buteljen för munnen och drack i långa, klunkande drag. Sedan torkade hon sig om läpparna med den gula sidenärmen, försigtigt för att ej torka bort sminket, satte korken i den halfdruckna buteljen och sade till en af de qvinliga statisterna att gå in i klädloggen med den. Det hade ringt och ridån skulle strax gå upp.

Men under hela qvällen var Baltzar mulen och förströdd. Han, som icke förstod sig på fina manér och dylikt, hade för första gången fått intryck af något »opassande» och simpelt. Han kunde icke låta bli att föreställa sig, hur det såg ut, då hon stod der med buteljen för munnen. Det var otäckt. Han ville icke vara kvar på teatern, det plågade honom att se henne göra sig till der inne på scenen, och utan att säga ett ord till Hampus, smög han sig ut och sprang hem.

Dagen derpå slog räfstens timme. Han blef inkallad i faderns skrifrum — *chère maman* var sjuk af förfäran och grämelse och hade gått till sängs. Men landshöfdingen hade föresatt sig att hålla strafftal å hennes och egna vägnar. Hvad ville detta säga? Två olika rapporter hade ingått, bägge lika vanvettigt otroliga och ändå från fullkomligt trovärdigt håll: rektorn hade själf sett Baltzar på teaterschweizeriet, och som det var förbjudet för skolungdomen att bevista teatern utan rektors till-

stånd, hade han i dag tillskrifvit landshöfdingen en biljett med anhållan, att hans unge son för framtiden ej måtte sätta sig öfver denna ordningsregel. Baltzar hade således varit på teatern?

Ja, det hade han — både nu och flera gånger förut, men ingen människa hade sett honom, ty det visste han ju att föräldrarne inte ville, och därför hade han stått mellan kulisserna.

Mellan kulisserna! Landshöfdingen blef stum af fasa och kom sig ej för att säga ett ord på en lång stund. Baltzar hoppades redan, att förhöret var slut; då sade fadern:

»Landssekreterarens fru lär ha mött dig på Storgatan i går vid sjutiden.»

»Det kan nog hända; vi mötte mycket folk.»

»Hon påstod, att du och den der Hampus hade burit på en stor klädkorg och vikit af inåt Teatergatan. Är det sant, det?»

»Ja, visst — men jag rådde inte för att vi blef tvungna att gå öfver torget och Storgatan; fröken Liljegrens hvita klädning hade varit på tvätten och den blef inte färdigstruken förr än i sista stunden, och då hann vi inte gå omvägen, som vi brukar.»

»Brukar! Det var således inte första gången?»

»Nej, det var väl sjunde eller åttonde gången — men jag försäkrar pappa, att ingen har sett det förr än i går.»

Han tycktes icke ha en aning om det upprörande skandalösa i hvad han gjort. Han saknade allt sinne för sådant. Landshöfdingen var så

häpen öfver dessa upptäckter och så villrådig huru han skulle bete sig gent emot en sådan fullständig brist på ambition och känsla för det passande, att han sväljde hela det tillämnade strafftalet och sade till Baltzar att gå in till *chère maman* och be henne om förlåtelse.

Den bekymrade fadern promenerade länge af och an i sitt rum, grubblande på denna svårlösta uppfostringsfråga. Han svettades, ref sig i polisongerna, såg hjälplös och bortkommen ut och var mer än någonsin lik skräddar Apelgren vid norra tullen. Slutligen valde han ut en af sina gamla hattar och styrde kurs till rektorns bostad, för att öppna sitt hjärta för denne erfarne ungdomsledare — ämnet kunde ju helt lämpligt föras på tal å propos biljetten i dag — och möjligen få ett godt råd.

Rektorn åhörde med ett något spydigt småleende landshöfdingens klagomål öfver sonens plebejska anlag och sporde slutligen:

»Tillåt mig en fråga, herr landshöfding — hvilken lefnadsbana har ni ämnat låta er son välja?»

»Jag har tänkt, att han skulle ta juris kandidaten eller kansliexamen.»

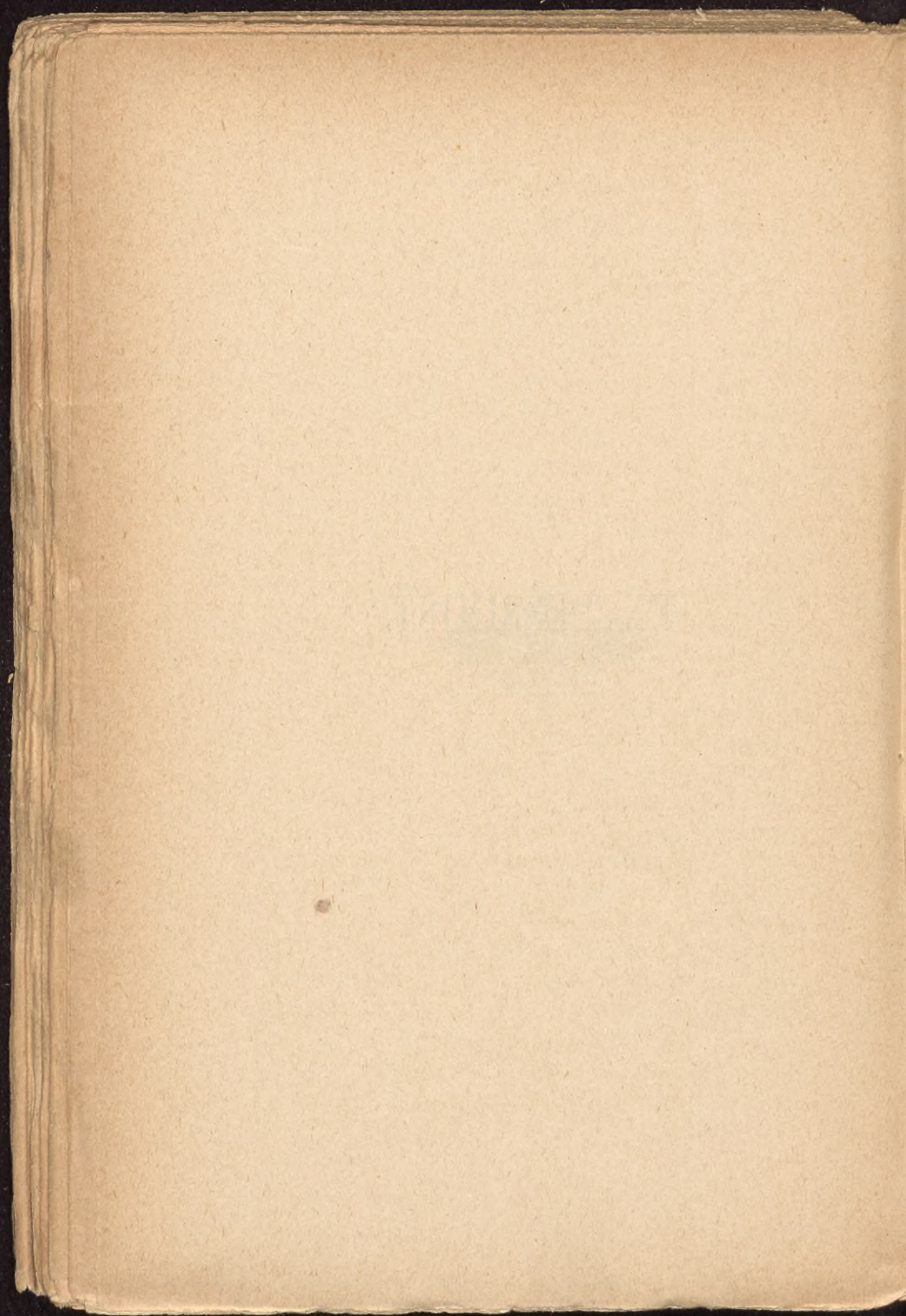
»Ja, då tror jag, att herr landshöfdingen kan se tiden an. Får han vara i Upsala några år och utbilda sig till embetsman, så är det en säker kur mot hans plebejska anlag, och han skall snart vara lika inbiten aristokrat som — — någon annan.»

EN PESSIMIST.

Det ljumma majregnet hade satt fart i växtligheten. Prostgårdens syrénhäckar hade redan länge stått full-löfvade, och deras blomknoppspiror började skifta i violett. Krusbärsbuskarna utmed gångarna stodo ljusgröna och yfviga och blommade som bäst; surr-r-r! lät det dagen i ända från bina, som stimmade omkring dem och drucko sig ett dugtigt majrus af den nybryggda honingen. Der bakom lågo landen uppgrädda, tillklappade och ordentligt indelade i sängar, och ärter, bönor och rödbetplantor hade redan kommit upp i långa, raka strängar; till och med öfverst på gurklisten låg som ett ljusgrönt perlsnöre af späda hjärtblad. Solen baddade väldigt ner öfver den fuktiga myllan och kom luften närmast marken att dallra och glittra. Öfver hela trädgården kändes en stark, sund och mäktig ånga af fet jord och söt kåda och öfversvallande, utsprikande, stärkelsehaltigt växtslem, alldeles som i ett

drifhus, och det skulle ha känts nästan äcklande mustigt, om icke de blommande fruktträden satt till sin fina mandeldoft, som gaf en angenäm brytning. De bildade en bred ram längs kyrkogårdsmuren och gårdsgårdslängorna, som skilde trädgården från landsvägen och åkerfälten; plommon- och bigaråträden sågo ut, som om de vore betäckta af tjock rimfrost, och de rakt utspärrade äppelgrenarna voro liksom omlindade med rosenfärgad bomull. Men det var endast den nu så länge rådande döda, masiga vindstillan, som gjorde, att den löst påhängda rimfrosten och bomullen kunde hålla sig qvar. Vid första fläkt skulle de upplösa sig och falla till marken i flagor.

Och hvilket syndigt oväsen det fördes i trädgården af bofinkar, sparfvar, rödstjartar, flugsnappare och skator! för att nu icke tala om humlor, bin och tusen andra mindre insekter, som svärmade omkring öfverallt och fylde minsta vrå med lif och rörelse. Det var ett skrik och lif, ett skrål och pip, ett qvintilerande och ett surr från morgon till qväll, så man kunde bli lönhörd.

I ett ihåligt päronträd vid kyrkogårdsmuren bodde en flugsnapparefamilj. Honan låg på ägg, fem små vackra ljusblåa ägg, som hon nu redan rufvat i fjorton dagar. Hon var vid dåligt lynne, ty man var ett godt stycke på efterkälken med hela denna ägghistoria. Ett par andra bekanta flugsnapparefamiljer, som bodde i björkskogen på andra sidan landsvägen, hade ju redan veckgamla

ungar. Men så går det, när man har en sådan der melankolisk drömmare till man, som inte har ruter i sig. Hon hade ju fått bygga boet alldeles ensam, han hade knappt kommit sig för med att hemta hem en enda liten qvist, och sedan äggen väl voro värpta och skulle rufvas, fick hon ju inte ligga stilla, utan måste litet emellan ut och skaffa sig mat, därför att hennes herr man inte behagade föra till henne tillräckligt, och medan hon var borta, hunno äggen alltid kallna litet, ty att han skulle ha det vettet att lägga sig på dem, medan hon snappade åt sig några flugor och myggor i flygande fläng, det kunde man inte begära — åh, tycker någon det! Nej, han satt naturligtvis bara på en gårdsgårdsstör och stirrade framför sig och grubblade och spekulerade på — Gud vet hvad för dumheter.

Han hade alltid haft ett melankoliskt temperament. Redan då han var liten, visade han ej samma ysterhet som sina syskon. Medan de gjorde långa, våghalsiga utflykter från boet, satt han vanligen stilla på en gren och undrade på, att de kunde våga sig så långt bort, och han var alldeles säker på, att katten skulle ta dem allihop, den stygga katten med de hvassa klorna, som far och mor så många gånger hade varnat dem för. Och när de den första hösten skulle flytta söder ut tillsammans med några andra flugsnapparefamiljer och kommo till randen af det stora hafvet, och alla de andra gåfvo sig ut öfver den ändlösa blåa ytan

med så oförskräckt mod, följde han visserligen med, men det var med döden i hjärtat och i den fasta öfvertygelsen, att de icke skulle orka öfver, utan allesamman finna sin graf i det kalla, våta djupet. Han hade nu en gång en sådan obehaglig vana att se allting i svart. Ej ens der nere i sollandet, der man förde ett sådant härligt lif och der ett vimmel af feta, präktiga insekter under bananbladen sökte skydd mot hettan, så att man bara behöfde sträcka ut näbben för att få sig ett präktigt mål, ej ens der nere midt i yppighetens sköte kunde han bli qvitt sina dystra griller. Ofta visste han ej själf, hvarför han ständigt var så nedstämd och modlös. Hans syskon skrattade åt honom och försökte pigga upp honom med hvarjehanda lustiga upptåg, men då skakade han på sitt lilla hufvud, suckade och sade:

»Låt mig vara i fred! Jag vill inte vara med om edra dumma lekar. Jag förstår inte, hur man kan fjollas och rasa så der, då man vet, att tillvaron är en ond dröm, ett gränslöst lidande.»

»Äh, det der är bara dumheter, som kyrkogårdskråkan har inbillat dig!»

Och det hade de kanske ej så orätt i.

Kyrkogårdskråkan var en gammal skallig och surmulen enstöring, som sedan urminnes tider bott i en af de stora askarna vid den grefliga familjegravnen. Det troddes, att hon var nära hundra år, men det visste ingen med säkerhet, ty som alla gamla fruntimmer talade hon ogärna om sin ålder.

Att hon icke var någon dufunge, kunde man förstå deraf, att hon brukade berätta om, huru det sett ut der på trakten, innan prostgården byggdes och trädgården anlades, och märkvärdigt nog hade allting varit mycket bättre förr i tiden, och det fastän det nu var så mycket mera godt om åkrar med feta maskar i. Hon hade haft många vedervärdigheter att genomgå i sitt långa lif, och det var väl det, som gjorde henne så bitter. Fem gånger hade hon blifvit enka, och ingen af hennes kråkhanar hade dött en naturlig död; en hade tagits af räfven, två af ufven, en hade ätit ihjäl sig på en förgiftad rätta och en hade blifvit skjuten af en bonddräng. Äfven hennes många barn voro döda eller borta; hela den sista kullen blef ihjälslagen af en elak pojke för öfver tjugu vintrar sedan. Efter den sorgliga händelsen hade hon alldeles slutat upp att lefva familjelif; boet i den stora asken reparerade hon nödtorfteligen, när så behöfdes, men hon tillät ingen annan kråkfamilj att ta det i besittning, fastän hon själf strängt taget icke använde det till något. Ingen af sin slägt tålde hon se; då de andra kråkorna samlade sig inemot qvällarna och drogo inåt skogen i en stor svärm för att söka nattqvist, satt hon ensam i asken och rufvade på sina bittra minnen.

Men någon behöfde hon att tala vid, och därför hade hon gjort sig bekant med den lille flugsnapparen, som såg så allvarlig och förståndig ut och inte bara klippte så der lättsinnigt med vin-

garna och stjärten som de andra af det slägtet. Han kände sig litet smått smickrad af att den gamla damen hedrade honom med sitt förtroende, och han satt gärna stilla och hörde på hennes jeremiader.

Och aldrig var det annat än sorgliga saker han fick höra under dessa konferenser i den stora asken. Alla lefvande varelser voro vidunder af ondska och falskhet, och näst räfven var meniskan den värsta af dem allesamman. Hennes högsta glädje var att klättra i träd och förstöra kråkbön, plundra dem på äggen och vrida halsen af ungarna, om der fans några; hon kunde döda den största och vackraste kråka bara genom att peka på henne med ett långt rör, som hade eld i ändan, och hennes bottenlösa ondska hade till och med gått så långt, att hon något af de senare åren satt ut ett pris för den, som kunde döda de flesta kråkorna. Jo, det var just en skön verld man lefde i! Faror och försåt öfverallt. Ser man en riktigt pråktig fiskråke ligga utkastad på bakgården, så kan man aldrig vara säker på, att den inte är förgiftad. Just det man helst vill ha, det gömmer alltid den största faran. Ja, lifvet är eländigt, en lång kedja af lidanden. Och när det är som bäst, är ändå vår s. k. lycka bara en svekfull hägring. Som t. ex. när man fångat en välfödd harunge och skall till att äta upp honom, kommer då inte alltid den otäcka räfven och tvingar en att lemna bytet i sticket? Svikna förhoppningar, förödmjukelser, försakelser — sådant är lifvet.

Om sommaren går det väl ändå någorlunda an — men om vintern! Åh, den iskalla, mörka, bistra vintern! Kyrkogårdskråkan blef riktigt vältalig, då hon kom in på det kapitlet, och aldrig lyssnade flugsnapparen med så ifrigt intresse som då, ty vintern kände hvarken han eller någon af hans släkt till; han visste endast, att det då var ohyggligt kallt, och att en sådan stackars liten fågel som han skulle dö på fläcken, om han råkade glömma sig qvar, tills snön började falla. Åh, hvad han undrade, hur den der snön såg ut! Någonting hvitt som kom nedvinglande från himlen och lade sig på marken som ett täcke, sade kråkan, och hon fortfor att skildra vinterns gräsligheter, så att den lille flugsnapparen burrade upp sig och kände sig frusen ända in i hjärtroten. Tänk, de långa stormnätterna, då det är svart öfverallt och vinden tjuiter, så att man inte kan sofva, om man också sticker in hufvudet långt under vingen, och knappast kan hålla sig qvar på grenen — och risqvistarna slitas lösa från det gamla boet i asken, så att bara stommen blir qvar — och så mördande kallt är det, så att man får rimfrost kring näbben, och det hjälper inte alls, om man burrar upp sin tjocka gråa sjal aldrig så! Och när solen går upp, är det allra kallast — och då ligger det alltid en och annan ihjälfrusen sparf eller gulfink nedfallen under syrénhäcken. Och så oväntadt som vintern kunde komma ibland! Det var just det värsta, att den kom alltid när man minst anade det.

»Kan den komma midt i sommaren också?» frågade flugsnapparen förskräckt.

»Ja», svarade kyrkogårdskråkan, »och då är den värre än annars, då är snön hård som småsten och smattrar så tätt, tätt och trillar på marken som ärter.»

Dessa kråkans skildringar af vintern gjorde flugsnapparen ännu mera sorgbunden och ängslig än han var af naturen. Det hjälpte icke, att han såg sommargrönska rundt omkring sig, att han kände solskenet gassa och sprida en ljuflig domning i hvarje fiber; för honom fans ingen glädje mer i världen. Sol, ljus, fladdrande fjärilar och sjungande myggdansar, majgrönska och vårlycka och familjefröjder — allt, allt försvann som en rök för den isande tanken: vintern kan komma när som helst! Det hade den gamla kråkan sagt, och hon skulle väl veta det bäst, hon som hade hundraårig erfarenhet.

Han flög hem med matta vingslag och satte sig i sitt päronträd. Hans maka ropade till honom, att hon var hungrig och att han måste skaffa henne några flugor, ty i dag kunde hon ej vara ifrån, i dag skulle bestämdt äggens skal brista; men han hörde icke hvad hon sade, ty han var bedröfvad intill döden, der han satt och rufvade ångestfullt öfver den ljuft sargande tanken på vintern och dess fasor. Han satt alldeles orörlig och stirrade framför sig, och de fräcka myggorna surrade förbi honom på en näbbängds afstånd utan

att han gjorde det minsta för att snappa till sig dem; hans hjärta svälde af vällustig melankoli, och det fans blott en tanke i hans lilla hjärna: vintern! vintern!

Det gick en vindil genom päronträdet krona, och han tänkte genast på vinterstormen; sedan kommo flere ilar, stötvis, allt mera uthållande, och nu var blåsten framme! Han blundade och tänkte på hur det skulle kännas, då det är svart öfverallt och vinden tjuter, så att man inte kan sofva — — men nu ryckte han till och öppnade ögonen; han hade känt något lätt falla på sitt hufvud och glida nedåt bröstet, och när han såg upp, var luften alldeles full af små hvita, kupiga tingestar, som vinglade fram, tätt, tätt — hvita flingor med rosenfärgade skiftningar — och under päronträdet började marken snart vara alldeles hvit af dem!

Vintern — det var vintern!

Hvad det såg vackert ut! Detta var således snön, den kalla snön! Men den kändes ju icke alls så kall? Dess flingor gledo så lent, nästan smekande öfver hans vingar, en låg qvar på hans rygg och han riste den af sig, men den kylde icke det ringaste. Så underligt! Men snö var det ändå, och med hvarje vindkast yrde den allt tätare och luften var alldeles full deraf.

Och nu skulle han dö. Frysa ihjäl som sparvarna och gulfinkarna. Tänk att det kändes så ljuft att dö! Han burrade upp alla sina fjädrar och drog ner hufvudet, i spänd väntan på att det för-

färliga skulle komma — ty någonting förfärligt
måste det ju bli — det var ju vintern — vintern
— och den kalla snön — —

»Akta dig för katten!» ropade hans maka till
honom, i det hon flög tätt förbi honom midt igenom
svärmen af fallande kronblad.

Men han hörde ingenting och såg icke de ly-
sande gulgröna eldögonen rakt under sig utmed
stammen.

»Katten! Katten!» varnade flugsnapparmor med
gäll röst, der hon satt på kyrkogårdsmuren.

Men han hörde endast vinterstormen och kände
snön halka utför ryggen och vingarna.

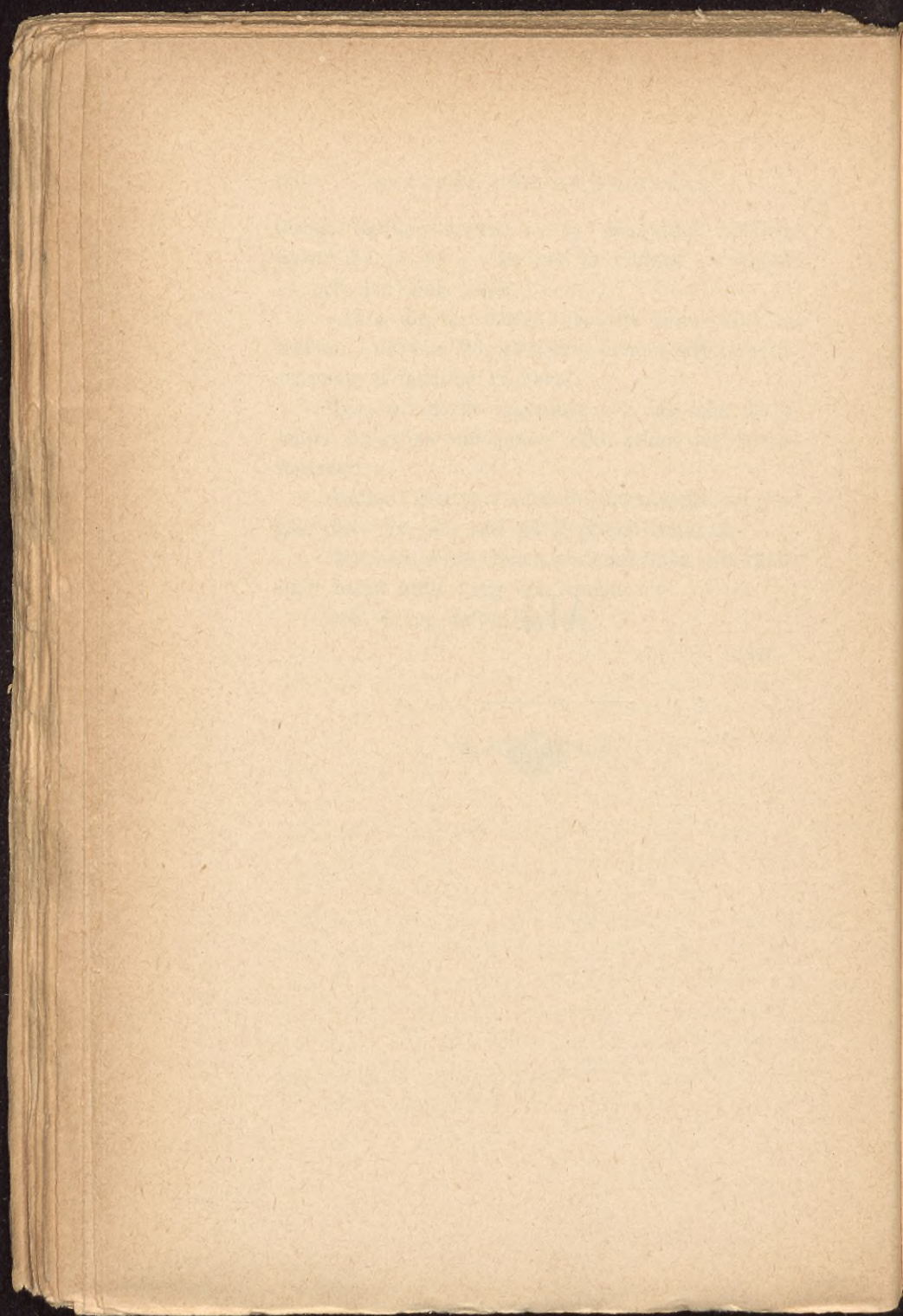
Och så tog katten honom.

1887.

ALI.

Födelsedagskalaset hos patron Östmans nalkades sitt slut. I salen, der supén intagits, hade matbordet åter flyttats ut, fiol-Kalle och dragspels-Johan hade intagit sin skyddade plats i vrån bredvid kakelugnen, och kotiljongen pågick som bäst. Stearinljusen i kronan och lampetterna sjöngo på sista versen och hade långa stalaktitpigggar, golfvet var blanknött efter sju timmars trägen dans, och luften var tung af stekos, färskölsångor och menskliga utdunstningar. Den outtröttliga ungdomen svängde sig lika raskt som förut, men mammorna, som sutto i dörrarna och sågo på, blinkade med sömntunga ögonlock och skickade ofta mer eller mindre förstulna blickar till den långa dalkarlsklockan, som stod i ett hörn, hvit och spöklik som en obeveklig påminnelse om nöjets korta varaktighet här på jorden, och deras slappa, upphettade ansigten tycktes vakna efter hand och återfå sin spänstighet, ju mera visarne när-

made sig tu; ty då brukade man ta afsked här på Karlslund.

De äldre herrarne hade följt med värden upp i öfre våningens smårum för att få sig den sedvanliga slängrobberten efter maten, och Gustaf Hägg, den ende af ungherrarne, som icke dansade, hade stått en stund och sett på spelet der uppe, men det var visst någon magnet, som verkade starkare der nere, ty bäst det var försvann han, och nu stod han och hängde i salsdörren, der han haft sin plats nästan hela qvällen, och såg på de dansande.

Men det var egentligen en enda af de dansande, som hans ögon envist följde, och det var Signhild Bengtsson, hon som var inackorderad der hemma hos hans föräldrar. Det var ingen hemlighet för någon af alla de närvarande gästerna, att han var starkt betagen i henne; man hade minsann tydligt sett, hvart hans blickar gått hela qvällen; till och med hans mor, fru Hägg, som i afton flitigt interviewats af de öfriga fruarna rörande denna intressanta fråga, erkände öppet och med ett visst välbehag, att hennes Gustaf visst äntligen hade »träffat på den rätta»; föräldrarnes käraste önskan, att få sonen bortgift, tycktes således vara på god väg att realiseras. Gossen var ju stora karlen, tjugufem år, far och mor kunde när som helst falla ifrån, och när han sedan öfvertog Ekeberga för egen räkning, måste han ha någon, som stod för hushållet; en ogift landtbrukare är ju en styggelse för Gud och menniskor. Fru Hägg skulle nog ha önskat,

att Gustafs tycke fallit på en praktisk flicka, som varit van vid landtgöromål, men kärleken kommer ju som nysa, det hjälper inte att streta emot, och för resten — Signhild var snäll och hygglig, bara man fick stadsfasonerna ur henne; man fick inte begära för mycket af en tös, som lefvat fram hela sitt lif i Upsala och haft halfva studentkåren för sina fötter. Fick hon bara glömma bort nationsbalerna litet och få smak för det husliga, så skulle det nog gå. Hur hon redde sig med sysslorna? Åh, det var just ingenting vidare; hon ville gerna sofva till nio om morgnarna, och här om dagen hade hon stekt middagsfläsket i smör; men fru Hägg hade tagit bugt på värre stadsdockor än hon, och i alla fall hade flickan ju inte varit i lära längre än sedan första februari. — Om Gustafs tycke var besvaradt? Det var väl en alldeles naturlig sak; af alla de flickgenerationer, som år ut och år in fått sin praktiska uppfostran på Ekeberga, hade det inte funnits någon, som inte gått och suckat för Gustaf, fast han aldrig velat så mycket som se åt dem en gång; men se nu hade det tagit skruf i första minuten, Signhild hade knappast satt sin fot inom deras dörrar, förr än pojken varit alldeles som förvandlad, han hade blifvit så sällskaplig i en hast, försummat utgöromålen och bara velat sitta inne hos fruntimmerna och läsa högt, som han aldrig hade gjort i hela sitt lif, och när Signhild tyckte, att Uppfinningarnas bok var tråkig, så hade han ridit in till Upsala och köpt hem ett helt lass

romaner, han som aldrig tålt romaner förr! — Förklarat sig? Nej, det hade han visst inte gjort än, för han hade alltid varit så blyg för fruntimmer, men nu kunde det bestämdt inte dröja länge; i går qväll hade han gått af och an uppe i sitt rum och läst öfver någonting högt för sig själf, och det var ett säkert tecken. Fru Hägg hade trott, att han skulle fria på vägen hit i dag; hon och hennes gubbe hade åkt före i droskan, och Gustaf hade kuskat för Signhild i giggen, och det var styfva sex fjärdingsväg mellan Ekeberga och Karlslund, så att nog hade han haft tid på sig; men då de kommit fram, hade hon frågat Signhild, hvad de talat om under vägen, och då hade flickan sett riktigt förargad ut och svarat, att herr Hägg hade hela tiden bara talat om Ali, hästen de åkte efter. Nå, blef det ingen annan råd, så skulle väl fru Hägg hjälpa sin gosse på trafven nästa gång de läste högt.

Ja, der stod han nu i dörren och såg på, hur Signhild gick ur famn i famn och smålog lika gladt åt alla herrarne. Åh, den dumma dansen! Fans det något fänigare påhitt på Guds gröna jord? Det första han skulle förbjuda sin fästmö var då att dansa — ja, med flickor, det kunde så vara. Han hade varit vid ett riktigt elakt lynne hela qvällen, och om hon inte då och då kommit till honom, der han stod, och sagt något ord, skulle han helst ha velat resa hem från alltsammans. Den der gemena dansen var riktigt demoraliserande —

ja, Signhild var sig heller icke lik i qväll, inte hälften så intagande som der hemma. Han hörde ibland, hur hon till sina kavaljerer sade saker, som han inte alls var nöjd med, och det skulle han säga henne i morgon. Också till honom själf hade hon sagt ett ord i qväll, som inte var som det skulle vara; en gång mellan ett par danser kom hon fram till honom, visade på värdinnan, den präktiga hedersgumman Östman, som satt och pratade med ett par andra fruar inne i förmaket, och sade:

»Herr Hägg, som är så intresserad af botanik och zoologi, borde sannerligen studera fru Östmans hårklädsel. Tänk bara, en kolibri, som sitter och vaktar ett ingefärspäron i ett fågelbo af crêmedefärgade spetsar! Det är riktigt lugnande, att kolibrin är gjord af sniljor, annars skulle jag gå i en dödlig ångest, att han gaf sig till att äta upp päronet!»

Det var inte riktigt snällt sagdt af Signhild, tyckte han. Qvickt folk var det värsta han visste, och det första han skulle förbjuda sin fästmö, det var att vara qvick.

Ja, det gick nog an att stå der och morska sig och tänka ut, hvad han skulle förbjuda, men då han kom på tu man hand med Signhild, var han så lagom dristig. Han hade ju föresatt sig att fria till henne i giggen på vägen dit, då han skulle sitta så, att hon inte kunde se honom i ansigtet och göra honom förbryllad med sina vackra ögon — men tror någon att han kunnat komma

sig för! Innan vi komma till Upsala, skall det ske, hade han tänkt, men det var som om den onde farit i honom och tvingat honom att bara sitta der och tala om alla möjliga gamla historier om Ali; och sedan de passerat Upsala och farit genom Svartbäckes tull, hade han svurit en dyr ed, att det skulle vara sagdt, innan de kommo till Karlslunds allé — men den gången hade han svurit bort sig. Men nu gaf han sig själf ett heligt löfte, der han stod vid sin dörrpost, att i natt, då de åkte hem — då var det ju mörkt till på köpet, och då gick det ju alltid lättare att tala — i natt skulle han — —

Men hvad var detta? Ett skrik — Signhild! — — Signhild hade dansat omkull!

Som en blixst var han framme midt på golfvet, der olyckan inträffat, knuffade undan hennes kavaller, som stod der handfallen öfver henne och bara gapade, och ryckte med ett kraftfullt tag upp henne från golfvet, så att hon åtminstone inte skulle ligga der som ett spektakel. Åh, den fördömda dansen!

»Aj, aj, min fot!» jämrade hon sig och stödde sig tungt mot hans axel. »Jag kan inte stå på den — aj, det gör så förfärligt ondt!»

»Ni har kanske brutit er?» frågade han blek af oro.

»Jag vet inte — men jag tror det — det gör så förfärligt ondt» — och stora tårar runno utför hennes kinder.

Då han såg det, blef han alldeles vild, slog armarna om henne och bar henne som ett litet

barn in i sängkammaren, der han lade ner henne på en soffa. Hans mor, tant Östman och flere af de andra fruarna hade följt efter i hack och häl, och då han som en virfvelvind rusat upp i spelrummen och kom släpande med doktor Brink, var det endast denne som släpptes in, själf fick han stå utanför dörren, fastän det skar i hans hjärta som knifvar att höra hennes jämmer der inifrån. Man fick nästan hålla honom, för att hindra honom att gå in.

Det dröjde en lång, pinsam evighet, innan dörren öppnades och fru Östman kom ut.

»Foten är bara ur led», sade hon i smått förargad ton, »och doktorn säger, att det är ett ögonblicks verk att dra den rätt igen, men han får inte. Den dumma flickan är rädd, att det skall göra alldeles för ondt.»

»Det gör naturligtvis ondt!» inföll Gustaf häftigt.

»Åh strunt, om man inte är pjåkig, så —! Men hon bara ligger der och jämrar sig och drar undan foten, så snart doktorn vill ta fast i den, och under tiden svullnar den allt mer och mer. Man borde hålla henne med våld — så'na der egensinniga barnungar skall man inte lirka med.»

»Men hvad skall man då ta sig till?» utbrast Gustaf alldeles öfver sig gifven och ville tränga sig in genom dörren, hvilket dock genast förhindrades af de kringstående herrarne.

»Hon säger, att hon inte underkastar sig operationen — 'operationen', kantänka! — om hon

inte blir kloroformerad. Hon inbillar sig kanske, att jag har kloroform på lager! Nej, om hon söker igenom hela huset, så skall hon inte hitta andra medikament än litet ricinolja och Hoffmans droppar.»

Nu kom äfven hans mor ut.

»Flickan är alldeles från vettet», sade hon, innan Gustaf hann fråga. »Hon vill, att vi ska skicka till staden efter kloroform. Hon plågas hellre i värk hela natten än hon underkastar sig den der enkla manövern. Hon gråter och jämrar sig, så det är ett elände! Aldrig kunde jag tro, att hon var en sådan sjäpagås!»

Men nu visste Gustaf, hvad han hade att göra.

»Försök lugna henne, mor!» sade han. »Jag rider till staden efter kloroform. Jag skall snart vara tillbaka!»

»Är du tokig, gosse? Rida två mil fram och tillbaka midt i kolmörka natten!» ropade fru Hägg efter honom, men han var redan försvunnen.

Med en sömnig drängs tillhjälp fick han i hast fram en sadel der nere i stallet, och medan Ali sadlades, gjorde han uppe i farbror Östmans rum skyndsamt några nödvändiga förändringar i sin toalett. Klädd i lånad kavaj och dito ridstöflar kom han om ett ögonblick ner på gården, kastade sig upp på sin gamle Ali och red ut genom grindarna som en orkan.

Klockan kunde väl vara något öfver tu på natten. Det var i slutet af mars, bitande kallt väder med snöglopp och stenhårda, knaggliga vägar. Mörkt

så man knappast såg några alnar framför sig. Oroligt drifvande skyar på himlen; här och der tittade ett par blekfrusna stjärnor fram, men doldes genast af tunna molnsdynken, som drogos för. Hästhofvarna dånade mot vägen med ett skarpt ljud, som strax fördes bort af blåsten. Halt var det här och der; lyckligtvis var Ali skarpskodd.

En sådan färd hade denne väl aldrig varit med om i hela sin långa lefnad, inte ens då både han och hans herre ännu voro i de vilda pojåkåren. I början hade han visat en tydlig lust att opponera sig mot denna ovana hastiga framfart, men då kommo först ridspöt och sedan sporrarna med i leken, och då förstod han, att husbond menade allvar, och sedan tycktes han sätta en ära i att visa sig vuxen de stora anspråk denne stälde på honom. Gustaf hade i första ögonblicket tvekat att använda sin gamle trotjänare och funderat på att ta den ena af faderns parhästar, men dels voro dessa alldeles ovana vid sadel, dels ville föräldrarne förmodligen resa hem om en stund, och då gick det ej an, att de saknade den ena af sina hästar; farbror Östmans skimlar kunde han ej heller be att få låna, ty de skulle skjutsa hem kyrkoherdens i natt, det hade han hört; återstod således ingen annan räddare i nöden än gamle Ali, och han skulle nog göra sitt bästa, det visste Gustaf; de båda hade i alla tider hållit tillsammans som goda vänner.

De voro födda samma år, till och med samma dag, och därför hade de genast från början blifvit

bestämda för hvarandra. Det första Gustaf egde här i verlden, redan i vaggan, var således en liten häst, som föddes upp för hans räkning, och från den stund, då han första gången kunde ta sin egen- dom i besittning, hade de varit nästan oskiljaktiga. Gustaf hade i alla tider själf fodrat och skött sin häst; det hade ej heller varit värdt för någon af drängarne att försöka, ty Ali var högfärdig och förstod att sätta sig i respekt. Ingen annan än Gustaf hade någonsin ridit eller kört honom, ingen annan lydde han; men så blef han också af sin unge herre snarare behandlad som en bror, en kam- rat, än som ett oskäligt kreatur.

Det gjorde Gustaf riktigt ondt att nödgas tvinga sin gamle gosse till sådana strapatser som i natt, men han *måste* fram, det var som om han haft en flock vargar i hälarna, så dref det på honom bak- ifrån. Han var ännu liksom hufvudyr af hvad som händt, och så snart han tänkte på, *hvarför* han så här befann sig galopperande på landsvägen midt i natten, tyckte han sig genast höra Signhilds jäm- mer, som trängt ut genom springan, då dörren öpp- nats, han såg tårarna rulla stora och klara utför hennes kinder, och då var det som om andedrägten stockat sig i strupen på honom, han grep hårdare om ridspöt och gaf Ali en klatsch, så att han satte i väg som i sken öfver den dånande slätten.

Gustaf hade ej tid att se efter, huru länge han varit på väg, då han kom fram till Upsala; han red i skarpt traf genom de mörka gatorna nedåt

Islandet och höll in hästen utanför huset, der doktor Edberg, familjen Häggs husläkare, bodde. Det var intet lätt göra att slippa in genom porten; medan han upprepade gånger tryckte på klockknappen, stod Ali lyckligtvis stilla som ett lam, ty han var alldeles utpankad efter en mils våldsam ridt, och svetten strömmade från hans hals, det kände Gustaf, då han svingade sig af. Äntligen hördes hasande steg der inne i portgången, och en halfklädd piga med lampa i handen kom och öppnade. Ja, doktorn var hemma och vaken var han också, det hade nog herrn dragit försorg om med sin fasliga ringning. Jaså, doktorn låg? Ja, det gjorde ingenting, han kunde mycket väl gå in och tala med honom på sängen. Kom aldrig i frågan, doktorinnan låg också. Nå, då skulle han vänta i möttningsrummet, »men bed doktorn skynda sig».

Han såg på klockan oupphörligt i soffan, der han satt som på glödande plåt; tre — fem minuter öfver tre — — sju minuter — åtta — nå, äntligen!

Att redogöra för situationen var ett ögonblicks verk, och fastän doktorn svor öfver att ha blifvit väckt för sådan strunt, gick han likväl bort till ett väggskåp, tog fram en liten flaska, räckte den till Gustaf och brummade som en yrvaken björn:

»Se der — på apoteket finge herrn bara vänta, och då slog herrn väl in dörrluckan för dem. Det står på etiketten, hur mycket ni får ta. Seså, adjö med sig nu och helsa far och mor!»

Ali stod helt beskedligt kvar nedanför trappuppgången, der han lemnat honom utan tillsyn, och vid lampans sken såg han nu med ett styng af samvetsagg, att det stackars djuret var aldeles löddrigt af skum och skalf i frambenen. Han torkade hastigt af honom med sin näsduk, klappade honom på länden, som han brukade, svingade sig sedan upp i sadeln igen, kastade en silfverslant till pigan, och så bar det af ut genom porthvalfvet.

Men det var ingen riktig fart i Ali, han snubbade mot gatstenarna, och först då de kommit ett stycke utom Svartbäckstull, kunde han få honom att återta sitt jämna galopp. Ungefär en fjärdingsväg från Upsala mötte han ett åkdon, och i den begynnande gryningen såg han, att det var föräldrarnas droska. De tycktes således ha rest ifrån Karlslund strax efter det han red derifrån.

»Hur är det med henne?» ropade han redan på afstånd.

»Samma lipande», hörde han faderns röst i det samma han trafvade förbi.

Längre bort mötte han flere vagnar med hemfarande gäster, men han gaf sig ej tid att sakta farten för att göra en fråga; han var rädd, att han skulle få samma svar öfverallt.

Om han ändå väl vore framme, så att det kunde bli ett slut på den stackars flickans plågor! Det var oförsvarligt af far och mor och alla de andra att så hjärtlöst göra narr af hennes brist på själfbeherskning; hur kunde de begära, att en så

fint danad varelse som hon och som kanske till på köpet aldrig erfarit, hvad kroppslig smärta vill säga, skulle kunna uthärda den med samma jämnmod som en individ af deras egen bastanta bondras? Han försökte mot bättre vetande resonnera sig till, att just denna ömtålighet var ett slags högre artkännemärke, en finare konstruerad naturs adelsprägel. Men det insåg naturligtvis ingen af de dumma människorna der borta, åt hvilkas klumpiga, hänsynslösa grofhet hon nu var öfverlemnad. Vid tanken på detta bet han ihop tänderna af harm och önskade, att han kunde meddela den trögfotade Ali något af sin egen brinnande längtan att ändtligen hinna till målet.

Det var med riktig förtviflan han såg, att Alis krafter mattades med hvarje steg. Det var nästan omöjligt att få honom i galopp; ett par gånger hade han redan tvärstannat och ruskat på sig liksom i trots. Oupphörligt snubblade hans hofvar emot vägens tillfrusna hjulspår, och det stackars kreaturet flämtade så att det var hjärtskärande att höra. Det hvita löddret flög i stora flagor från hans mule. En gång hade han till och med fallit på knä och haft mycket svårt för att resa sig. Och ännu var det mer än en half mil kvar! Gustaf såg på klockan. Det hade gått åt oförsvarligt lång tid från Upsala; med en ung, frisk häst skulle han ha tillryggalagt den väglängden på hälften så lång tid. Och ändå var det nu omöjligt och oförsvarligt att ens försöka sätta Ali i raskare fart; han

måste tvärtom finna sig i att låta honom fortsätta färden i ett tungt traf; han kunde väl icke ta lifvet af honom heller!

Han mötte ej några skjutsar längre; det hade således blifvit folktomt på Karlslund; ljusen släcktes, husets invånare gingo kanske helt likgiltigt till hvila, och i de tysta, tomma rummen hörde man endast den stackars plågade flickans sönderslitande jämmer — — —

Nej, det var outhärdligt att tänka på detta! Hvar skulle han göra af sina tankar under den ändlösa halftimme han ännu hade för sig?

Det ljusnade i öster och slätten låg framför honom insvept i askfärgad skymning, liksom en rök. Det blåste mindre än förut, de sönderrifna molnen sackade af söderut, och på himlens violetta fält syntes endast här och der en liten svartgrå trasa, qvarlevor efter deras vilda dans. Längst bort vid horisonten urskilde hans skarpa öga en träddunge, och der låg Karlslund, der var han väntad med hetsande ångest af en stackars liten förgråten flicka, som — —

Nej, det var ju detta han inte skulle tänka på. Hur skulle han kunna lefva fram dessa återstående tjugufem minuter — kanske tjugu, om han kunde sätta lif i Ali — — —

Han försökte tänka på, hvad han skulle uträtta der hemma under den dag, som nu inbröt. Först skulle han mäta ut råg åt statkarlarne, sedan hade

han mjölkjournalen att gå igenom, och så hade han lofvat tälja knyppelpinnar åt Signhild — —

Så der ja, var han inte der hos Signhild igen? Han försökte koncentrera alla sina tankar på hästen, gjorde upp för sig, huru han skulle sköta honom under de närmaste dagarna, för att han inte skulle få något men af den våldsamma ridten i natt. Det kunde inte komma i fråga, att han skulle behöfva gå hem till Ekeberga nu på morgonen; Gustaf skulle nog få låna en af Östmans skimlar att skjutsa hem Signhild med. Ali skulle få stå kvar i stallet på Karlslund åtminstone ett par dagar, sedan skulle han föras hem i gående och väl ombonad med täcken och bara äta, ligga och sofva i fjorton dagar, tills han hvilat ut. Så och så mycket hafre skulle han ha om dagen, och Gustaf skulle vara hos honom i stallet så mycket som möjligt, ty det tyckte han om.

Men det var förfärligt, så långsamt de kommo framåt — nå, det gick ju alltid fortare än om han skulle stigit af och gått. Med vänligt uppmuntrande tilltal lyckades han nu verkligen få Ali att falla in i litet raskare traf, och medan askdungen der borta småningom antog allt tydligare konturer, fortsatte Gustaf att göra sig döf för den otåligt väntande flickans jämmer och genomgick i tankarna åter de historier han en gång förut i dag berättat från Alis och hans egen ungdom.

Först och främst den der händelsen ute i hagen. Den hade han intet tydligt minne af, ty han

var då bara fem år, men han hade hört den berättas så många gånger, att han knappast kunde skilja emellan, hvad som var hans egna eller andras hågkomster. Han hade smugit sig dit olofvande för att leka med Ali, som gick der och betade. Efter en stund hade man saknat honom och letat efter honom öfverallt, och då man kom ut i hagen, hade man der mötts af en egendomlig syn. Gossen låg på en tufva, afsvimmad som man först trodde, och den stora stallbaggen, som flöjt öfver gärdesgården, tog oupphörligt sats för att stånga honom, men hindrades derifrån af Ali, som stält sig framför gossen och slog upp med bakhofvarna, så snart angriparen nalkades. Då fadern släpat bort baggen med sig, kunde man komma fram till lille Gustaf, och nu befans det, att denne låg der och sof helt lugnt med handen under kinden; han hade förmodligen sprungit sig trött under lek med den store fyrbente kamraten och somnat i solvärmens. Man kunde aldrig förstå, att han icke vaknat under den batalj, som rasat omkring honom, och fast man lät honom undergå den noggrannaste kroppsvisitation, kunde man icke upptäcka den ringaste blånad eller ömhet, och därför hade han sin tappre försvarare att tacka. Från den stunden blef Ali hela familjens favorit, och till julklapp fick han ett fint blått tücke, som frun i huset hade broderat med hans lille egares initialer i rödt, G. H., och det märkvärdigaste var, att Ali från den stunden aldrig kunde tåla baggen; så snart han kom in i stallet,

blef hästen alldeles vild i sin spilta, stampade, vrenskade och slog omkring sig åt alla håll; det var som om han haft väderkorn af fienden, så snart han kom i närheten, och för att göra slut på detta ständigt upprepade oväsen i stallet, hade man måst slagta ner baggen.

Men ännu en gång skulle Ali rädda sin vän ur en stor fara. Det var flera år senare, då de redan uppnått den respektabla åldern af tolf år. Gustaf hade gått ut ensam en morgon för att botanisera. Han kom inte hem till middagen, och då det led fram på eftermiddagen, utan att han ännu synts till, blefvo föräldrarna oroliga och stälde till skullgång efter den förkomne. Efter ett par timmars fruktlöst letande och ropande tyckte ett par af drängarne sig höra Ali gnägga långt bort i skogen, åt sandtaget till, och då man kom dit fram, såg man honom oroligt springa af och an utmed kanten af sandgropen på en sträcka af några alnar, oupphörligt fram och tillbaka, och gnägga så att det ekade i skogen. Då man såg till, befans det, att ett sandras egt rum här, och der nere låg Gustaf begrafven upp till axlarna i ett tjockt lager af sand och grus, oförmögen att göra en rörelse. Om ej hästen ledt efterspaningarna på rätta spåret, kunde man ha sökt hela natten utan att finna den förlorade, ty han hade ropat så länge, att han nu ej orkade få fram ett ljud.

Från den dagen hade vänskapen dem emellan blifvit om möjligt ännu varmare än förut. Gustaf

gick i skola i Upsala och åkte hvarje dag den halfva milen till och från staden efter Ali, som han körde själf, men det var också det enda arbete hästen användes till. Under ferierna, då Gustaf var hemma och ströfvade mycket omkring i skog och mark med sin portör, följde Ali honom som en hund, alltid på tre stegs afstånd; om han tyckte, att hans herre uppehöll sig för länge med att undersöka en planta, satte han sig på bakbenen och väntade, som Gustaf hade lärt honom, och den medförda matsäcken delade de alltid broderligt, isynnerhet om den bestod af spisbröds mörgås, ty det var Alis favoriträtt, och det var ej det enda fall hvori han var mera lik en människa än ett djur.

Längre fram i tiden, då Gustaf var stora karlen, blef Ali sjuk för första gången i sitt lif. Det var en svårartad fistel, och djurläkaren, som dagligen kom ut från Upsala, tycktes ej rätt veta, huru den skulle behandlas. Då fattade Gustaf ett hastigt beslut, inskeppade både sig och Ali på ångbåten och for till Stockholm, der de begge vännerna tillbragte en hel månad, Ali inackorderad på veterinärinstituten, der han fick den bästa skötsel, som kunde åstadkommas; Gustaf hade hyrt sig ett litet rum i närheten och tillbragte sin mesta tid på instituten, der han hjälpte till att vårda sin häst, gaf honom foder och vatten och höll honom vid undersökningar och förbandspåläggningar. Det var både hans och många andras åsigt, att Ali ej skulle ha kommit sig hälften så fort, om han ej haft sin väns sällskap.

Allt detta bemödade sig nu Gustaf att tänka på, medan han trafvade framåt landsvägen och oupphörligt såg på klockan. Men huru mycket han än ansträngde sig att fångsla sina tankar på annat håll, kunde han dock ej hindra dem från att då och då skena i väg bort till Karlslund, som började titta fram der borta, och han önskade att hästen och han kunnat färdas lika fort som de. Nu voro de lyckligtvis inne i alléen, och nu kunde det väl endast vara tre, fyra minuters väg, så var den svåra perser öfverstånden och Signhild skulle få sin kloroform.

Men knappast hade han tänkt den tanken till slut, förr än Ali plötsligt klippte med öronen, tog ett språng åt sidan, föll på bägge knäna och vek sig åt venster, så att Gustaf måste i största hast kasta sig af, för att ej komma under honom. Och der låg han nu och sträckte frambenen ifrån sig, styfva som påkar, fradgan stod om munnen, och öronen klippte ej längre: han hade störtat.

Gustaf kastade sig ner på knä bredvid honom, trefvade, halft från vettet, öfverallt på hans döda kropp, ropade honom vid namn, började mekaniskt och med darrande händer fubbla med sadelgjorden och betset, reste sig sedan plötsligt, såg uppåt alléen och började springa åt gården till med riktiga sjumilasteg. Flaskan! Först måste den lemnas fram, innan han fick tänka på något annat.

Det var mörkt i hela byggningen utom i köksdepartementet. Då Gustaf flämtande efter språng-

marschen ryckte upp köksdörren, såg han tant Östman stå vid bordet och räkna in silfver i en korg. Han gick direkt fram till henne och stälde, utan att kunna få fram ett ord, kloroformflaskan på bordet framför henne.

»Jaså, är du nu här, kära Gustaf», sade hon.
»Ja, det der otyget behöfs nu inte längre. Fröken Bengtssons fot är länge sedan i sitt esse igen.»

Då han endast stirrade på henne, fortfor hon:

»Det är doktor Brinks förtjänst. Då gästerna hade rest, stannade han och jag ensamma kvar inne hos fröken Signhild. Hon hade jämrat sig och gråtit så mycket, att hon till sist hade lurat till på soffan, der hon låg; och medan hon höll ögonen igen och ingenting märkte, gaf han mig en vink att jag skulle hålla henne, om så behöfdes, och ett tu tre högg han henne om fotleden med begge händerna, hon skrek till — och så var det gjordt. Han var naturligtvis förargad öfver att behöfva vänta på dig och inte få fara hem som de andra. Fröken Signhild blef förskräckligt ond — hon borde ha tackat honom, tycker jag — och sa' honom en hel hop impertinenta dumheter, men han bara skratade och sa' till om förspänning. Mötte du honom inte på vägen?»

»Det kan nog vara möjligt», svarade Gustaf i frånvarande ton.

»Hon ville genast fara hem», fortfor gumman,
»men som här inte fans någon skjuts, måste hon beqväma sig att stanna. Jag öfvertalade henne att

gå och lägga sig uppe i röda kabinettet, blyvatten hade jag lyckligtvis hemma att dra ur svullnaden med, och nu ligger hon der uppe med kompresser på foten; jag tror, att hon sofver. Gå och lägg dig, du också; jag har redan låtit bädda åt dig i stora gästrummet. Ni ha ju ingen brådska hem; hon kan säkert inte få på sig någon känga än så länge, och din häst behöfver ju också hvila sig.»

Det ryckte i Gustafs mungipor; han bet sig i läppen, såg bort och sade:

»Ali störtade för mig — han är död.»

Tant Östman släppte silfverskedarna i förskräckelsen, men innan hon hunnit ge utbrott åt sina känslor, sade Gustaf med besynnerligt tjock röst:

»Han ligger ute i alléen. Jag går till honom nu. Vill tant vara snäll och skicka ut ett par af drän-
garne med en flakvagn, så ska' vi forsla hit honom.»

Och dermed gick han.

Ju närmare han kom stället, der Ali låg, desto mera skyndade han på stegen; han tyckte nästan, att hästen ändrat ställning — tänk om det ännu fans lif i honom? Men då han kom fram, fann han snart, att det var en tom inbillning. Han andades ej längre.

Gustaf stod en lång stund framför honom med händerna i kavajfickorna och bara stirrade på honom, tills han ej längre kunde se för tårarna, som runno utför hans kinder ned i det ljusa helskägget; han kunde icke fatta, att det var hans bästa vän, hans ende vän, som låg der död framför honom,

och att det var hans eget fel. Några år till kunde han kanske annars ha lefvat utan denna fördömda kloroformhistoria.

Och hvad Signhild skulle bli öfver sig gifven, då hon fick veta hvad som händt! Ty på sätt och vis var hon ju en oskyldig orsak till olyckan. Att han också i dag skulle ha talat om för henne, hur fästad han var vid djuret! Han kom mycket väl ihåg att han sagt henne, att det näst far och mor inte fans någon lefvande varelse som han hållit så mycket af som Ali. Och alla gamla historier, som han talat om för henne! Det gick alls icke an att hon fick veta den sorgliga utgången af hans nattliga ridt, inte i dag åtminstone, då hon var så ur jämvigten efter sitt eget missöde i natt; det var riktigt väl, att hon sof nu, så att hon inte behöfde se, hur de kommo körande med Alis döda kropp.

Han hade slagit sig ner på hästens länd, tor-kade med sin genomvåta näsduk bort skummet, som satt i munvinklarna, och klappade honom sakta på halsen, som om han lefvat och ännu kunnat känna smekningen.

»Ali! — Gamle gosse!»

Så satt han ännu då drängarne kommo med flakvagnen, som var förspänd med ett par oxar, ty hästarne hade, då de kommit hem efter prestgårdsfärden, genast måst trafva i väg in till Upsala med kokfrun, som lagat till kalaset.

Då de fått upp Ali på vagnen, tog Gustaf tömarna och körde en bakväg, så att han kom med

sitt lass till stallplanen utan att behöfva köra öfver gården, hvaråt röda kabinetts fönster vette.

Innan man fått af den döda hästen munderingen och låtit honom göra toalett efter nattens strapatser — Gustaf ryktade honom själf, och aldrig hade Alis svarta hud lyst mera silkesblank under lifstiden —, gick det åt en dryg tid, och då Gustaf sedan snyggat till sig själf uppe i farbror Östmans rum och bytt om kläder, var klockan nära åtta. Då han kom ner i salen, öfverraskades han af att redan finna familjen samlad der; äfven Signhild var nerkommen. Hon såg blek och medtagen ut och tycktes icke vara vid godt lynne.

Då han kom in, steg hon upp och gick emot honom, litet haltande på den sjuka foten. Han fick en häftig hjärtklappning. Nu skulle det komma.

»God morgon, herr Hägg», sade hon lugnt och räckte honom handen. »Tack för allt besvär ni har gjort er för min skull; det är inte mitt fel, att hela er färd blef till ingen nytta.»

Gudskelof, hon visste ingenting.

Kaffebordet stod dukadt och man grep sig genast an med att frukostera.

»Fröken Bengtsson vill resa hem genast», hviskade fru Östman till Gustaf. »Hon är vid ett alldeles förskräckligt lynne, och det är inte värdt att säga emot henne. Men hur ska vi kunna göra henne till viljes? Hästarne ä' ju till staden, och Ali —»

»Mjölkhästen fins väl hemma?»

»Ja.»

»Vill då tant vara snäll och säga till att den genast späns för min gigg? Jag kommer tillbaka frampå förmiddagen för att hämta Ali och skall då riktigt lemna igen gamla Mjolk-Lotta och tacka för lånet.»

Fru Östman gick ut. Kaffet dracks under tystnad. Då man slutat med det, tog Signhild ett stelt afsked af sitt värdfolk, vände sig derefter till Gustaf och sade:

»Ja, om nu herr Hägg är färdig att skjutsa mig hem —»

»Men er fot?» invände denne.

»Åh, det går nog, jag är klädd i pelskänga.»

Han gick ut för att bestyra om skjutsen, och snart stod den framme vid trappan. Det var onekligen ett helt annat ekipage än i går; i stället för den ståtliga, blanke Ali drogs nu giggen af en liten raggig, ölsoppsfärgad, stubbsvansad tingest med oförlikneligt komisk uppsyn. Gustaf drog en suck. Och så kom han att tänka på hvad Signhild skulle säga; nu måste hon väl förstå, att det händt någon olycka med Ali.

Hon kom snart ut på trappan, resklädd och åtföljd af tant Östman; herrn i huset hade redan sagt henne farväl och gått in till sin rättare, som väntade honom på kontoret.

»Hvad vill det säga?» utbrast Signhild missnöjd, då hon fick se Mjolk-Lotta. »Hvarför få vi inte åka efter herr Häggs häst?»

»Kära fröken Bengtsson», sade fru Östman förlägen, »det går rakt inte för sig, han — —»

»Han är kanske ute på annat håll?»

»Nej», svarade fru Östman, retad af hennes ton, »men han blef öfveransträngd i natt, då han hämtade kloroform i Upsala åt fröken — han störtade på vägen — han är död.»

»Död?»

Hon ryckte till och kastade en hastig blick på Gustaf, som stod der med skamfull min, som om han velat be om ursäkt för att hans häst var död.

»Ni rider då alltid så vårdslöst», sade hon tämligen skarpt. »Och för min skull behöfdes den der bravaden inte alls. Om ni hade farit fram litet försigtigare», tillade hon med något dämpad röst, för att fru Östman ej skulle höra det, »hade jag nu sluppit den förödmjukelsen att fara genom Upsala efter en löjlig mjölkhäst, som ser ut som en gammal drunknad katt, och kanske till på köpet möta bekanta, som ska skratta åt mig.»

Dermed steg hon upp i vagnen och såg rätt framför sig under väntan på att Gustaf skulle sätta sig upp bredvid henne.

Men han hade blifvit alldeles blek, der han stod och såg oafvändt och skarpt på henne. Det lågade till i hans ögon och han gjorde ingen min af att ta tömmarna från drängen, som stod och höll hästen.

»Nu kommer jag att tänka på en sak», sade han plötsligt, darrande på rösten. »Det är bättre att jag stannar här och träffar anstalter för hemforslandet af min häst. Jonsson kan ju skjutsa fröken hem till Ekeberga — om tant tillåter?»

»Det gör jag visst», sade fru Östman med skadeglad beredvillighet. »Sätt sig upp då, Jonsson, och kör, så fröken slipper vänta.»

Jonsson satte sig upp. Signhild rodnade häftigt och gaf Gustaf en lång blick.

»Fröken kan ju stiga af vid Svartbäckstull», sade han, i det han knäppte fotsacken om henne, »och gå genom staden; Jonsson väntar nog vid Islandsbron — så behöfver ni inte bli utskrattad af edra bekanta.»

»Det skall jag göra», sade hon och såg honom hvasst i ögonen.

En stel helsning, och så rullade det besynnerliga ekipaget derifrån.

Fru Östman myste så godt och gick sedan in.

»Stå inte och bli kall, Gustaf», var det sista hon sade, innan hon försvann genom förstugudörren.

Men Gustaf stod der länge och såg efter den bortrullande skjutsen.

Hans harm hade redan lagt sig, men smärtan, missräkningen — skulle han någonsin kunna öfvervinna detta?

Han hade trott, ja, han hade i tysthet hoppats, att hon skulle bli förtviflad å hans vägnar, åtminstone visa en skymt af vänligt deltagande i den sorg, som drabbat honom, och i stället — åh, hur blind, hur stockblind han hade varit! Men nu såg han klart, ett stickande skarpt ljus hade gått upp för honom, och det hade kommit så plötsligt, att det gjorde ondt.

Nu kom han ihåg ett yttrande, som hans mor ofta haft.

»Två gånger», brukade hon säga, »har Ali räddat Gustaf ur en stor fara, men tre ting ä' alltid vissa — jag undrar, hvad det tredje skall bli?»

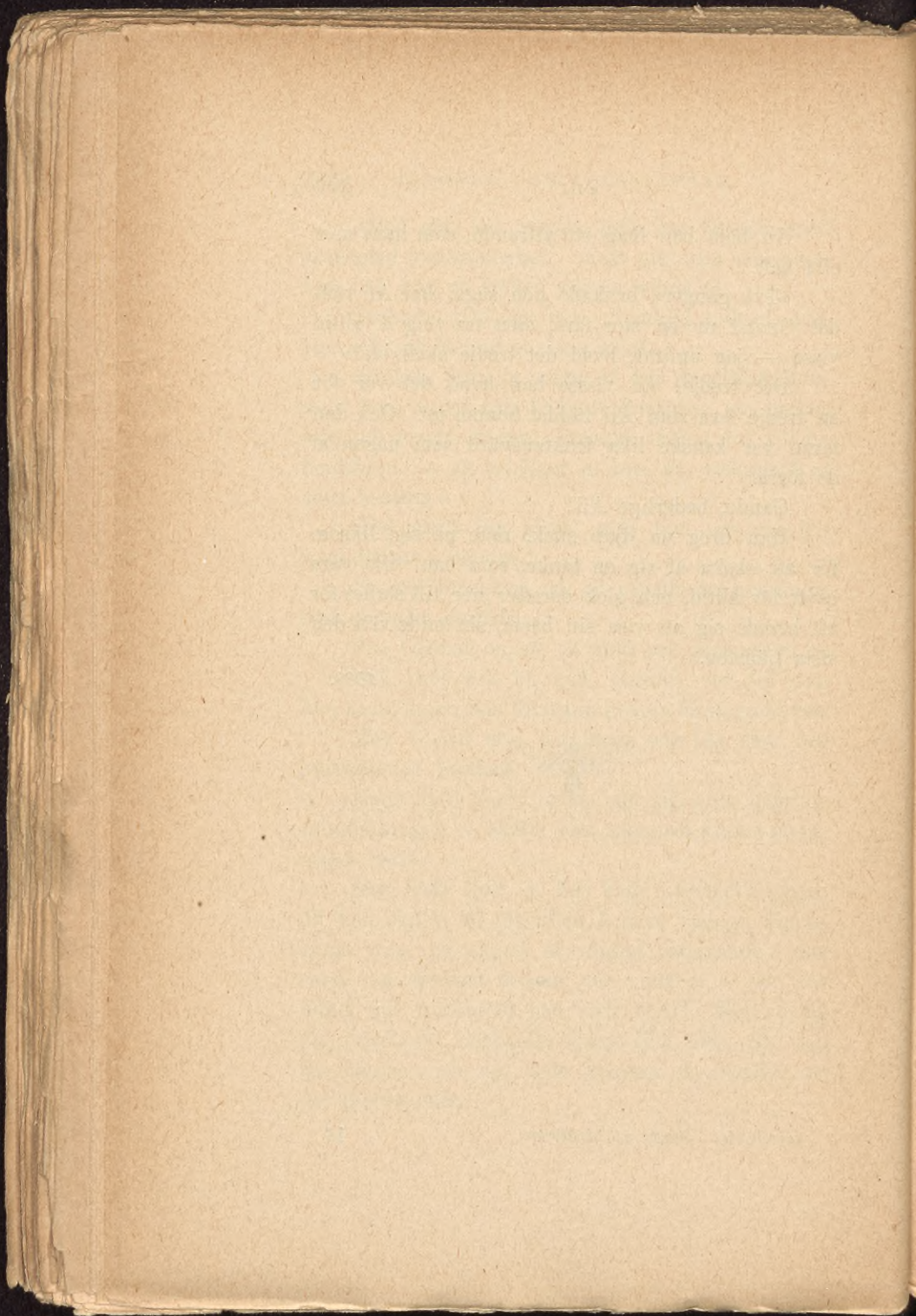
Det tredje! nu visste han hvad det var för en tredje fara som Ali räddat honom ur. Och den faran var kanske lika fruktansvärd som någon af de förra.

Gamle, hederlige Ali!

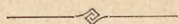
Han drog en djup suck, riste på sig, liksom för att skaka af sig en tanke, som han ville vara qvitt för alltid, och gick derefter ner till stallet för att bereda sig att visa sin bästa, sin ende vän den sista tjänsten.

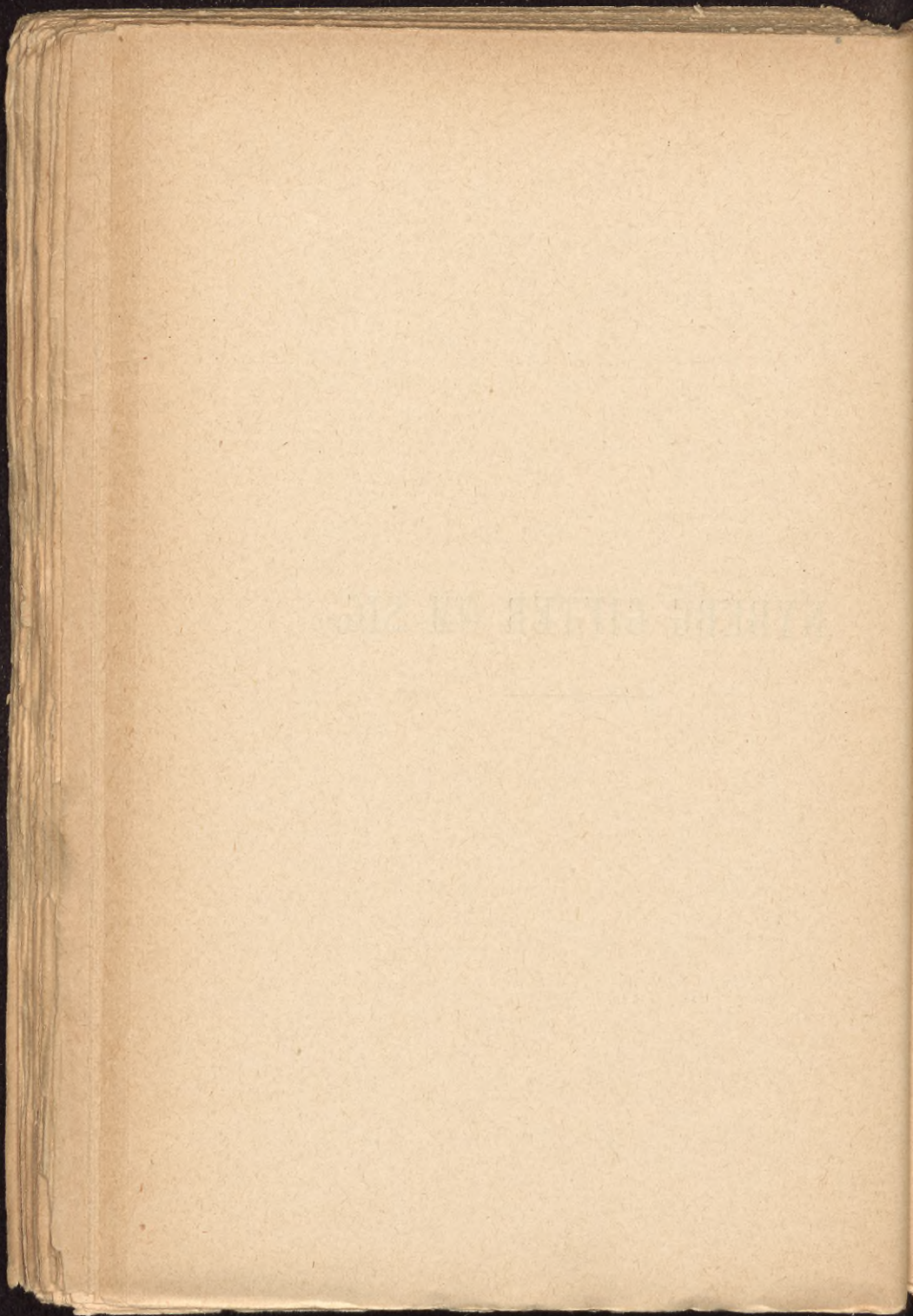
1889.

NYBERG GIFTER OM SIG.

Nog fins det ett ordspråk, som säger, att ingen karl är så ful, att han inte kan bli gift, men se att skomakar Nyberg skulle komma att gå i brudstol för andra gången vid fyllda femtio-fyra år, och det med en ung, rask jänta på tjugu, det var då ingen, som skulle ha trott.

Och inte nog med, att det var den fulaste karlen inom flera kyrksocknar — rödhårig, snedvriden i kroppen som en gammal pilstubbe och med en bred, tandlös mun, som tuggade snus och hade ett rikt förråd på fula ord och svordomar; han var dertill ilsken som en geting, vresig och sur, och i hela vida världen egde han ingenting annat än sina skomakareverktyg, den lilla gråa, förfallna stugan uppe i Häggesta-berget och åtta halfvilda ungar, otvättade som han själf. Om han gått ur hus och i hus öfver hela socknen och friat, skulle han ha fått korgen öfverallt och blifvit utskrattad till; fattigaste tjänsteflicka skulle säkerligen ha hållit sig för god till att vilja nypa i honom med en tång.

Och ett sådant lefverne han höll i sin stuga! Slog barnen, så att deras tjut och skrik hördes ända ner till kyrkbyn nedanför berget. Han hade ju till och med fått tilltal af pastorn en söndag inne i sakristian, för att han misshandlade sina barn. Och de båda äldsta flickorna, Fina och Lotten, hade ju så godt som rymt ifrån fadern och lemnat hans hushåll vind för våg, bara därför att de inte haft lust att gå med stora blånader i ansigtet, sedan de blifvit vuxna och börjat tänka på sitt utseende.

Första hustrun, som dog för ett par tre år sedan, hade också haft glada dagar, det kunde man förstå, fast hon aldrig klagade, den sjukliga, beskedliga stackaren. Hon hade aldrig vågat säga ett ord emot honom, och därför fick han förakt för henne och behandlade henne derefter.

Äfven kunderna tyranniserade han. Om en flicka tiggde och bad att få sina nya kängor till dansen om lördag qväll, svarade han: »Det är onödigt; du får dem om tisdag»; och det fast han hade godt om tid och mycket väl hade hunnit; och när hon kom för att hämta dem på tisdagen, fick hon till svar, att hon kunde komma igen om fredag, och det fast hon såg, att de stodo färdiga uppe på hyllan. Blef man ond och grälade, fick man bara vänta ännu längre. Sådant roade honom. Han visste, den despoten, att han var ensam skomakare i Häggesta-byn och att det var långt till staden.

Men så kom en ny skomakare flyttande till byn, en ung, gentil karl med artiga stadsfasoner,

och sedan var det ej många slantar, som hittade vägen dit upp till stugan i berget. Aldrig hade det väl stått sämre till der uppe än nu, aldrig hade der varit fattigare, smutsigare och oordentligare, aldrig hade Nyberg själf sett vedervärdigare ut, trasig och förfallen som han var — och just nu kom han till presten och tog ut lysning!

Det var ett riktigt underverk, det sade alla med en mun.

Och hvem var fästmön? »Jungfru Hulda Kristina Löfgren» hade ingen menniska hört talas om. Mätte vara någon utsocknes.

Stina-Kajsa i Ängstorpet kunde inte styra sig längre än till måndagsmorgonen. Då gjorde hon sig ärende uppåt berget förbi Nybergs stuga. Hon låtsade inte se ditåt, men hon såg ändå, att det hängde en ny hvit gardin för fönstret och att det stod en mugg med prestkragar innanför rutan. Stekt fläsk luktade det lång väg. Och när hon kom förbi knuten, stod der en qvinsperson under rönnen utanför stuggafveln och tvättade barnkläder i en balja — en stor, fyllig, bredaxlad flicka med vackert, rödblommigt ansigte och trinda, bruna armar med såplödder på — och rundt omkring henne sutto de tre yngsta barnen i gräset och gjorde korallhalsband af rönnbär, och just som Stina-Kajsa gick förbi, ropade en af de äldre flickorna ut genom fönstret:

»Mamma, kom in! Far vill tale ve dej!»

Det var Hulda Kristina själf, hon bodde der

redan hos sin fästman, och hans barn kallade henne mamma! Hade hon kommit nedramlande från skyarna, den der vackra flickan? Ja det var ett underverk!

Men nämдемansmor i Kulla, hon var knepigare, hon. Fram på förmiddagen tog hon sin mans helgdagsstöflar och gick raka vägen upp till Nybergs stuga; dörren stod vidöppen, så det var bara att stiga in. Men aldrig hade hon blifvit så förvånad! Der, som väl hvarken sopats eller skurats sedan Lotten gaf sig af i våras, var nu snyggt och renskuradt som hos annat folk, hvita pappersremсор på hyllorna, kokkärlen blanka, allting på sin plats och fönstret öppet, så man kunde andas der! Och genom köksdörren, som stod på glänt, såg hon ett helt spett brödkakor i taket och hörde en qvinfolksröst tralla på en visa. Nyberg själf satt vid fönstret och läste i ett Fädernesland, och bredvid honom på bordet stod en stor limpbrödsmörgås med en tjock skifva kumminost på. Skrofful var han precis som förr, men kanske litet mindre svart om fingrarna.

Nämдемansmor lemnade genast stöflarna till halfsulning och vågade sig sedan fram med sina gratulationer till lysningen, men då hon endast fick ett brummande läte till svar, var det ingen annan råd än att hon fick beställa sig ett par kalfskinnskängor. Nybergs ansigte ljusnade litet, och under det han tog mått af nämдемansmors fot och ritade af dess konturer med krita, medan hon trampade

hårt på ett gråpappersark, dristade hon sig till att fråga, »hur de' hade gått te'», och nu slog han upp språklådan och talade om alltihop till punkt och pricka, och den gamle bitvargen tycktes vara både road och smickrad af att berätta det.

Hur det hade gått till? Jo, det var snart sagdt.

Han hade suttit inne i stugan i onsdags förmiddag och grundat på, att han inte hade något arbete, och inte var han så glad till sinnes just. Ungarna voro ute och rände i bygden som vanligt, i stället för att hålla sig hemma och hjälpa far sin; de båda yngsta sutto och lekte i en vrå. Bäst det var, så öppnades dörren och Hulda steg in. Först kände han inte igen henne, och det var då inte så underligt, han hade inte sett henne på sex år.

»God dag», sade hon.

Han svarade ingenting, han tyckte det var just ingenting att svara på.

»God dag, pappa», sade hon än en gång.

Då såg han litet närmare på henne.

»Känner ni inte igen Hulda?» Och så skratade hon.

Jo, nu kände han igen henne på de hvita tänderna. Och efter det hvarken var Fina eller Lotten och hon kallade honom pappa, så kunde det ju inte vara någon annan än Hulda — kors, lilla Hulda, vet jag, som hade tjänat barnflicka hos dem de sista fyra åren, då hustrun, det kräket, inte hade orkat sköta både hushållet och ungarna. Flickan hade kommit till dem som en tio års jäntunge

och varit mycket dugtig och snäll och omtyckt af alla; fast hon inte alls var slägt med dem, hade hon fått kalla honom för pappa och hans hustru för mamma. Men då hon vardt fjorton år, hade hennes mor, som bodde i grannsocknen, tagit hem henne till sig för att själf ha nytta af henne. Och se'n hade ingen hört af henne, förr än hon kom inklifvande i stugan i onsdags förmiddag.

Ja, det var verkligen Hulda, och hon hade blifvit lång och grof nästan som en karl och såg snygg ut.

»Hvar ä mamma?» frågade hon och såg sig omkring.

Han teg litet och svarade sedan vresigt:

»Ho hviler.»

»Hva för slag? Hviler ho?»

Han brydde sig inte om att ge vidare besked, men då hof en af ungarne upp sin mun från spiselvrån, der de sutto och plockade med sina trästicker, och sade:

»Ho ä dö.»

»Ä mamma dö?» skrek Hulda till och blef så tagen och förskräckt, så hon måste sätta sig på soffkanten.

»Ja, det blir tre år te Michelsmessa.»

Men då, må tro, gaf Hulda sig till att gråta och tjuta värre än om det varit hennes egen mor; hon grät så att hon hickade och torkade sig oupphörligt med förklädessnibben i ögonen, men det kom ständigt nya tårar. Då hon hade hållit på en stund, vardt hon lugnare, och så sade hon:

»Men hur i Herrans namn ska de gå mä barna å huse, se'n mamma ä dö? Hvar ä Fina? Ä de ho som står för hushålle nu?»

»Fina å Lotten ä ute och tjänar.»

»Ja, men då . . . Emma ä ju bare en barnunge, å ho kan fälle inte så mycke som koke e gröt eller steke e sill? Ho ä ju bare — ge mej si — elfve år?»

»Ja, d'ä också allmänt på galna mä hele hushålle», suckade Nyberg och fortfor sedan på sitt entoniga, vresiga sätt: »I förstninga se'n Lotta, hustru mi, va dö, tog ja mej e hushållerske, som skulle styre för mej å barna — ja, ja hade te å mä två ett tag, men di gjorde inte annet än slogs å stal unna allt hvad di kunne komme öfver, så de lessne ja på. Å nu ä ja pige själf å koker å ställer så godt ja kan; för unga, dom har en då bare förargelse, men ingen hjälp å.»

»Inte kan pappa stå ut mä så'nt qvinfolks-göre . . .»

»Åh, hva ståut-heta anbelanger, så finge en fälle nöje sej, men si di satens rackerungera ränner ut å in kring alle backer i ett körene å ställer dörra öppen etter sej, å när ja ä borte, så kan hvem som helst gå ut å in här å ta allt hva som fins i skåpe. Två marker smör går här åt i vicka . . .»

»Två marker smör!» förfasade sig Hulda och slog händerna på knäna. Hon hade under Nybergs beskrifning gått omkring i rummet och hållit

husesyn i skåp och byrålådor, och litet emellan måste hon ruska på hufvudet åt den oordning, som rådde öfver allt. Inte en enda sak stod på den plats, der »mamma» i lifstiden varit van att ha den, och det skar henne i hjärtat att se.

»De här kan aldri gå», förklarade hon. »Huse kan aldri stå ve lag på det här sätte. Pappa ä rakt tvungen te skaffe sej e ordentlig menske i huse, anners blir pappa ruineret å de mä fart. Å unga, hur sir di ut?» Hon vände sig till de båda yngsta, som fortsatte sin lek vid spiseln utan att bry sig om henne. »Trasige å lortige så d'ä en ynk. D'ä riktigt väl att mamma hviler å inte kan si dom, di ussle kräka» — och så började hon gråta igen ännu värre än förut.

»Hva har du för dej nu för ti'n?» sporde Nyberg efter en stund.

»Jo, se'n mor dog i våras, har jag inte haft nå'n stadig plass», sade hon och torkade sig i ögonen med sin stora, bruna hand. »De va hundrafemti riksdaler efter'na, å dom har ja satt in på Enby sparbank. Nu tänkte ja mej in te stan å höre efter plass på ett komsjonskontor.»

»Hva har du gjort se'n i vårasse då?»

»Ja har gått i skogen å hjälpt Kolere-Kalle — — gjort karldagsverken.»

»Inte ä de någe för dej te gå i lag med kolere, d'ä du för ung te, å inte ä de någe för di lärdom heller. Har du barn?»

»Nej, jag har haft ett, men de dog i vintras.»

»Kan du sticke strumper?»

»Ja.»

»Kan du sy e skjorte?»

»Ja.»

»Kan du sätte opp e väf?»

»Ja, si — inte kan ja't riktigt mä orning, men de går nok, om ja tar mej te, för ja ä brasse nok tetagsen.»

Det blef en lång paus, hvarunder begge tänkte på det samma, men ingen sade något.

Hulda hade emellertid gjort sig hemmastadd, gick och plockade i ordning i skåpet, späntade stickor och synade barnens kläder, och innan hon själf visste ordet af, hade hon letat fram nål och tråd och satt der och lagade ett hål på en barnkofta, som hon hittat i en vrå. Hon kunde aldrig vara sysslolös, och här fans min sann fullt upp att göra. Hon tänkte på, hur eländigt här stod till, på mammas vackra rosiga porslinskaffekanna, som stod greplös i skåpet, och på nysilfverteskedarna, som det funnits ett helt dussin af för sex år sedan och hvaraf det nu endast fans två qvar, och emellanåt suckade hon och tog sig i ögat med pek-fingret.

Men Nyberg satt hela tiden och bara såg på henne. Aldrig hade han sett en så ung flicka vara så groflemmad och se så stark och frisk ut. Det var rakt märkvärdigt, en sådan bred rygg! Den kunde bära en tunna säd, om det knep. Det var annat, det, än Lotta, det kräket, med sina smala

axlar och sina tråpinnar till armar; den här, hon kunde ta i hvad som helst, om det gälde, och sköta både in- och utsysslor och gris och barnungar och mer till; och inte hade hon någon att dra ur huset till, som hans förra »hushållerskor» haft.

Då de äldre barnen kommo hem, blef det stor förtjusning att träffa Hulda, som de mycket väl kände igen, och så måste Hulda till att gråta, denna gång af pur glädje öfver att de inte glömt bort henne. Men midt under det ifriga pratet och upplifvandet af gamla minnen kom hon ihåg, att klockan led åt ett och att hon måste ner till tåget för att följa med in till staden. Hon hade bara velat helsa på som hastigast, medan hon väntade på tåget. Men alla barnen till att tigga och be henne stanna qvar till qvälltåget åtminstone, och hon kunde icke säga nej, och det var nära gjordt att hon gråtit en liten sqvätt till. Och så hjälpte hon Emma att laga till middagen, som de hade glömt bort bara för prat.

Nyberg tycktes vara vid bättre lynne än vanligt, och barnen fingo vara temligen bra i fred för honom. Men fram på eftermiddagen råkade Adrian, näst äldste pojken, i olycka för ett knifblad, som han bröt af på en låda han skulle bända upp. Fadern upp från skomakarestolen, tog pojken i nacken och riste honom som en trasa, medan han samtidigt gaf honom en och annan spark, hvar det bäst passade sig. Adrian till att tjuta och skrika som han var van.

Hulda, som sysslade med diskarna ute i köket, kom inrusande, eldröd i ansigtet af förargelse, tog Nyberg i armen, så han måste släppa taget, och slängde honom sedan i väggen, så att det knakade i ryggbastet.

»Låt bli pojken!» skrek hon. »Hva har ni mä honom å göra, otäcking der!» Hon hade gått efter honom till väggen, tog honom i bägge axlarna och riste honom, så att han inte kunde få fram ett ljud, och spände ett par gnistrande ögon i honom. »Gör inte om det der, säger ja! Ja har fostret barna åt er, å ja ska nok försvare dom också, lit på de!»

Sedan tog hon Adrian om lifvet och gick ut i köket med honom, och hela den öfriga barnskaran följde efter.

Men Nyberg satt på soffan och såg efter henne och gned sig ibland på armen, der han ännu kände hennes hårda fingrar, och han småskrattade helt förtjust och sade halfhögt för sig själf:

»Djäkeln i den! — — De skulle Lotta, de kräke, aldri ha kunni gjort!»

Och då Hulda i detsamma kom in från köket för att sätta in de diskade tallrikarna, gick han fram till henne, der hon stod vid skåpet, klappade henne i sidan och sade inställsamt:

»Ä du arger på mej, Hulda?»

»Nej», sade hon allvarsamt, »men låt bli barna, de säger ja, ja tål inte, att pappa slår dom.»

Han betraktade hennes breda rygg med ett beundrande glitter i ögonen, medan hon sträckte sig upp för att sätta in tallrikarna, och hviskade bak i hennes bruna nacke:

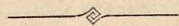
»Hulda du, ska ja gå te presten å ta ut lysning te söndan?»

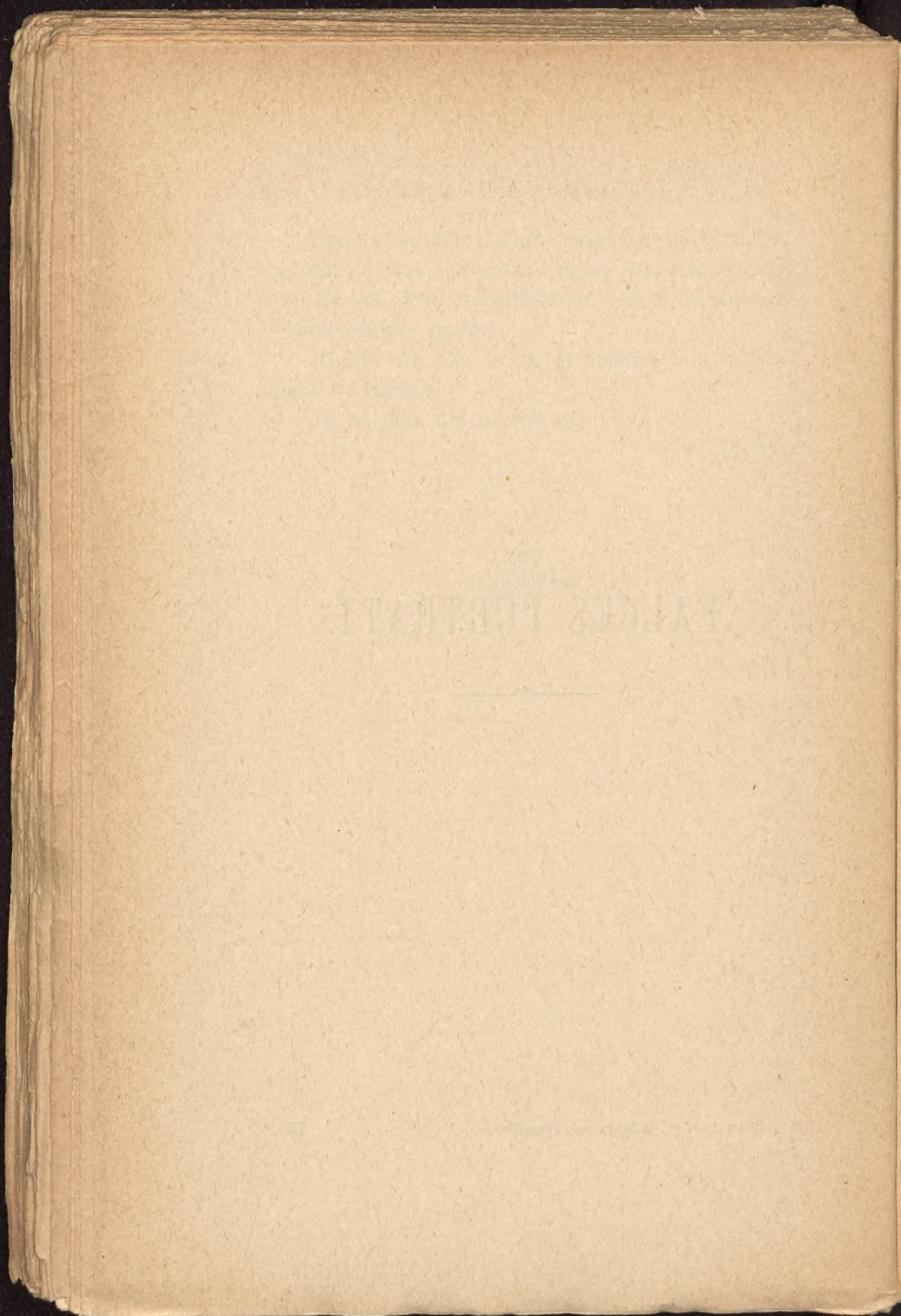
Ja, så gick det frieriet till.

1888.

FALCKS PORTRÄTT.

Max Löfving gick och hade tråkigt i Stockholm. Han hade ingenting att göra. Statsrådet B., hvars porträtt han åtagit sig att måla, hade efter ett par sittningar fått sin vanliga vårfrossa och låg mellan lakan. Löfving skulle helst velat komma ifrån aftalet, ty hustru och barn och en massa glada målaregarçoner väntade på honom i Barbizon, men statsrådet var envis, porträttet skulle skänkas till hans förra embetsverk på en viss dag i augusti, och ingen annan än Löfving skulle måla det, det hade han föresatt sig. Om ett par dagar skulle han vara på benen igen, så hette det alltid, men vid hvarje förfrågan hos portvakten blef svaret evigt det samma: statsrådet är sjuk och kan inte ta emot någon.

Allt annat hade väl gått någorlunda an, om icke Stockholm varit så fördömdt tråkigt just nu strax före midsommar. Gick man och sökte en bekant, möttes man alltid af kritade fönster och ett

plakat på dörren: »Bortrest, återkommer i slutet af augusti.» Ateliererna voro stängda, teatrarna likaså, och Hasselbacken var en klen ersättning. Konstnärskolonien var skingrad för alla vindar, ute för att idka sommarstudier; det fans bara ett par gamla stationära düsseldorfare qvar i staden, men de gjorde inte annat än ältade om den nyare målarekonstens alla sju dödssynder — dem kunde han utantill. Han var inskränkt till att sitta och gäspa på Stora sällskapet, skriva bref till mamma och småkultingarne och drifva i Nationalmuseum, då han ej kunde hitta på något annat att döda tiden med. Det var högst ogrannlaga af statsrådet att gå åstad och lägga sig mellan lakan.

Att sitta hemma vid Mästersamuelsgatan på den bortreste vännens atelier, som han fått låna, var heller icke särdeles uppfriskande; det bara retade honom att gå sysslolös och stirra på det nyss upplagda statsrådskonterfejet och ingenting annat kunna göra än ligga på divanen och läsa vännens gamla söndertrasade franska romaner, som alltid voro defekta på det mest spännande stället, och röka cigarretter, en oändlig massa cigarretter, som slutligen fylde sitt värf att göra honom torr i hal-sen och drifva honom till Berns eller Lagerlunden, för att få något att fukta den med. Fördömda vår-frossa!

Att gå på museum blef också långrandigt. De gamla dukarna kunde han utantill och de nya, som kommit dit under de sista åren, då han rest i Ori-

enten, voro lätt räknade. Bäst trufdes han inne hos holländarne. ty dem har man alltid något att lära af. Han hade smått funderat på att sätta sig och kopiera den heliga Anastasius, för att ha något att ta sig till, och den planen hade han till och med delgifvit en af de gamla düsseldorfarne, men då hade denne bedyrat, att det skulle gå hela den svenska konstnärsvärldens ära för när, om allmänheten fick bevittna, att Max Lövving satt och kopierade i museum bland dilettant-mamseller och dito gamla enkefruar. Och inte för att detta argument hade någon gällande kraft för en så fördomsfri man som han var, men själfva saken intresserade honom ej tillräckligt för att han skulle vilja göra den till någon principfråga, och så fick det vara.

Men en dag kom han händelsevis in i svenska afdelningens smårum, der han ännu ej varit i år. Han uppehöll sig en stund framför Vickenbergs holländska vinterlandskap, en kär gammal bekant från hans ungdom, och ämnade just bege sig ut igen för att slå sig till ro på soffan i stora rummet, då han plötsligt stannade i dörren till det sista lilla kabinettet, liksom fastnaglad inför en uppenbarelse. Det var som om han fått en stöt midt i bröstet, så häpen blef han. Men det var en oändligt angenäm öfverraskning, en sådan som endast en konstnär kan känna, då han gått likgiltigt fram mellan väggar fullsatta af mer eller mindre schablonmässiga andrahandsarbeten och helt oväntadt står inför ett originelt mästerverk.

Det var en tämligen stor tafla, som satt midt på långväggen, halft porträtt, halft genre, och målad med en ögonblickligt slående natursanning. Han tog ett par steg framåt, för att läsa konstnärens namn på ramens släta plåt, och mycket riktigt, der stod Elof Östergren, just det namn, som Löfving haft på läpparna. Så kunde ingen annan svensk än Östergren måla!

Han tyckte, att han kände igen modellen — ja visst, det var ju den halfgalne romanskrifvaren, som hängde efter målarekolonien i Grez här om året, så att han höll på att framkalla desertering utefter hela linien — hvad hette han nu igen? Hök — Falck — ja, Falck hette han! Och nu kom Löfving också ihåg, att han läst i tidningarna om ett porträtt af Falck, som exponerats här hemma i Konstföreningen, sedan Östergren flyttat hem till Sverige, sista året han lefde, och det hade väckt ett ofantligt uppseende. Och det var minsann inte underligt, så mycket mera som man väl för femton år sedan — ja, det var nog minst femton år sedan nu — ej här hemma var van vid så mycket oförfalskad, oförgyld natur i konsten.

Men det var väl det genreaktiga i konceptionen som slagit an — eller möjligen det egendomliga och djärfva i belysningen. Ty han hade varit ett slags modern Rembrandt, Östergren, fastän med nutidskonstens raffinemang.

En blond herre i blågrå nattrock, som sitter med armbågen på skrifbordet och handen instucken

i håret och läser vid skenet af en stående messingslampa med röd skärm — det låter ju så enkelt, men det hade gifvit Östergren tillfälle att ge mästerprof på en teknik, hvars vidunderliga virtuositet öfverskyldes af det skenbart hvardagliga i motivet. Bruket att begagna röd lampskärm är ju så allmänt, att ingen kunde finna något *sökt* deri, och kanske måste man vara konstnär för att förstå, att det var färgjonglörens eggande begär att brottas med svårigheter, som bestämt kulören på denna skärm. Svårigheterna voro så fullständigt öfvervunna, att publiken säkerligen icke hade någon aning om de studier och mödor, som måst gå förut, innan konstnären så illusoriskt lyckats återge det röda ljusets kamp mot nattrockens kallt gråa och uppslagens penséblåa toner.

Och hvilken karakteristik! Man hade karlen lifslevande för sig, sådan han gått och stått i hvardagslifvet, det var inte tu tal om det. Om Lövving händelsevis fått höra författaren Falcks namn nämnas vid ett kamratsamqväm, skulle han troligen endast ha erinrat sig honom helt dunkelt och sväfvande som en obehaglig figur han träffat på någon gång för många Herrans år sedan, om han ens kommit ihåg honom alls; men fastän han aldrig sett karlen i nattrock, gaf dock denna tafla honom ett så lefvande intryck af igenkännande, att han genast drog sig till minnes icke allenast hans utseende, hans sätt att vara, utan också hans karaktärsegenskaper, sådana de framstått den der som-

maren i Grez. Hans själfbelåtenhet, hans märglösa blasiertheit, hans begär att posera — allt återfans hos denna spensliga, halfgamla läsande figur med det yfviga blonda håret, som så tydligt var brändt och icke lockigt af naturen, de smala, slutande axlarna, som knappast tycktes orka med nattrockens tyngd, det magra, färglösa vivöransigtet med det likgiltiga uttrycket — det skulle icke ha varit så ointresseradt, om det varit en bok af *sig själf* han läst! — och den slappa, hopsjunkna ställningen i stolen, som om han icke hade någon ryggrad — och det var det mest karakteristiska, ty karlen hade verkligen ej haft någon ryggrad, figurligt taladt!

Ja, ända till denna högra arm, som var bakåsträckt och fasthakad om stolens ryggstöd, och denna slappt hängande hand — smal, hvit med långa spetsiga naglar och en juvelring på det utspärrade lillfingret — det fans mera karaktär deri än i ett helt porträttgalleri.

Löfving kunde icke slita sig lös från denna tafla. Sedan han länge stått och frässat af totalintrycket, började han fördjupa sig i detaljernas tekniska fullkomligheter, och han hade icke på långt när slutat dermed, då han hörde klockan ringa der nere till tecken att muséet snart skulle stängas. Han hörde redan vaktmästarens steg nalkas. Då fick han hastigt en idé, tog upp sin annotationsbok, mätte taflan med ögonen och skref i hast ner några siffror.

Han hade beslutat sig för att kopiera Östergrens mästerverk. Det skulle bli både nöjsamt och lärorikt. Och så skulle det hjälpa honom att döda tiden. Düsseldorfaren, allmänheten och den svenska konstnärsvärlden fingo säga hvad de ville.

Samma eftermiddag bestälde han duken. Han ville ha den i originalets dimensioner, och han var så van att göra måttbestämmelser i hufvudet, att han säkerligen icke misstagit sig. Han skulle måla de dagar, då publiken betalade entré för att komma in i muséet; då brukade der ju vara nästan folktomt. Oafsedt skandalen att bli ertappad, tyckte han icke om att ha närgånget gapande ansigten omkring sig, då han arbetade. Måndag, onsdag, torsdag — — ja, det skulle snart vara gjordt. Till 15:de juli skulle han stanna i Stockholm, det hade han sagt statsrådet, och om denne nu blef frisk eller inte — det qvittade honom lika; nu hade han fått sysselsättning, och nu skulle han härda ut i alla händelser — mor och småkultingarne väntade honom först 18:de juli, och då skulle han vara hos dem, trots alla statsråd i världen.

Dagen derpå började han sitt arbete. Det växte fram på duken med yrande fart, liksom alltid, då uppgiften intresserade honom. Han märkte knappast hur fort tiden gick, och han blef helt förvånad då han fann, att en vecka hade gått sedan han började. Han hade redan hunnit ett godt stycke på sin kopia och var så med lif och själ inne deri, att det inte föll honom in att lemna den ofullbor-

dad, då han nu helt oväntadt fick ett bref från statsrådet, hvori denne på grund af sin sjukdom, som ej tycktes vilja ge med sig, löste honom från aftalet och bad att få ersätta honom för den tid han gått och väntat i Stockholm. Nu var han fri och kunde resa när som helst, och det skulle han också göra, men först då hans tafla var färdig. Han beslöt emellertid att påskynda arbetet så mycket som möjligt; om han målade äfven de dagar tillträdet till muséet var fritt, skulle han kunna vara färdig om en vecka. Han föresatte sig att icke låta störa sig af nyfikna åskådare; dessutom var det väl icke antagligt, att det skulle komma många museibesökande så här midt i sommaren, då staden var folktom.

Den första tisdagen han satt der fick han verkligen vara tämligen bra i fred. Det kom visserligen en och annan turist med Bædeker under armen och kastade en förströdd blick på hans duk i förbifarten, men han försvann snart igen; utifrån stora rummet hördes då och då ett doft tramp och ett dämpadt sorl af röster, men dessa besökande förirrade sig ganska sällan in i smårummen.

En åskådarinna blef honom deremot trogen under hela förmiddagen, men hon gjorde icke mycket väsen af sig, och han glömde slutligen bort hennes närvaro. Det var ett litet, svartklädt, medelålders fruntimmer af tarfligt utseende, som suttit på bänken vid fönstret redan på morgonen, då han

kom dit in med sitt staffli, och sedan satt troget kvar på sin post hela dagen utan att röra sig ur stället. I början försökte han skrämma henne på flykten med ett par ondskefulla ögonkast, men det misslyckades alldeles; hon satt försjunken i beskådande af Östergrens tafla och såg hvarken på honom eller hans arbete. Han måste låta henne vara. Då han efter ett par timmar kom att vända sig om, fann han till sin stora förvåning, att hon ännu satt kvar som ett litet svart bylte i den bortersta vrån. Hade hon somnat? Nej, han mötte nu för första gången hennes ögon, ett par stora, klara och milda ögon; hon tycktes icke alls bli förlägen öfver att han såg på henne; hon uthärdade hans spörjande och något misslynta blick i några sekunder och flyttade derefter åter igen helt mekaniskt sina ögon upp till porträttet på väggen. Hon måtte ha en skruf lös, tänkte han, och så grep han sig an med sin målning igen.

De följande dagarna fick han vara ensam, ty nu var det betalningsdagar, men på fredagen satt hon der alldeles som förut, blek, stillsam, tyst som en liten råtta. Det stötte på monomani, tyckte han, men han ansåg sig i alla fall ej kunna säga något åt henne. Hon hade ju lika stor rättighet att sitta der som han. Fastän han vände henne ryggen, då han målade, kunde han dock ej undgå att känna hennes närvaro der bakom, och det distraherade honom. Förargad reste han sig upp och gick ut till vaktmästaren.

»Hvad är det för ett fruntimmer, som sitter der inne alltjämt?» frågade han. »Är hon tokig eller hvad är det åt henne?»

»Jag vet inte, hvem hon är», svarade vaktmästaren. »Hon brukar vara här mycket ofta, nästan hvarje gratisdag. Isynnerhet på sista tiden. Och alltid sitter hon på bänken der inne. Men hon är så stilla och beskedlig och gör ju ingen något för när.»

Löfving återvände in i det lilla rummet och slog sig ner på sin stol. Men den der menniskan hade nu en gång gjort honom nervös, det gick icke att måla, så länge hon satt der; han måste till hvad pris som helst få henne derifrån. Han vände sig hastigt om emot henne och sade i retlig ton:

»Ni måste visst intressera er mycket för det här porträttet jag kopierar?»

Hon tog ögonen till sig, såg litet på honom och svarade med mjuk och behaglig röst:

»Ja, det gör jag verkligen. Jag hoppas, att jag inte generar er?»

»Det är inte alldeles utan.»

Hon rodnade som en ung flicka.

»Så ledsamt, att jag inte har kommit att tänka på det förut», sade hon. »Jag har försökt att hålla mig så stilla jag kunnat — men om min närvaro är er till besvär — —»

Hon reste sig upp och lagade sig i ordning att gå efter en sista lång blick på taflan, men hen-

nes ansigte hade fått ett så sorgset uttryck, att Löfving kände sig helt skamfull och sade:

»Nej, för allt i verlden, sitt qvar, om det roar er; jag skall försöka låta bli att vara dum.»

»Jag kan försäkra, att jag inte på minsta vis vill vara närgången», återtog hon, hakande sig fast vid hoppet att få stanna qvar; »det är inte alls på er kopia jag ser — fast den är så utmärkt vacker och lyckad —; det är originalet jag — —»

»Ja, jag har nog sett det», afbröt Löfving och började åter måla. »Fortsätt med det, låt inte mig hindra. Det är verkligen ett utomordentligt konstverk, som man inte så snart kan se sig mätt på.»

Hon hade åter slagit sig ner i sitt hörn, der hon kröp ihop ännu mera än förut, som om hon velat göra sig riktigt liten.

Han gjorde den iakttagelsen, att hon generade honom mindre, sedan de börjat prata och han ej längre kände henne i sin rygg som någonting gåtlikt, hemlighetsfullt irriterande — någonting tyst och svart med ett par ögon, som magnetiserade, fastän han visste, att de ej voro riktade på honom. Han tyckte därför att det var så godt att fortsätta samtalen.

»Det vittnar om god smak, att ni fäst er så mycket vid den der taflan», sade han efter en stund. »Den är, så vidt jag vet, det styfvaste som åstadkommits i porträttväg här i landet.»

»Det är inte för taflans konstvärdes skull jag så gärna ser på den», svarade hon.

»Jaså, ni var kanske bekant eller slägt med Östergren?»

»Nej, men jag är enka efter Falck.»

Falcks enka! Var han gift, den der herrn? Ja visst, nu erinrade Löfving sig mycket väl — en af orsakerna, hvarför de svenska målarne varit så förargade på Falck den der sommaren i Grez, var att han kommit dit i sällskap med ett tvetydigt fruntimmer från Paris, en vanlig boulevardslinka, rödhårig, hvitrappad och med tre små otäcka mopsar i släptåg — han kom mycket väl ihåg hela sällskapet — och det fastän alla visste, att han var gift hemma i Sverige.

Löfving vände hufvudet åt sidan, för att se litet närmare på Falcks enka, och det gick mycket lätt för sig, ty hon höll som vanligt blicken fästad på porträttet der uppe och märkte ej ens, att han betraktade henne. Hon hade kanske rent af sett bra ut i sin ungdom, den der lilla hoptorkade qvinnan. Ögonen voro ännu vackra, dragen hade kanhända varit regelbundna, fastän de nu voro fårade och insjunkna, och vid närmare påseende var det visst endast kläderna som gjorde att hon såg tarflig ut. Den gamla svarta klädningen var sjaskig och satt illa, hatten tycktes ha varit med i många Herrans år, och handskar hade hon inga. De magra händerna voro illa medfarna, som om de i årtal användts till groft arbete, och hon höll dem korslagda på ett högst tafatt sätt, som angaf, att hon aldrig egentligen hört till hvad man kallar bättre folk.

Medan Löfving granskade hennes yttre, dök ännu ett minne upp för honom. Han hade hört berättas någon gång — han mindes icke af hvem —, att Falck bland andra dåliga streck äfven begått det att skrifva en bok — roman eller dikt-cykel, det kom han inte så noga ihåg —, hvari han med den hänsynslösaste ogrannlagenhet blottat för allmänheten sina privatförhållanden, särskildt de äktenskapliga; han hade skildrat sig själf som en finlödig, ömtålig diktarenatur, dömd till att gå hemlös och oförstådd genom lifvet, emedan omständigheterna fastkedjat honom vid en hustru, som var honom i alla afseenden underlägsen. Boken hade väckt ett obehagligt uppseende, men blifvit mycket läst här hemma, liksom allt hvad han skrifvit för öfrigt, ty med alla sina mindre honetta egenskaper hade han haft en oerhörd talang att knipa publiken; hans böcker lästes och omlästes visst än i dag.

»Jaså», sade han liksom för sig själf, »det är således Falcks hustru!»

»Kände ni honom?» frågade hon.

Han vände sig åter till arbetet och kramade ut en ny färgtub på paletten.

»Nej — ja — vi träffades en gång som hastigast i Frankrike.»

»Och jag som hela tiden sutit här och trott, att ni varit en af hans bästa vänner! — Han hade så många vänner.»

»Hvarför trodde ni det?»

»Derför att ni målar af hans porträtt.»

»Nej, det är mera för Östergrens skull — eller egentligen för porträttets. Jag målar bara för mitt nöje och för att döda tiden.»

Det blef tyst en stund.

»Är porträttet inte bestäldt?» frågade hon litet skyggt, liksom rädd för svaret.

»Nej. Hvem skulle ha bestält det?»

»Jag tänkte — Eberhard hade så många vänner, rikt och förmöget folk — eller kanske Svenska Akademien — han hade fått stora medaljen för en diktsamling och mindre pris flera gånger om — och om han fått lefva, hade han alldeles säkert blifvit invalid der.»

»Nej, som sagdt, jag målar bara för ro skull.»

»Hör nu, fru Falck», sade han efter en längre paus, »hur har Östergrens tafla kommit i statens ego? Den fans här bestämdt inte då jag var i Stockholm för tre år sedan, och det är ju för öfrigt inte vanligt, att staten köper in porträtt af enskilda personer.»

»Nej, porträttet har inte heller blifvit inköpt», sade hon. »Nationalmuseum har fått det genom testamente.»

»Af Östergren?»

»Nej, naturligtvis af min man. Han hade ju själf bestält det af Östergren; det kostade honom 2,000 kronor. Han hade godt om pengar på den tiden. Och se'n stod det i vår salong på en så'n der ställning — staffeli eller hvad det heter —, och alla, som kom till oss, tyckte att det var så

vackert. Och det *är* det också, fast nog såg Eberhard mycket bättre ut. Och när han sedan råkade i olycka och elaka människor tog ifrån honom rubb och stubb, var porträttet nästan det enda han fick ha kvar af all grannlåten. De sista åren min man lefde hade vi ingen salong att ställa upp det i, då va' vi inackorderade än här och än der och fick ha det lite hur som helst; men hvart vi flyttade, så tog vi alltid taflan med oss. Och när Eberhard dog — det blir två år nu till hösten —, så hade han skrivit på ett papper, som jag sedan hittade i en af hans lådor, att han skänkte sitt porträtt till nationalmuseum.»

»Och museum tog emot det?»

»Hvarför skulle de inte ha tagit emot det?» svarade fru Falck litet förnärmad. »En så utmärkt man som Eberhard var, den förnämsta författare som nånsin har funnits här i landet! Jag tycker det är en stor heder för museum att få ha en så'n stor man på sin vägg.»

»Ja, jag menade bara, att här fins så få porträtt —»

»Det är kanske därför att det är så ondt om stora män.»

Löfving kunde ej låta bli att dra litet på smilbandet, men det såg hon lyckligtvis icke. Hon kunde ju gerna få tro, att det var för Falcks egen skull, som gåfvan tagits emot, fastän det naturligtvis varit uteslutande för Östergrens — det var ju det enda arbete af hans hand, som fans i de offentliga

samlingarna. Löfving hade här om dagen bläddrat i katalogen öfver målningsgalleriet, och der stod taflan intagen under titel »Vid aftonlampan»; vederbörande hade tydligen ej velat, att den skulle betraktas som porträtt.

»Jaså, ni var i knappa omständigheter, då er man dog?» frågade han efter en stund.

»Ja, författarne här i landet har ju så liten uppmuntran, om de ä' aldrig så utmärkta», svarade hon. »Och Eberhard hade varit tvungen att göra så många dyra utländska resor för att samla intryck, och inte heller kunde en så'n fin natur som han stänga in sig och lefva tarfligt som en annan vanlig människa. Han behöfde vara ute bland folk och se folk hos sig igen, så firad och eftersökt som han var till på köpet. De sista åren hade vi det knappt mången gång, min stackars Eberhard hade ryggmärgslidande och kunde inte skrifva som förr, men jag var ju frisk och stark, och beskedliga människor skaffade mig arbete — det var naturligtvis för hans skull jag fick det —, så att vi drog oss fram någorlunda och, gudskelof, ingen behöfde bli lidande på oss. En liten sparpennning hade jag också lagt af under bättre dagar, så att han fick en hederlig begrafning.»

»Men då er man visste, att ni stod på bar backe, då han föll ifrån, förvånar det mig, att han testamenterade sin enda tillgång till staten.»

»Jag kunde ju ändå inte ha haft någon pekuniär nytta af taflan, ty jag hade naturligtvis al-

drig sålt den, om jag fått behålla den. Det tänkte Eberhard för öfrigt aldrig på — och inte jag heller för resten. Det var ju så naturligt, att hans porträtt skulle på museum; det var han skyldig sitt eget minne.»

»Det låter alldeles», tillade hon efter något betänkande, »som om ni ville klandra min man för att han inte tänkte på *mig* i främsta rummet. Men det är då så orättvist som något kan vara, och om ni har hört något dumt prat i den vägen, så är det bara förtal. Afundsjuka menniskor fins det alltid, som ha sitt nöje af att sprida ut gemenheter om dem, som ä' mera framstående än de. Nej då, en bättre make än Eberhard fans inte på Guds gröna jord, och om han har skrivit något i sina böcker, som — — som kan misstydas, så vill jag bara säga det, att det var dagens sanning, hvart enda ord. Jag var bara en fattig sömmerska, då vi blef bekanta, och det kän man väl tänka sig, hur illa en så'n obildad person skulle passa till hustru åt en så fin natur som han, men det begrep jag inte då i min dumhet. Och hvad den der taflan beträffar, så hade nog Eberhard låtit mig få behålla den, om han trott, att jag brytt mig så mycket om den, för han var ju så innerligt god och snäll; men se, saken är den, att så länge han lefde, så frågade jag just inte mycket efter porträttet.»

»Inte det?»

»Nej, för då hade jag ju honom själf. Jag tyckte till och med nästan litet illa om det; jag

ville ha haft det helt annorlunda. Han skulle ha låtit måla af sig i frack och gula handskar och hvit halsduk och med en blomma i knapphålet, som han såg ut, då han gick på middagar och baler; aldrig var han så vacker och ståtlig som då! Den der nattrocken skämde ut hela taflan, tyckte jag. Men då han var död och jag satt der ensam på min vindskammare, då blef det der porträttet min enda tröst, så länge jag fick ha det qvar, och nu tyckte jag dubbelt så mycket om det bara för den der nattrockens skull. Den påminde mig om våra sköna qvällar, då han någon gång satt hemma hos mig. Det hände isynnerhet då han var utan pengar, och, Gud förlåte mig min synd, ibland var jag riktigt glad, då jag hade reda på att det var tomt i hans börs, för då visste jag att han skulle stanna hemma. Ni kan aldrig tro så'na härliga stunder det var. Då tog han på sig nattrocken och sa': Tänd lampan, Olivia! och så slog han sig ner och tog fram någon intressant bok —»

»Och läste högt för er?»

»Nej, då, h vad skulle det ha tjänat till? Nej, han läste tyst för sig själf — två, tre timmar, så länge det roade honom, och jag satt i ett hörn och virkade och såg på honom, hur vacker han var och hur snäll och rar han såg ut.»

»Och så pratade ni?»

»Nej, Eberhard ville ha tyst omkring sig, då han läste.

Se'n gick jag ut och lagade i ordning qvälls-

maten åt honom, och så'na qvällar försökte jag alltid att ha något extra godt åt honom — en châteaubriand eller en liten terrin gåslefverpastej — och se'n han hade ätit, läste han en stund till, och så gick han och lade sig. Ja, herrn kan tro det var lyckliga timmar för mig. De der qvällarna skall jag minnas så länge jag lefver. När jag har ledsamt eller svårt på något sätt, så tänker jag alltid på dem och då blir jag glad igen.»

Hennes röst hade blifvit tjock, liksom af gråt, och han hörde att hon sysslade med näsduken.

»Derför var det också en så'n glädje att sitta och se på den der taflan», fortfor hon, »och när jag måste lemna den ifrån mig, var det alldeles som om de hade slitit hjärtat ur kroppen på mig. Jag hade fått arbete hos en modist och var borta hela dagarna, men söndagarna hade jag lediga, och då gick jag alltid hit upp och såg på taflan. Det gaf mig kurage för hela veckan. I början grät jag så förskräckligt, så jag riktigt skämdes för folket omkring mig, men det lade jag bort så småningom. Och de här sista månaderna sedan nyåret har jag varit här tre gånger i veckan, för jag har inte haft någon stadigvarande plats, utan bara sytt hemma på min lilla kammare vid Glasbruksgatan. Men snart är det slut med alltihop; det är bestämdt, att jag skall flytta till min mor, som bor nere i Vexjö, och sedan får jag väl aldrig se porträttet mera. Jag har inte så lätt att dra mig fram här uppe som förr, sedan jag har fått min stygga nervåkomma, och mamma börjar bli

gammal och vill nödvändigt ha mig ner till sig, och det var ju omöjligt att säga nej. Jag skall flytta dit ner första augusti, är det sagdt, och därför passar jag på tillfället och är här på museum så mycket jag kan. Ja, herrn får ursäkta, att jag pratar så mycket om mig och mitt, men jag ville inte, att herrn skulle bli förvånad eller ond öfver att jag sitter här, och därför tyckte jag det var så godt att tala om hur det kommer till.»

Hon reste sig upp.

»Och nu skall jag gå min väg och lemna herrn i fred», sade hon. »Jag skall till doktorn i dag.»

Hon stälde sig bakom honom och såg en stund på hans kopia, som nu var nästan färdig.

»Åh, herre Gud, hvad det är bra!» sade hon. »Jag tror att det är nästan bättre än det andra. Det är mera likt, tycker jag. Men det är väl för att herrn kände Eberhard.»

Hon suckade.

»Adjö! Ursäkta, om jag har stört herrn!»

Och då han vände sig om, var hon försvunnen.

Han arbetade med fart ända tills muséet stängdes, och då hade han gjort det sista penseldraget. Han var mycket nöjd med sitt arbete, men ännu mera nöjd med att det nu var färdigt och att ingenting hindrade honom från att resa. I går qväll, då han kom hem från Hasselbacken, hade han mötts af ett långt bref från sin hustru, hvori hon bland annat skrifvit:

»Kan du tänka dig, hvad jag fick se, då jag

händelsevis kom in i din atelier i går middag? Max, som sitter uppklätrad på din stol framför staffliet, sysselsatt med att kopiera en af dina studier, den gamle akrobaten, du vet. Han hade hittat en liten dukbit i någon vrå, färgskrinet och en palett hade han också snokat rätt på, den lille vildbasaren, och nu var han i full fart med att måla. Han hade hållit på med det i hemlighet redan ett par dagar. Jag lät honom hållas, och vet du, det är verkligen inte så illa för att vara af en åttaåring. Så att nu veta vi, hvartåt *hans* anlag peka. De andra småkultingarne ha i sommar endast visat anlag för att rifva sönder sina byxor, springa i *madames* grönsaksland och reta kalkonerna.»

Sedan han läst det der, var det som om han icke hade någon ro i kroppen. Han tyckte sig se Max, sin förstfödde, sitta der och kludda, och han skulle ha velat ge ut mycket, om han kunnat förflytta sig till deras lilla trefliga bo i Barbizon lika fort som tanken flög. *Ah, le petit sournois!* Der hade han gått i tysthet och iakttagit, alltid hade han hängt i ateliern bakom pappas rygg, och nu såg man resultatet! Det skulle sannerligen vara bra roligt att se den der märkvärdiga kopian — —

Då han slutat Falcks porträtt, gaf han vaktmästaren diverse instruktioner rörande taflans afhämtning och begaf sig derefter ut i staden. Ett par afskedsvisiter voro snart undanstökade, derefter gick han in på ett tidningskontor och slog upp en

adress, uträttade en affär hos en förgyllare, åt en knapphändig middag på Rydberg och gick hem. Eftermiddagen tillbragte han med att packa och skriva bref. Till vännen, af hvilken han lånat atelieren och som väntades hem i nästa vecka, skref han på ett blad, som han lade fram på bordet, så att det skulle synas riktigt:

»Heder och tack, gamle prisse, för kinesningen! Du skall få ett ordentligt bref med tacksägelser och långrandiga beskrifningar från Barbizon, dit jag anländer om ett par dagar. Nu hinner jag bara ge dig en kommission, som jag hoppas du uträttar med fermeté och samvetsgrannhet. Då du kommer upp på din atelier, finner du der en kopia af Östergrens Falck-porträtt, som sitter på museum; åtminstone lofvade Bergin att han skulle sätta in den i ram genast. Men om ramen inte är precis likadan som originalets på museum, så skall du gå och ge Bergin en skopa ovet. (Ramen är betald.) Sedan skall du ta ett stadsbud och skicka honom med taflan till fru Olivia Falck, Glasbruksgatan n:o 11, med många helsningar från herrn, som har målat den. — Frid och fröjd, gamla hederskula. *À bientôt!* — —

Om qvällen reste han med kurirtåget söder ut.

1889.

Diktsamlingar, m. m.

A. ANDERSON

Dikter. Pris häft. 1: 50, eleg. inb. 3 kr.

A. U. BÅÅTH

Dikter. Pris häft. 2: 25, eleg. inb. 3: 75.

Nya Dikter. Pris häft. 2: 25, eleg. inb. 3: 75.

Vid Allfarväg. Pris häft. 2 kr., eleg. inb. 3: 50.

Nials Saga. Från Fornisländskan. Pris häft. 4 kr., eleg. inb. 5: 50.

Egil Skalle-Grimssons Saga. Från Fornisländskan. Pris häft. 3: 25, eleg. inb. 4: 75.

EMIL von QVANTEN

Dikter. Nya och Gamla. Pris häft. 3 kr., eleg. inb. 4: 75.

Folkvisor, Sveriges Skönaste. Pris häft. 1: 50, eleg. inb. 3 kr.

VIKTOR RYDBERG

Romerska dagar. Illustrerad upplaga. Pris häft. 15 kr., i praktband 20 kr.

Romerska Dagar. Oktav-upplaga. Pris häft. 4 kr., eleg. inb. 5: 50.

CARL SNOILSKY

Dikter. Första Samlingen. Pris häft. 4 kr., eleg. inb. 6 kr.

Dikter. Andra Samlingen. Pris häft. 4 kr., eleg. inb. 6 kr.

Dikter. Tredje Samlingen. Pris häft. 4 kr., eleg. inb. 6 kr.

Svenska Bilder. Pris häft. 1: 50, eleg. inb. 2: 50.

Goethes Ballader. Översättning. Illustrerad af Carl Larsson.

Pris häft. 2: 25, eleg. inb. 3 kr.

Sonetter. Andra upplagan. Med författarens porträtt. Originaltrade-ring af Anders L. Zorn. Pris häft. 2 kr., eleg. inb. 3 kr.

GUNNAR WENNERBERG

Samlade Skrifter. Godtköpsupplaga. Fyra delar: Romerska Minnen. Gluntarne. Trollrunor. Smärre dikter. Pris häft. 7: 50, eleg. inb. 13: 50.

C. D. af WIRSÉN

Dikter. — Nya Dikter. Pris häft. å 3 kr., eleg. inb. 4: 75.

Sånger och Bilder. Pris häft. 4 kr., eleg. inb. 6 kr.

Vid Juletid.

Illustrerad praktverk. Med 42 originalteckningar af Jenny Nyström. Pris häft. 4 kr., i praktband 6 kr.

I Lifvets Vår.

Illustrerad praktverk. Med 48 originalteckningar af Jenny Nyström. Pris häft. 5 kr., kart. 6 kr. i praktband 7: 50.

Hugo Gebers Förlag.

Populärk-medicenska arbeten.

OM MASSAGE

dess utförande och användning.

Populär framställning af *Fr. Gustafsson*. Pris 2: 50.

OM LUNGSOT

dess hygieniska och klimatiska behandling
af *D:r Herm. Weber*. Bemyndigad översättning af *D:r Ludvig
Sellberg*. Pris 1: 50.

RÖSTORGANENS VÅRD OCH UTBILDNING.

En handledning för sångare och talare
af *Sir Morell Mackenzie*. Öfers. af *D:r Gustaf Setterblad*.
Pris 2: 50.

OM FRISKA OCH SJUKA NERVER

af *Prof. R. von Krafft-Ebing*. Öfers. af *O. H. D.* Pris 1: 50.

HYPNOTISMEN

dess utveckling och nuvarande ståndpunkt.

Populär framställning af *Prof. Fr. Björnström*.
Andra upplagan. Pris 2: 50.

HYPOKONDRI

och inbillade sjukdomar.

Populärt skildrade af *D:r R. Weber*. Öfers. af *O. H. D.*
Pris 75 öre.

OM KORPULENS

och dess behandling enligt fysiologiska lagar

af *D:r Wilhelm Ebstein*. Öfers. af *D:r Carl Ekeröth*.
Pris 75 öre.

EN STUDIE PÅ HYPNOTISMENS OMRÅDE

af *D:r R. von Krafft-Ebing*. Öfers. af *O. H. Dumrath*.
Pris 1: 25.

Hugo Gebers Förlag.

Nyare Skönliteratur.

Jonathan och hans fastland.

Skildringar från Amerika i våra dagar
af **Max O'Rell** och **Jack Allyn**.
Öfversättning från franskan af *F. Paikull*.

Pris 2: 50.

Af detta arbete såldes i Amerika **fyratiofem tusen** exemplar under loppet af en vecka.

Utän arbete.

Skildringar från fattigvarteren i London
af **John Law**.

Öfvers. af *K. af Geijerstam*.

Pris 2: 50.

Hyckleriets Århundrade

af **Paolo Mantegazza**.

Bemyndigad öfvers. från italienskan af *E. Thyselius*.

Pris 1: 25.

Vårt nervösa århundrade

af **Paolo Mantegazza**.

Bemyndigad öfversättning från italienskan af *E. Thyselius*.

Pris 1: 50.

Lifvets fröjder

af Sir **John Lubbock**.

Fri öfversättning och bearbetning från engelska originalets
sjette upplaga af *O. H. D.* Pris 1: 50.

»— Lifvets fröjder är ett verk af en genomsund, varm och ädel själ,
som är främmande för allt mjeltsjukt grubbel och anser lifvet väl värdt
att lefvas.»

G. H. T.

»— En präktig liten bok, som vi hjertligt önska måtte finna vägen
till hvarje hem och särskildt till alla ungdomsbibliotek.»

V. B.

Maskstungen.

Spiegelbilder ur nutidslifvet af **F. C. Philips**.

Öfversättning från engelskan af *Anna Geete*. Pris 2: 50.

Hugo Gebers Förlag.

Humoristiska Arbeten

af Sigurd:

Vid hemmets härd.

Berättelser, Sparlakanslexor och Humoresker.

(*Nyss utkommen*). Pris 3: 25.

Svenska Bilder och Vrångbilder.

Humoresker, Skisser och Berättelser.

Pris 3: 25.

Ljud och Oljud. Pris 3: 25.

Kaleidoskop. Pris 3: 25.

I Svenska Bondehem. Pris 2: 50.

Romaner af Schobert.

Cendrillon. Furstligt Blod.

Pris 2: 75.

Pris 2: 25.

Ett gatans barn.

Pris 2: 25.

»H. Schobert eger i hög grad de goda egenskaper som gjorde Marlitt så omtyckt: en liflig fantasi, en ovanlig förmåga att knyta intrigens trådar så, att läsarens intresse oafbrutet hålles spändt. — — — Det ligger något af fransk elegans öfver hans skildringar.»

Bakom fäld ridå.

Minnen och anteckningar

af *Birger Schöldström*.

Pris 2: 75.

En Odödlig.

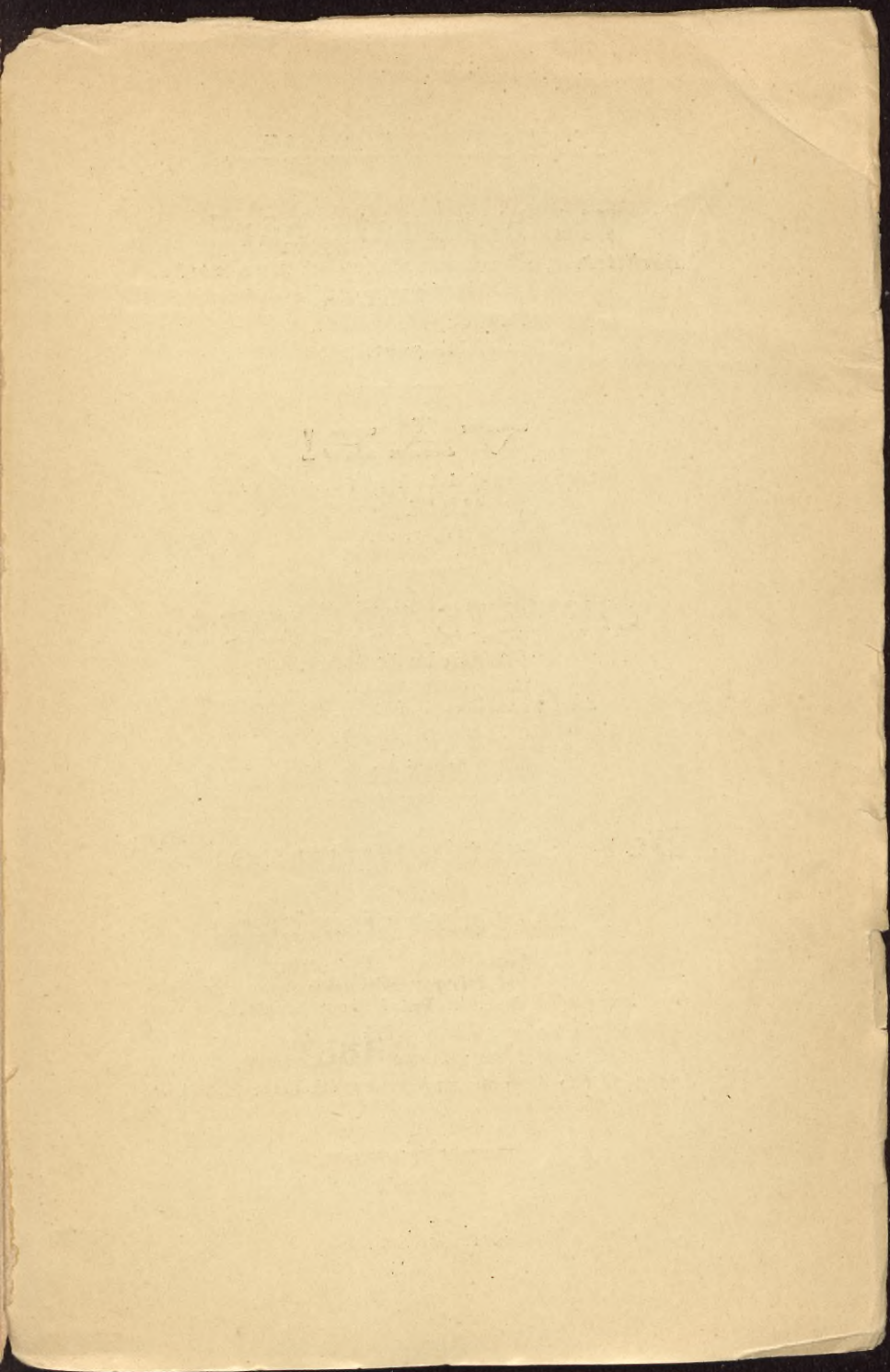
Roman af ALPHONSE DAUDET.

Med författarens bemyndigande öfversatt af *Ernst Lundquist*.

Pris 2: 50.

Hugo Gebers Förlag.

HUGO GEBERS FÖRLAG.

Vid hemmets härd

Berättelser, Sparlakanslexor och Humoresker
af **Sigurd.**

Första—sjunde tusendet.

Pris 3: 25.

VÅR!

Skådespel i två afdelningar
af **Alfhild Agrell.**

Pris 2: 25.

LIFVETS FRÖJDER

af **Sir John Lubbock.**

Andra delen.

Bemyndigad öfvers. af O. H. Dumrath.

Med förf:s porträtt.

Pris 2: kr.

Den stora magneten

eller

Fyra veckor på månen

af **André Laurie.**

Med sjuttio illustrationer.

Bemyndigad öfversättning af Ernst Lundquist.

Utkommer i tvenne delar à 2: 25.

Första delen: *Dvergen från Rhadameh.*

Andra delen: *Skeppsbrutna i rymden*, utkommer inom kort.
